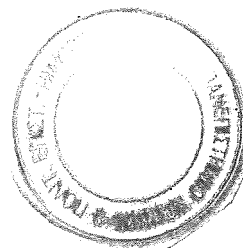


**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ  
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**



**ΘΕΜΑ: ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ  
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ  
ΑΙΤΑΛΙΑ, ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ.**

**Μεταπτυχιακός Φοιτητής**

**ΑΓΓΕΛΟΣ ΓΙΟΥΒΡΕΚΑΣ**

**A.M 4102M025**

**ΑΘΗΝΑ 2003**

## ***Ευχαριστίες***

*Η πραγματοποίηση αυτής της διπλωματικής εργασίας δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την αμέριστη συμπαράσταση της τριμελούς επιτροπής που επέβλεψε την πρόοδό της. Γι' αυτό το λόγο θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους καθηγητές κ.κ Γ. Ανδρεάδη, Δ. Δημηρούλη και Μ. Ευρυβιάδη για τη συνολική βοήθεια που παρείχαν στην προσπάθειά μου να ολοκληρώσω την μελέτη και συγγραφή αυτής της εργασίας. Η βοήθεια τους ήταν πολύπλευρη. Πέραν της ηθικής τους συμπαράστασης οφείλω να μνημονεύσω την παροχή στοιχείων, κατευθύνσεων και συμβουλών που αφορούσαν συγκεκριμένες πτυχές αυτής της διπλωματικής εργασίας.*

*Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους λέκτορες του Τμήματος κ.κ Μ. Κακαβούλια, Κ. Δάλλα, και Π. Κόκορη για την παροχή στοιχείων, όσον αφορά την περάτωση της εργασίας αυτής.*

## Περιεχόμενα

|                                                                             |              |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------|
| Εισαγωγή                                                                    | σελ. 1-3     |
| Τα Κέντρα των Ξένων Γλωσσών στην Ελλάδα                                     | σελ. 3-16    |
| Τα Κέντρα Ερευνών και Διδασκαλίας μη Αγγλόφωνων Χωρών                       | σελ. 17-28   |
| Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Μεγάλη Βρετανία                                | σελ. 29-38   |
| Οι Νεοελληνικές Σπουδές στις Η.Π.Α                                          | σελ. 39-56   |
| Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Αυστραλία                                      | σελ. 57-66   |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ                                                  | σελ. 67-75   |
| Συμπεράσματα                                                                | σελ. 76-81   |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ- ΤΟ ΔΙΜΣ- ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ<br>ΓΙΑ ΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΑΣ-ΗΠΑ-ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ | σελ. 82-99   |
| ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ                                                                | σελ. 100-101 |

## Τα Κέντρα Ελληνικών Ερευνών και Διδασκαλίας στο

### Εξωτερικό

## Παραδείγματα από την Αγγλία, Αμερική και Αυστραλία

### Εισαγωγή

Αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με το συγκεκριμένο θέμα γιατί θεωρούμε ότι οι Ελληνικές Σπουδές στο εξωτερικό παρά την μακρόχρονη παρούσία τους, παραμένουν παραμελημένες, κυρίως από τους ίδιους τους Έλληνες. Οι Ελληνικές Σπουδές αποτελούν την διτρίνα της Ελλάδας στο εξωτερικό.

Πρόκειται για μία στρατηγικής σημασίας πολιτιστική δραστηριότητα που διαφημίζει τον ελληνικό πολιτισμό σε ξένες χώρες που πολύ συχνά παρεξηγούν την ιδιομορφία του και καταλήγουν σε περιέργα συμπεράσματα σε σχέση με τον τρόπο που ζουν οι άνθρωποι σ' αυτήν την γωνιά του κόσμου.

Το εξαγώγιμο αυτό πολιτιστικό προϊόν ξεπερνά σε σημασία και τις ίδιες τις οικονομικές εξαγωγές όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά και κάθε χώρα που διατηρεί κέντρα σπουδών σε άλλες, μικρότερες ή μεγαλύτερες.

Η εξαγωγή ενός πολιτισμού στο εξωτερικό είναι μία εξαιρετικά δύσκολη και περίπλοκη διαδικασία. Απαιτείται χρήμα, κόπος και σιδερένια οργάνωση για να επιτευχθεί η ικανοποιητική μετάδοση των αξιών ενός πολιτισμού σε άλλους.

Απαιτείται όμως πάνω απ' όλα ισχυρός πολιτισμός με την ευρύτερη έννοια καθώς καμμία εμπορική συναλλαγή και κανένα πρόσκαιρο συμφέρον στις σχέσεις μεταξύ των χωρών και των πολιτισμών δεν μπορεί να επιβάλλει την σημασία που έχει μία κουλτούρα για την οικουμένη. Και λέμε για την οικουμένη, εφόσον γνωρίζουμε καλά και από το ιστορικό παρελθόν και από το ιστορικό παρόν ότι η ισχυρότερη πολιτιστική πολιτική ασκείται από πολιτισμούς που θέλουν και μπορούν να είναι οικουμενικοί.

Σε σχέση με όλα αυτά καθίσταται σαφές ότι η πολιτιστική πολιτική της Ελλάδας παραμένει δέσμια της παρακμής που γνωρίζει ο ελληνικός πολιτισμός τους τελευταίους αιώνες, μετά την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Η πτώση τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἐπέφερε καὶ τὴν διάλυση τῆς ἐλληνικῆς παιδείας ὡς κρατικὰ οργανωμένου συστήματος. Οἱ Ἕλληνες διαννοούμενοι σκόρπισαν στὶς χώρες τῆς Δύσης, ὅπου συνέβαλαν σημαντικά στὴν ἐξάπλωση τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, τῶν ἐλληνικῶν τεχνῶν καὶ γραμμάτων.

Ἡ οθωμανικὴ κατοχὴ στέρησε τὸ ἐλληνικὸ ὀρθόδοξο γένος ἀπὸ μίᾶ στέρηση παιδευτικὴ βάση καὶ βύθισε τὴν ιστορικὴ του γνώση στὸ σκοτάδι. Νέες πολιτισμικὲς δομὲς ἐμφανίσθηκαν καὶ ὁ νεοελληνικὸς πολιτισμὸς ἀρχισε νὰ πατάει στὰ θεμέλια δύο διαφορετικῶν πολιτισμῶν: τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ- βυζαντινοῦ καὶ τοῦ οθωμανικοῦ.

Δεν θὰ επικαλεσθούμε ἐδῶ πέρα τὸν μῦθο ἢ τὴν πραγματικότητά τοῦ περιβόητου "κρυφοῦ σχολείου", ἀπλᾶ θὰ τονίσουμε τὴν ἀδυναμία σὲ ἐκείνη τὴν ιστορικὴ ἐποχὴ τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους νὰ καθορίσει ὅπως κρίνει καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν ἐθνικὴ τοῦ παιδεία.

Οἱ νεοελληνικὲς σπουδὲς στὸ ἐξωτερικὸ θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε πως ξεκινοῦν τὴν παρουσία τους μ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν μετανάστευση τῶν μορφωμένων Ἑλλήνων ἀμέσως μετὰ τὴν πτώση τῆς Βασιλεύουσας (ἢ καὶ λίγο πρὶν) ἀν μπορούμε νὰ κάνουμε μίᾶ ευρύτερη ἐννοιολόγηση τοῦ ὅρου "νεοελληνικὲς σπουδὲς".

Οἱ βυζαντινοὶ διαννοούμενοι καὶ καλλιτέχνες ποὺ μεταναστεύουν στὴν δύση κάνουν χρῆση τῶν γερῶν βάσεων τους στὴν ἀρχαιογνώσια. Ἐτσι εἶναι δύσκολο ἀκόμη νὰ κάνουμε λόγο γιὰ νεοελληνικὲς σπουδὲς.

Οἱ κυρίως εἰπεῖν νεοελληνικὲς σπουδὲς κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους στὸν αἰῶνα μας καὶ κυρίως μετὰ τὸν δεύτερο παγκόσμιον πόλεμο ὅταν τὸ μεγάλο ἐλληνικὸ μεταναστευτικὸ κύμα τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ἐδραιώνει τὴν παρουσία τοῦ στὰ μεγάλα ξένα κέντρα, ἀποκτᾶ χρήματα καὶ νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ κάνει γνωστὸ τὸ πολιτισμικὸ τοῦ παρελθόν ἀρχαῖο, μεσαιωνικὸ καὶ νεώτερο στους ξένους τοπικοὺς πολιτισμοὺς.

Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ξένων γιὰ τὸν ἀρχαῖο ἐλληνικὸ πολιτισμὸ ἦταν δεδομένο καὶ μάλιστα ἰσχυρὸ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἀναγέννησης. Τὸ ἐνδιαφέρον ὅμως γιὰ τὸν νεώτερο ἐλληνικὸ πολιτισμὸ ἰσχνό καὶ ἀμφισβητήσιμο.

Το νεοελληνικό κράτος παρέμενε σε κατάσταση υπανάπτυξης και η σύγκριση των νεότερων Ελλήνων με τους αρχαίους από τα μεγάλα δυτικά έθνη απέβαινε για τον νεοελληνικό πολιτισμό αρνητική και άνιση.

Κατά γενική ομολογία και σε συμφωνία με τα στοιχεία που έχουμε υπ'όψιν μας οι νεοελληνικές σπουδές στο εξωτερικό λαμβάνουν σάρκα και οστά μέσα στον 19ο αιώνα ως αποτέλεσμα της εθνικοαπελευθερωτικής δράσης του 1821 και του αυξανόμενου "φιλελληνισμού" που επικρατούσε εκείνη την εποχή σε ευρείς κύκλους διανοούμενων στα μεγάλα κέντρα των ευρωπαϊκών χωρών.

### *Τα κέντρα των Ξένων Γλωσσών στην Ελλάδα*

Σημαντική και πολύχρονη είναι η παρουσία των κέντρων εκμάθησης ξένων γλωσσών στην Ελλάδα. Πρόκειται για μία παράδοση μετάγγισης των ξένων πολιτισμών στην χώρα μας με πολύπλευρες και γόνιμες συνιστώσες για την μόρφωση και εκπαίδευση των Ελλήνων.

Οι Έλληνες θεωρούνται και σύμφωνα με έρευνες είναι από τους πλέον πολύγλωσσους λαούς της Ευρώπης, και αυτό οφείλεται και στον ανοικτό σε επιδράσεις ελληνικό πολιτισμό και στην θέληση του Έλληνα να αγκαλιάσει σύνολη την ιστορία του παγκόσμιου πολιτισμού, να την αφομοιώσει και να την μεταλαμπαδεύσει στην παρούσα πολιτιστική και ιστορική του κατάσταση.

Θα παρουσιάσουμε λοιπόν εδώ μία μικρή ανάλυση της κατάστασης που χαρακτηρίζει σήμερα όλα αυτά τα κέντρα και ταυτοχρόνως θα προσπαθήσουμε να καταδείξουμε την σημαντική πολιτιστική συμβολή των κέντρων αυτών στην νεοελληνική πραγματικότητα.

**Ερωτήσεις που υποβλήθηκαν στο Βρετανικό Συμβούλιο των Αθηνών**

**Τις Απαντήσεις μας έδωσε η κ. Κατερίνα Φεγγάρου**

**Ερώτηση 1**

Το Βρετανικό Συμβούλιο διαθέτει μία μακρά παράδοση ως ινστιτούτο στην Ελλάδα. Πιστεύετε ότι υπάρχει η ανάγκη να βελτιώσετε το επίπεδο σπουδών που παρέχετε; Και ταυτοχρόνως ποιός έχει την ευθύνη για αυτό; Το Βρετανικό Συμβούλιο, η Ελληνική κοινωνία ή η ελληνική κυβέρνηση;

**Απάντηση**

Το Βρετανικό Συμβούλιο παρέχει μαθήματα αγγλικής γλώσσας για παιδιά ηλικίας 6-16 ετών και ενήλικες άνω των 17 ετών. Τα μαθήματα μας είναι υψηλής ποιότητας και διαρκώς ανανεώνονται προκειμένου να παρασχεθούν τα καλύτερα διαθέσιμα μαθηματά περι αγγλικής γλώσσας.

Την ευθύνη για όλα αυτά φέρει το Βρετανικό Συμβούλιο. Η ανανέωση και αναθεώρηση του διδακτικού προγράμματος αποτελεί όραση του υψηλά καταρτισμένου διδακτικού προσωπικού του Βρετανικού Συμβουλίου εδώ στην Ελλάδα και ταυτοχρόνως του Βρετανικού Συμβουλίου και του προσωπικού του στις 100 χώρες που αυτό εκπροσωπείται.

**Ερώτηση 2**

Ποιά είναι η επίδραση των σπουδών σας στους Έλληνες και την ελληνική κοινωνία και ποιοί είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες στην διαμόρφωση αυτής της επίδρασης; πολιτικοί, εμπορικοί, πολιτισμικοί;

**Απάντηση**

Τα μαθήματα αγγλικής γλώσσας που παραδίδουμε καθιστούν ικανούς τους Έλληνες στο να ανταπεξέρχονται με επιτυχία τις εξετάσεις των αγγλικών που χρειάζεται για λόγους επιστημονικής και επαγγελματικής επάρκειας. Στο μάθημα μας English Language Teaching (ELT) δουλεύουμε για να βελτιώσουμε την φήμη της Μεγάλης Βρετανίας ακριβώς στο επίπεδο του ELT και να προωθήσουμε ευρύτερα και πιο αποτελεσματικά την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας στην Ελλάδα.

Το κάνουμε αυτό παρέχοντας επαγγελματική υποστήριξη στην επιστημονική μας κοινότητα εδώ - δώσαμε πάνω από 500 σεμινάρια κατάρτισης καθηγητών σε 5000 Έλληνες καθηγητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μόνο για την περυσινή χρονιά. Πιστεύουμε ότι η καλή γνώση και χρήση της αγγλικής γλώσσας βοηθάει στην γνώση της παγκόσμιας πραγματικότητας.

Το Βρετανικό Συμβούλιο είναι μη πολιτικός οργανισμός, και ταυτοχρόνως μη κερδοσκοπικός. Είναι ένας εκπαιδευτικός και πολιτιστικών σχέσεων οργανισμός, καταγεγραμμένος στην Αγγλία σαν φιλανθρωπία.

Ο σκοπός μας είναι να αναπτύξουμε αμοιβαίες και ωφέλιμες σχέσεις με πληθυσμούς άλλων χωρών ώστε να αποκτήσουμε αναγνώριση διεθνώς για τις βρετανικές αξίες, ιδέες και επιτεύγματα. Το Βρετανικό Συμβούλιο βοηθάει νεαρούς ανθρώπους στα πέρατα της γης που αναζητούν παγκόσμια σφαιρική γνώση και προωθεί μεγαλύτερη αλληλοκατανόηση ανάμεσα στους νεαρούς ανθρώπους στην Μεγάλη Βρετανία και τις άλλες χώρες.

Ερώτηση 3

Υπάρχει κάποιο κοινό όφελος από την ανάπτυξη των σπουδών σας και για τις δύο χώρες, και ποιος κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο σ' αυτό το όφελος; Η Ελλάδα ή η Μεγάλη Βρετανία;

Απάντηση

Όπως προείπαμε, το Βρετανικό Συμβούλιο βοηθάει στο να αναπτυχθούν αμοιβαίως επωφελείς σχέσεις με τους Έλληνες. Οι Έλληνες κερδίζουν από την εκμάθηση των αγγλικών και οι Άγγλοι από την όλο και περισσότερο αυξανόμενη κατανόηση των αγγλικών αξιών από τους Έλληνες.

Πάνω από 25.000 Έλληνες σπουδάζουν σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Μεγάλης Βρετανίας πληρώνοντας τα ίδια δίδακτρα με τους Άγγλους πολίτες. Παραθέτουμε τα εξής στατιστικά στοιχεία:

|         |                                                    |                         |
|---------|----------------------------------------------------|-------------------------|
| 1992-93 | 3.869 προπτυχιακοί φοιτητές, 2.417 μεταπτυχιακοί   | σύνολο 6.286 φοιτητές.  |
| 1993-94 | 5.333 προπτυχιακοί φοιτητές, 3.077 μεταπτυχιακοί   | σύνολο 8.409 φοιτητές.  |
| 1994-95 | 6.644 προπτυχιακοί φοιτητές, 5.151 μεταπτυχιακοί   | σύνολο 11.795 φοιτητές. |
| 1995-96 | 10.419 προπτυχιακοί φοιτητές, 6.634 μεταπτυχιακοί  | σύνολο 17.053 φοιτητές. |
| 1996-97 | 13.800 προπτυχιακοί φοιτητές, 7.049 μεταπτυχιακοί  | σύνολο 20.849 φοιτητές. |
| 1997-98 | 17.287 προπτυχιακοί φοιτητές, 7.889 μεταπτυχιακοί  | σύνολο 25.176 φοιτητές. |
| 1998-99 | 18.614 προπτυχιακοί φοιτητές, 9.354 μεταπτυχιακοί  | σύνολο 27.968 φοιτητές. |
| 1999-0  | 18.062 προπτυχιακοί φοιτητές, 10.820 μεταπτυχιακοί | σύνολο 28.882 φοιτητές. |
| 2000-1  | 16.085 προπτυχιακοί φοιτητές, 12.165 μεταπτυχιακοί | σύνολο 28.250 φοιτητές. |
| 2001-2  | 13.071 προπτυχιακοί φοιτητές, 12.603 μεταπτυχιακοί | σύνολο 25.674 φοιτητές. |

Αυτοί οι Έλληνες φοιτητές λαμβάνουν εξαιρετική εκπαίδευση στην Μεγάλη Βρετανία, με το ίδιο κόστος όπως και οι Άγγλοι πολίτες. Άρα πιστεύουμε πως τόσο η Ελλάδα όσο και η Αγγλία οφελούνται αμοιβαίως.

#### Ερώτηση 4

Ποιά ήταν η μεγαλύτερη δυσκολία που συναντήσατε στο έργο σας στην Ελλάδα μέχρι τώρα;

## Απάντηση

Το Βρετανικό Συμβούλιο διαθέτει τεράστια ιστορία παρουσίας στην Ελλάδα. Εγώ όμως ως διευθυντής του Βρετανικού Συμβουλίου βρίσκομαι εδώ από το 2003. Τα μαθήματα και η δομή του οργανισμού μας ήταν εγκαθιδρυμένα πολύ πριν φθάσω στην Ελλάδα και αναλάβω τα καθήκοντα μου, κατά συνέπεια είναι πολύ δύσκολο να απαντήσω σε μία τέτοια ερώτηση. Οφείλω πάντως να πω ότι μέχρι τώρα δεν έχω συναντήσει κάποια δυσκολία.

*Συνεντεύξη με τον Νικόλα Χριστοδούλου Αναπληρωτή Διευθυντή του  
Εξεταστικού Κέντρου του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών*

## Ερώτηση 1

Το Γαλλικό Ινστιτούτο έχει μεγάλη παράδοση ως ινστιτούτο στην Ελλάδα. Πιστεύετε ότι υπάρχει ανάγκη για βελτίωση των παρεχόμενων σπουδών ή όχι; Ποιός έχει την ευθύνη για αυτό; Το Γαλλικό Ινστιτούτο, η ελληνική κοινωνία ή η ελληνική κυβέρνηση;

## Απάντηση

Το Γαλλικό Ινστιτούτο με την συμφωνία του 1938 λειτουργούσε ως χώρος εκπαίδευση καθηγητών και αποκλειστικής διάθεσης της γαλλικής γλώσσας και πολιτισμού. Μετά από μία τριαντακονταετία και την πάροδο βέβαια και την εξέλιξη της ελληνικής εκπαίδευσης, αλλάζει πολιτική και στόχους. Υπάρχουν οι Έλληνες καθηγητές οι οποίοι έχουν επιμορφωθεί και μπορούν να κάνουν αυτή τη δουλειά, μπορούν να διδάσκουν τα γαλλικά στην Ελλάδα και έτσι αλλάζει και το Γαλλικό Ινστιτούτο μορφή.

Τα τελευταία χρόνια κλείνουμε τα παραρτήματα γιατί υπάρχουν τα φροντιστήρια, υπάρχουν τα ιδιωτικά σχολεία που διδάσκουν τα γαλλικά, αλλά υπάρχει και το

δημόσιο το οποίο προσφέρει την διδασκαλία της γαλλικής, σε πολύ μικρό βαθμό βέβαια συγκριτικά με τη προηγούμενη δεκαετία. Το Γαλλικό Ινστιτούτο, παρέχει προγράμματα σπουδών που δίνονται περισσότερο σε φοιτητές που φοιτούν σε σχολές, όπως η νομική και φιλοσοφική, οι οποίοι συνεχίζουν μετά τις σπουδές στην Γαλλία σε μεταπτυχιακά προγράμματα ή στο πρόγραμμα Erasmus.

Αυτό που προτείνουμε εμείς στους φοιτητές του Γαλλικού Ινστιτούτου είναι μία πιο εξειδικευμένη εκμάθηση της γαλλικής, χωρίς βέβαια να αφαιρέσουμε και την θέληση των Ελλήνων να αποκτήσουν διπλώματα γιατί η αγορά εργασίας στην Ευρώπη το απαιτεί.

## Ερώτηση 2

Ποιά είναι η επίδραση των σπουδών στους Έλληνες και την ελληνική κοινωνία και ποιοί είναι οι παράγοντες που την επηρεάζουν; Πολιτικοί, εμπορικοί, πολιτισμικοί;

## Απάντηση

Το εκπαιδευτικό σύστημα το ελληνικό δυστυχώς ωθεί τα παιδιά του Λυκείου να απομακρύνονται από την εκμάθηση των ξένων γλωσσών, κάτι το οποίο δεν βλέπουμε στην υπόλοιπη Ευρώπη, δηλαδή παιδιά τα οποία έρχονται εδώ και είναι στην δευτέρα λυκείου έχουν κολλήματα,...δεν μπορώ να κάνω αγγλικά, δεν μπορώ να κάνω γαλλικά,...Αυτό έχει μία διαρροή, όχι βέβαια εκούσια από την πλευρά των παιδιών, να σταματούν δηλαδή στην δευτέρα λυκείου τις ξένες γλώσσες. Είναι και το εκπαιδευτικό σύστημα που καταρράκωσε την εκμάθηση των ξένων γλωσσών, θέτοντας αυτές ως μάθημα επιλογής μεταξύ πέντε μαθημάτων που δεν εξετάζονται.

Αυτό πρέπει να το έχετε ακούσει τελευταίως... με αποτέλεσμα όλα τα παιδιά να τρέχουν στα φροντιστήρια να κάνουν μαθήματα για τα πανεπιστήμια και να μ'ήν κάνουν ξένες γλώσσες. Μ'αυτόν τον τρόπο, και αυτό έχει σχέση με το πρώτο σας ερώτημα, τα προγράμματα σπουδών πρέπει συνεχώς να αλλάζουν βάση του τι ζητάει η ελληνική κοινωνία. Εμείς, βέβαια, εδώ δεν μπορούμε να προσφέρουμε σε πολύ μικρή ηλικία την εκμάθηση γαλλικών... την αφήνουμε στις ελληνικές αρχές και έτσι αφήνουμε αυτό το κενό, που είναι το πιο σημαντικό του Λυκείου και μεταπηδούμε αργότερα.

Τώρα οι πολιτισμικοί, πολιτικοί και οικονομικοί παράγοντες... οικονομικοί υπάρχουν με τη Γαλλία... πρώτος παρτενέρ της Γαλλίας είναι η Ελλάδα και αντίστροφα. Διότι δεν έχουμε διαφοροποίηση ούτε εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, ούτε στα μεγάλα προβλήματα όπως επί παραδείγματι το Ιράκ, όπου η Γαλλία και η Ελλάδα κράτησαν κοινές γραμμές και αυτό έχει μία απήχηση στην κοινωνία.

Δηλαδή ο κόσμος λέει "μπράβο η Γαλλία στάθηκε ψηλά δεν ακολούθησε αυτήν την γραμμή την παγκοσμιοποιημένη". Βέβαια όσον αφορά τον πολιτισμικό παράγοντα όλοι ξέρουμε ότι οι δύο χώρες βαδίζουν μαζί αφού προσπαθούν να αντισταθούν στο μονοπώλιο της αμερικανικής κουλτούρας.

Αλλά για να μπορέσει και η Γαλλία να προχωρήσει σ' αυτόν τον τομέα, πρέπει να έχει και την βοήθεια χωρών, όπως η Ελλάδα, η οποία έχει ένα υψηλό επίπεδο κουλτούρας και πολιτισμού. Αυτό βέβαια θα γίνει μόνο στην περίπτωση που λόγω οικονομικών προβλημάτων δεν στραφούν και οι δύο χώρες προς τον αμερικάνικο άξονα. Σ' αυτήν την περίπτωση μπορεί στο άμεσο μέλλον να δούμε να μην υπάρχει η εκμάθηση δεύτερης ξένης γλώσσας, παρά μόνον της αγγλικής.

### Ερώτηση 3

Υπάρχει κάποιο κοινό όφελος για τις δύο χώρες από την ανάπτυξη των σπουδών σας και ποιός παίρνει το μεγαλύτερο μερίδιο; Η Ελλάδα ή η Γαλλία;

### Απάντηση

Νομίζω ότι είναι αμφίδρομο το όφελος, τό ότι η Γαλλία είναι από τις χώρες της Ευρώπης η οποία έχει δημόσια παιδεία, δωρεάν εκπαίδευση στα πανεπιστήμια και δεν ζητά από τους άλλους λαούς να πάνε να κάνουν βασικές σπουδές στη Γαλλία για να κερδίσει χρήματα το κράτος. Η Γαλλία προωθεί τις σπουδές του κάθε λαού στην χώρα του, και βεβαίως προσπαθεί να κάνει πολύ καλά προγράμματα και μεταπτυχιακών σπουδών στην Γαλλία, μέσω των οποίων μπορεί να αποκτήσει κανείς ένα άλλο τρόπο σκέψης.

Υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με την Αγγλία στην οποία το εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργεί με την μορφή και ιδιωτικών πανεπιστημίων. Εμείς

δεν το θέλαμε αυτό το πράγμα, γιατί δίνουμε σημασία στις συνεργασίες τις διαπανεπιστημιακές.

Πρέπει να είδατε την καλή κίνηση που έγινε πρόσφατα στο Βερολίνο από τον Υπουργό Παιδείας με τους ομόλογους του για την ανάπτυξη κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Αυτό ήταν στόχος της Γαλλίας εδώ και οκτώ χρόνια, όταν εμείς κλείναμε τα πανεπιστημιακά μας τμήματα, αφήνοντας μόνον αυτά του μεταφραστικού και της γαλλικής λογοτεχνίας.

Μπορεί να υπάρχει η αντιστοιχία αυτών των τμημάτων και στα ελληνικά πανεπιστήμια, αλλά στο Γαλλικό Ινστιτούτο διδάσκονται με τελείως άλλο τρόπο. Μας χαροποιεί αυτό το θέμα και τα κοινά διπλώματα που θα αρχίσουν να δίνουν οι χώρες μας, καθώς η Γαλλία και η Ελλάδα έχουν ομοιότητες στο εκπαιδευτικό τους σύστημα. Βέβαια για το επίπεδο των γαλλικών που πρέπει να είναι υψηλό, θα πρέπει να γίνει μία αναθεώρηση της πολιτικής στην εκπαίδευση από την πλευρά του ελληνικού κράτους.

#### Ερώτηση 4

Ποιά ήταν η μεγαλύτερη δυσκολία που συναντήσατε μέχρι τώρα στο έργο σας εδώ στην Ελλάδα;

#### Απάντηση

Το μεγαλύτερο εμπόδιο στην Ελλάδα είναι, από την μία πλευρά ότι δεν αναγνωρίζονται πανεπιστήμια τα οποία λειτουργούν στην Ελλάδα ως παραρτήματα άλλων πανεπιστημίων. Εμείς για να δείξουμε καλή θέληση και την βούληση προς το ελληνικό κράτος, δεν αναγνωρίσαμε ως Γαλλικό Ινστιτούτο κανένα γαλλόφωνο πανεπιστήμιο στην Ελλάδα.

Αυτό το κάναμε πιστεύοντας ότι θα ακολουθούσαν και οι υπόλοιποι το παράδειγμα αυτό. Δυστυχώς όμως έχει αποδειχθεί ότι δεν βοηθήσαμε εμείς τα γαλλόφωνα πανεπιστήμια, δεν δημιουργήσαμε άλλα νέα τμήματα ή παραρτήματα. Αντίθετα όμως από εμάς λειτουργούν πάρα πολλά αγγλοαμερικανικά παραρτήματα, των οποίων βεβαίως σέβομαι το επίπεδο σπουδών που προσφέρουν οι χώρες τους, αλλά αυτό

που γίνεται στην Ελλάδα δημιουργεί πολλά ερωτηματικά και αντίστοιχες απορίες που δεν έχουν λυθεί.

### *Παρεχόμενα στατιστικά στοιχεία*

Θα σας δώσω δύο είδη στατιστικής. Οι στατιστικές εξαρτώνται από την αναδιάρθρωση του Γαλλικού Ινστιτούτου η οποία τελείωσε πέρυσι. Ο αριθμός των φοιτητών είναι πλέον σταθερός. Έχουμε 1.150 μαθητές και μπορούμε να πούμε ότι αυτός ο αριθμός παραμένει σταθερός για τις νέες εγγραφές που γίνονται κάθε χρόνο τον Σεπτέμβριο.

Τα προγράμματα που ακολουθούν οι μαθητές μας είναι για την εκμάθηση της γαλλικής ή για την εξειδίκευση αυτών όσο αφορά το εμπόριο ή την μετάφραση. Αυτοί οι μαθητές που ακολουθούν τα εξειδικευμένα προγράμματα και αποτελούν κατά κάποιο τρόπο την ελίτ του Γαλλικού Ινστιτούτου, απορροφώνται σχετικά εύκολα στην ελληνική αγορά εργασίας.

Βεβαίως θα μου πείτε είναι λίγοι στον αριθμό και έχουν πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων στην ελληνική αγορά εργασίας. Αν θέλουμε όμως πραγματικά στατιστικά στοιχεία, αυτά φαίνονται στις εξετάσεις. Όταν το Γαλλικό Ινστιτούτο είναι κλειστός χώρος μέχρι το 1989, κλειστός με την έννοια ότι όλοι έρχονταν και παρακολουθούσαν μαθήματα, αλλά δεν παρουσιάζονταν πάντα στις εξετάσεις. Τα τελευταία χρόνια υπήρξε σημαντική άνοδος με 7.000 μαθητές που έδιναν για το CERTIFICAT της εποχής αυτής, DELF 1 σήμερα, και έχουμε καταλήξει να έχουμε σήμερα ετήσιο αριθμό 72.000 εξεταζομένων στα γαλλικά, εκ των οποίων οι 56.000 είναι στο επίπεδο του βασικού διπλώματος.

Αυτός ο πόλος το Γαλλικό Ινστιτούτο δηλαδή ως σοβαρός οργανισμός, παρέχει ασφάλεια όσο αφορά τις εξετάσεις και ταυτόχρονα παρέχει επιμορφωτικά σεμινάρια στους Έλληνες καθηγητές. Αυτό νομίζω είναι η μεγαλύτερη επιτυχία του Γαλλικού Ινστιτούτου.

Είναι δετικό να πούμε ότι τα επιμορφωτικά σεμινάρια για τους καθηγητές της γαλλικής παρέχονται δωρεάν. Σε ένα σύνολο 3.000 καθηγητών, οι 600 από αυτούς

έχουν επιμορφωθεί από το Γαλλικό Ινστιτούτο. Άλλη μία επιτυχία είναι ότι πολλοί από τους επιτυχόντες στο ΑΣΕΠ ήταν απόφοιτοι του ινστιτούτου μας. Νομίζω ότι αυτή είναι η προσφορά του Γαλλικού Ινστιτούτου το οποίο παρέχει διαρκώς και συνέχεια εκπαίδευση, ασφάλεια εντός αυτής της εκπαίδευσης και βεβαίως επιμορφωτικά σεμινάρια.

### **Η Ελληνοαμερικανική Ένωση**

Η Ελληνοαμερικανική Ένωση αποτελεί ένα θεσμό με μεγάλη παράδοση στην μεταπολεμική Ελλάδα. Είναι ένας ελληνικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός με διεθνή ακτινοβολία και ισχυρή κοινωνική παρουσία.

Η Ελληνοαμερικανική Ένωση προωθεί ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα με σκοπό την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα. Τα εκπαιδευτικά της προγράμματα είναι τα εξής:

Πρόγραμμα αγγλικών για ενήλικες: αυτοτελή τρίμηνα τμήματα όλων των επιπέδων κατά την διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους. Εντατικά μαθήματα τρίμηνης διάρκειας ενός μηνός τον Ιούλιο, Ιούνιο και Σεπτέμβριο. Επίσης σύντομα τμήματα συνομιλίας σε τέσσερα διαφορετικά επίπεδα.

Προπαρασκευαστικά Τμήματα: Ταχύρρυθμη και εξειδικευμένη προετοιμασία για τις εξετάσεις του πανεπιστημίου του Μίσιγκαν (Competency- ECCE- Proficiency- ECPE) καθώς και για TOEIC, TOEFL, GMAT, GRE.

Πρόγραμμα αγγλικών για παιδιά και εφήβους: ειδικά σχεδιασμένα τμήματα ετήσιας διάρκειας. Συστηματική προετοιμασία για τις εξετάσεις του πανεπιστημίου του Μίσιγκαν.

Τμήματα αγγλικών για εξειδικευμένους τεχνικούς σκοπούς: Ιατρική, νομική και τραπεζική εμπορική ορολογία, Τμήματα ειδικά διαμορφωμένα για φοιτητές και επαγγελματίες.

Πρόγραμμα ελληνικών για ξένους και ομογενείς: αυτοτελή τρίμηνα τμήματα όλων των επιπέδων κατά την διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους. Εντατικά τμήματα διάρκειας ενός μηνός τον Ιούνιο, Ιούλιο και Σεπτέμβριο. Εξειδικευμένο διδακτικό προσωπικό, αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας στην τάξη.

Προγράμματα εκμάθησης της αγγλικής και ελληνικής για επιχειρήσεις: ειδικά προσαρμοσμένα στις ανάγκες στελεχών και προσωπικού ελληνικών και ξένων επιχειρήσεων τα οποία προσφέρονται στις εγκαταστάσεις τους.

Σπουδές στην μετάφραση και στη διερμηνεία: διετές πρόγραμμα στην επαγγελματική μετάφραση. Προετοιμασία για τις εξετάσεις του Ινστιτούτου Γλωσσολόγων του Λονδίνου, Μεταπτυχιακοί τίτλοι σπουδών στην μετάφραση και διερμηνεία σε συνεργασία με το πανεπιστήμιο του Στρασβούργου στην Γαλλία.

Πρόγραμμα επιμόρφωσης καθηγητών ελληνικής και αγγλικής γλώσσας: πρακτικές εφαρμογές και λύσεις για το καθημερινό μάθημα και την οργάνωση της τάξης.

Πρόγραμμα Masters σε συνεργασία με το Saint Michael's College στις ΗΠΑ για την διδασκαλία της αγγλικής. Επίσης ειδικά τμήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Προετοιμασία για τα διεθνώς αναγνωρισμένα πτυχία της Microsoft Office Specialist MS Office Word Excel Access Power Point Outlook Microsoft Office Specialist

Cisco Networking Academy Program: σε συνεργασία με την Cisco Systems προσφέρεται το Cisco Networking Academy Program (CNAP), καινοτόμο μοντέλο ηλεκτρονικής εκπαίδευσης που συνδυάζεται με πρακτική εξάσκηση σε ειδικά διαμορφωμένα εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών.

#### Επιμόρφωση Στελεχών

Σεμινάρια επαγγελματικής επιμόρφωσης: Κύκλοι σεμιναρίων, σύντομης διάρκειας που καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων από τους τομείς οικονομίας διοίκησης και καλύπτουν γενικές και εξειδικευμένες ανάγκες επιμόρφωσης (Presentation Skills, Services Marketing, Customer Loyalty, Time and Stress Management)

Σεμινάρια υψηλής εξειδίκευσης: ειδικά στον χρηματοοικονομικό τομέα (Internal auditing, risk management) τον τομέα ασφάλειας πληροφορικών συστημάτων (π.χ

Audit, control and security of E-commerce applications, Web and Intranet Security TCP-IP networks, firewalls) και τον τομέα διαχείρισης έργου (HAU Center of Excellence in Project Management)

Σεμινάρια υψηλής εξειδίκευσης στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης: εκτενή σεμιναριακά προγράμματα στο Arts Management (πολιτιστική διαχείριση) σε συνεργασία με πανεπιστήμια και μεγάλα πολιτιστικά ιδρύματα των ΗΠΑ και της Ευρώπης.

Προγράμματα πιστοποίησης επαγγελματικής εξειδίκευσης: η Ελληνοαμερικανική Ένωση προπαρασκευαστικά σεμινάρια και τις επίσημες εξετάσεις για τις μοναδικές στον κόσμο πιστοποιήσεις επαγγελματικής εξειδίκευσης για της επαγγελματίες της ασφάλειας πληροφορικής (Certified information system security professional CISSP και για τους ελεγκτές συστημάτων πληροφορικής Certified information system auditor - CISA των οργανισμών ISC2 και ISACA αντίστοιχα.

Προγράμματα επαγγελματικής πιστοποίησης: η Ελληνοαμερικανική Ένωση προσφέρει σε συνεργασία με το London Chamber of Commerce and Industry examinations board LCCIEB προγράμματα που καταλήγουν στι πιστοποιήσεις Group diploma in Public Relations, Diploma in Business studies.

Ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση στελεχών: η Ελληνοαμερικανική Ένωση οργανώνει, σχεδιάζει και υλοποιεί προγράμματα υψηλής ποιότητας σε στενή συνεργασία με τη διοίκηση κάθε επιχείρησης, αξιολογώντας τις εξειδικευμένες ανάγκες των στελεχών της και τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τον δικτυακό τόπο της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης: [www.han.gr](http://www.han.gr).

### **Το Ινστιτούτο Goethe**

*Τα στοιχεία προέρχονται από το Γραφείο του Υπουργού Πολιτισμού κ. Ευάγγελου Βενιζέλου.*

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η ίδρυση του Goethe- Institut της Αθήνας, τον Σεπτέμβριο του 1952, του πρώτου εκτός Γερμανίας Goethe- Institut, σηματοδότησε τη δημιουργία ενός πολύμορφου χώρου-πλαισίου για την σταθερή εξέλιξη και εδραίωση ενός δημιουργικού διαλόγου μεταξύ πολιτισμών, που είχε πάντως ένα μακρύ ιστορικό παρελθόν με τη μορφή της πολυσύνθετης διασταύρωσης γνωστικών δεδομένων.

Τηρουμένων όλων των ιστορικών αναλογιών, η σχέση του Goethe-Institut με τη σύγχρονη Ελλάδα έχει το ομόλογο παρελθόν της στη σχέση π.χ των Ελλήνων με το πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης ή με τις στερεότυπες εκδόσεις της Λειψίας, και αν δέλουμε σ' αυτό το πλαίσιο να πάμε και σε παλαιότερες εποχές, μπορούμε π.χ να θυμηθούμε τα "Ερείπια των Αθηνών" του Μπετόβεν ή τις γερμανικές πηγές στο έργο του Διονύσιου Σολωμού.

Στην μεταπολεμική εποχή, το Goethe-Institut της Αθήνα υπήρξε συνώνυμο με την πρωτοπορία, καθώς παράλληλα με τις νεωτερικές μεθόδους στη διδασκαλία της γερμανικής-μίας γλώσσας μορφολογικά και σημασιολογικά εξαιρετικά σύνθετης και επομένως πλούσιας (όσο και η Ελληνική, άλλωστε), υπήρξε πάντοτε πεδίο προβολής και ανάδειξης των σύγχρονων τάσεων στον ευρύτατο πολιτισμικό χώρο, αλλά επίσης και στον χώρο των επιστημών, με έμφαση στις επιστήμες του ανθρώπου.

Σ' αυτό το πλαίσιο, το Goethe - Institut διευκόλυνε το ελληνικό στοιχείο τόσο στο επίπεδο της παραγωγής όσο και στο επίπεδο της πρόσληψης, να έλθει σε δημιουργική

επικοινωνία με τα διεθνή δεδομένα. Από αυτή την άποψη οι δεκαετίες του 1960 και 1970 είναι δυνατόν να εκτιμηθούν ως ιδιαίτερα εντυπωσιακές, αν αναλογισθούμε π.χ την λειτουργία του Εργαστηρίου Σύγχρονης Μουσικής ή τις βάσεις του Φεστιβάλ Τζαζ Praxis.

Σήμερα οι μόνιμοι θεματικοί άξονες των επιστημονικών - πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Goethe - Institut, όπως είναι π.χ η κοινωνική και πολιτική ιστορία, και κυρίως η χωροταξία και η πολεοδομία, έχουν αναγνωρισθεί ως τράπεζες ιδεών με βάση τη διμερή και συχνά πολυμερή επιστημονική συνεργασία και αντιπαράθεση, που είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν ως εργαλεία για την άσκηση της σύγχρονης πολιτιστικής και όχι μόνον πολιτικής. Προς αυτήν την κατεύθυνση είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί στο έπακρο και η πλούσια, αναλογική και ψηφιακή βιβλιοθήκη του Goethe - Institut.

Οι επέτειοι που μετρούν τον χρόνο ζωής των πολιτιστικών ιδρυμάτων, εθνικών ή ξένων ανεξαρτήτως, είναι πολύ καλές ευκαιρίες για να συνειδητοποιούμε την δύναμη του πολιτισμού τόσο στη διάσταση της εθνικής παραγωγής, όσο και στη διάσταση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

### *Μία περιήγηση στα τμήματα μη Αγγλόφωνων Χωρών*

#### *Οι νεοελληνικές σπουδές στις βαλκανικές και ανατολικές χώρες*

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των ανωτέρω αποτελούν οι νεοελληνικές σπουδές σε μία βαλκανική χώρα όπως η Ρουμανία. Οι νεοελληνικές σπουδές στην Ρουμανία συνδέονται σαφώς με την μακρά προετοιμασία του ελληνικού απελευθερωτικού αγώνα από τον οθωμανικό ζυγό. Το 1691 και το 1707 στο Βουκουρέστι και το Ιάσιο ιδρύονται οι Ηγεμονικές Ακαδημίες και το 1860 το πανεπιστήμιο του "Αλεξάνδρου Ιαν Κούζα" στο Ιάσιο μετά την ένωση των πριγκηπάτων της Μολδαβίας και της Βλαχίας το 1859.

Η παράδοση αυτή των νεοελληνικών σπουδών θα συνεχισθεί με την δημιουργία της έδρας ελληνικών σπουδών υπό την πνευματική καθοδήγηση καθηγητών όπως Ιωάννης Καραγιάνης, Μαρινέσκου, Παπακώστας, Δανιήλ Φιλιππίδης.

Αυτήν την στιγμή στο πανεπιστήμιο της Κούζα λειτουργεί από το 1973 το Φροντιστήριο των Νεοελληνικών Σπουδών υπό την έγκριση της κοσμητείας της Φιλοσοφικής Σχολής και της Πρυτανείας του Πανεπιστημίου, το οποίο δεν λειτουργεί υπό την μορφή λεκτοράτου ή έδρας, αλλά ως προαιρετικά μαθήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας από τους "φιλέλληνες Ρουμάνους φοιτητές"<sup>2</sup>.

<sup>2</sup> Βλ. και: Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Ευρώπη, Πρακτικά συνάντησης των Ευρωπαίων Νεοελληνιστών, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, Αθήνα 1995, σελ. 61.

Στην γειτονική μας Βουλγαρία έδρα κλασσικής φιλολογίας υφίσταται ακριβώς με την απελευθέρωση του Βουλγαρικού έθνους από τον τουρκικό ζυγό το 1878. Στην έδρα αυτήν δίδαξαν μερικά από τα μεγαλύτερα ονόματα κλασσικών Βουλγάρων φιλολόγων όπως ο Αλεξάντερ Μλαντένφ, ο Ντιμίταρ Ντέτσεφ, ο Βεσελίν Μπεσεβλίες και άλλοι. Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας διδάσκεται από το ακαδημαϊκό έτος 1992-93 στο πανεπιστήμιο της Σόφιας κατόπιν απόφασης της Συγκλήτου και έγκρισης από το Υπουργείο Παιδείας<sup>3</sup>.

Αλλά και στην Γεωργία, η ελληνική γλώσσα διδάσκεται από το 1937, χάρις τις άκοπες προσπάθειες των καθηγητών Γκριγκόρι Τσερετέλι και Σιμόν Κασυχτισβίλι. Στην έδρα της κλασσικής φιλολογίας λειτουργεί και τμήμα νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας καθώς και τμήμα ελληνικής γλώσσας και φιλολογίας που έχει σαν σκοπό να προετοιμάσει δασκάλου λογοτεχνίας για τα σχολεία μέσης εκπαίδευσης της Δημοκρατίας της Γεωργίας.

Το 1982 ιδρύεται το Κέντρο Μεσογειακών Μελετών μία από τις κυριότερες κατευθύνσεις του οποίου είναι και η μελέτη των ζητημάτων των ελληνο-γεωργιανών σχέσεων, καθώς και της ιστορίας του ελληνικού πολιτισμού.

Το 1972 στο κρατικό πανεπιστήμιο της Τιφλίδας σχηματίσθηκε μία ομάδα συντακτών μεταφραστών και ιδρύθηκε η σειρά των εκδόσεων "Ελληνο-Λατινική Βιβλιοθήκη", διά μέσω της οποίας μεταφράζονται κλασσικά βιβλία της ελληνικής και λατινικής γραμματείας. Το 1990 ιδρύθηκε ένα νέο ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα, το Ελληνο-Γεωργιανό Πανεπιστήμιο, το οποίο ετοιμάζει φοιτητές για τις ανθρωπιστικές σπουδές<sup>4</sup>.

### *Οι νεοελληνικές σπουδές στην Γερμανία και την Αυστρία*

Στην Γερμανία υπάρχει μία μακρά παράδοση νεοελληνικών σπουδών που ξεκινά με την ανάκαλυψη των Νέων Ελληνικών από τον Μαρτίνο Κρούσιο τον 16ο αιώνα, ανακάλυψη που οφείλεται στο ενδιαφέρον θεολόγων της Πρωσίας για τον

<sup>3</sup> Ο.π., σσ. 177-179.

<sup>4</sup> Ο.π., σσ. 147-152.

μεσαιωνικό πολιτισμό της Ελλάδας και την εξέλιξή του στην νεώτερη ελληνική γλώσσα.

Αυτό έλαβε χώρα στα προτεσταντικά πανεπιστήμια της Τυβίγγης, της Ουτεμβέργης, της Χάλλης, της Ιέννας με ιδιαίτερη πρωτοβουλία διαφόρων οξυδερκών προτεσταντών θεολόγων.

Πιο συγκεκριμένη και επίσημη μορφή οι νεοελληνικές σπουδές παίρνουν με το προαναφερθέν "φιλελληνικό" κλίμα που γιγαντώνεται τον 18ο και 19ο αιώνα. Χαρακτηριστική μορφή αυτού του ενδιαφέροντος για τα νέα ελληνικά αποτελεί ο κλασικός φιλόλογος Φρειδερίκος Thiers, στο Μόναχο.

Ακολουθώντας τα νέα ελληνικά διδάσκονται στο πανεπιστήμιο της Λειψίας από τον Karl Waigel, στο Βερολίνο από τον Johan Franz, τον πρώην διερμηνέα της Αντιβασιλείας της Ελλάδας που διορίσθηκε καθηγητής της κλασικής και νεοελληνικής γλώσσας.

Παρά το θερμό φιλελληνικό κλίμα στην Γερμανία και την Ευρώπη η ζήτηση για τις νεοελληνικές σπουδές ήταν μικρή και οι νεοελληνικές σπουδές άρχισαν σιγά σιγά να σβήνουν με εξαίρεση τον Kroumbaher στο Μόναχο που συνέδεσε την νεοελληνική με την Βυζαντινή φιλολογία και κατάφερε να κερδίσει θέση υφηγητή και δικό του σεμινάριο. Από το 1891 η θέση αυτή ονομάζεται έδρα της μέσης και νεοελληνικής φιλολογίας αλλά όλοι οι διάδοχοι του Kroumbaher (Heisenberg, Dolger, Beck, Hohlweg) είναι βυζαντινολόγοι και όχι νεοελληνιστές.

Τα νεοελληνικά διδάσκονταν ξανά από το 1899 όχι σε κάποια συγκεκριμένη έδρα αλλά στο λεγόμενο "Φροντιστήριο Ανατολικών Γλωσσών" μαζί με τα κινέζικα, τα γιαπωνέζικα, τα πέρσικα, τα ρουμάνικα, τα τούρκικα, τα σουαέλι, αλλά και καθαρά ευρωπαϊκές γλώσσες όπως τα ισπανικά, τα αγγλικά, τα γαλλικά, τα ρωσικά, έτσι ώστε να εκπαιδευθούν οι διερμηνείς που θα στελεχώσουν αργότερα τον κρατικό πρωσσικό μηχανισμό, αλλά και ταυτοχρόνως και αξιωματικοί που θα σταλούν σε αποικίες, γιατροί και εμπόροι.

Σ' αυτό το φροντιστήριο θα διδάξουν και Έλληνες όπως ο Ιωάννης Μητστσάκης και από το 1906 μέχρι τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ο Γιάννης Καλιτσούνακης, ο οποίος από το 1924 ήταν τακτικός καθηγητής του πανεπιστημίου Αθηνών και ταυτοχρόνως εντεταλμένος καθηγητής για την διδασκαλία της μέσης ελληνικής φιλολογίας στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου<sup>5</sup>.

<sup>5</sup> Ό.π., σσ. 79-82.

Εξαιρετικά ενδιαφέροντα είναι η περίπτωση της εκμάθησης των νέων ελληνικών στο ελεύθερο πανεπιστήμιο του Βερολίνου, όπου οι νεοελληνικές σπουδές διδάσκονται από το 1948.

Οι νεοελληνικές σπουδές ξεκινούν το 1949 στα πλαίσια του αντικειμένου της βαλκανολογίας και λαμβάνουν πιο συστηματική μορφή το 1951 όταν αναλαμβάνει την διδασκαλία τους ο προαναφερθείς Ιωάννης Καλιτσουνάκης ως εντεταλμένος δάσκαλος και από το 1953 ως επίτιμος καθηγητής της μέσης και νεοελληνικής φιλολογίας, στο Σεμινάριο της Κλασσικής Φιλολογίας ως Τομέας Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών.

Το 1964 δημιουργείται θέση λέκτορα για τα μαθήματα γλώσσας ενώ το 1966 ένα καινούργιο Σεμινάριο Βυζαντινολογίας καθιερώνεται ως ανεξάρτητο από το Σεμινάριο της Κλασσικής Φιλολογίας και συμπεριλαμβάνεται εκεί και ο πρώην Τομέας Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του Σεμιναρίου της Κλασσικής Φιλολογίας με το όνομα Νεοελληνικός Τομέας.

Όταν το 1966 πεθαίνει ο Ιωάννης Καλιτσουνάκης το τμήμα μένει με ένα λέκτορα για τα νεοελληνικά ενώ οι καθηγητές ήταν βυζαντινολόγοι.

Προσφάτως μόνον άλλαξαν τα πράγματα όταν οι δύο βυζαντινολόγοι (ό ένας εκ των δύο εκτελούσε ταυτόχρονα τα καθήκοντα του λέκτορα των νεοελληνικών) πήραν σύνταξη.

Όλα τα ανωτέρω δείχνουν την ανάγκη να χειραφετηθεί το αντικείμενο της νεοελληνικής φιλολογίας από την βυζαντινολογία, ώστε να αναπτυχθεί προς όφελος του νεώτερου ελληνικού πολιτισμού. Η χειραγωγή της νεοελληνικής φιλολογίας από την βυζαντινολογία υποβιβάζει το αντικείμενο της πρώτης αλλά και την ανάγκη του νεοελληνικού πολιτισμού να παρουσιάσει σημαντικά πολιτισμικά επιτεύγματα ανάλογα μ'αυτά του παρελθόντος.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το βάρος αυτού του παρελθόντος είναι δυσανάλογο αν φαντασθεί κανείς το ειδικό βάρος όχι μόνο της σχέσης της μέσης Ελληνικής φιλολογίας με την νεώτερη, αλλά και αυτής της εντελώς άνισης σχέσης ανάμεσα στην αρχαία ελληνική γραμματεία και την νεώτερη, και την ειδική σημασία που επέχει ακόμη ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός για την σύγχρονη Ευρώπη, τον μοντερνισμό και τον μεταμοντερνισμό.

Αυτήν την στιγμή στην Γερμανία υπάρχουν τρεις έδρες νεοελληνικών σπουδών, μία στο Mainz-Germersheim στα πλαίσια της εκπαίδευσης για μεταφραστές, διερμηνείς

και από μία στο Μόναχο και στο Βερολίνο σε στενή συνεργασία με την βυζαντινολογία και τέσσερεις μικτές έδρες (Αμβούργο, Δειψία, Bochum, Wurzburg). Στο κρατίδιο της Βαυαρίας οι νεοελληνικές σπουδές γνωρίζουν μία σχετική άνθηση, καθώς ανέκαθεν ο τόπος αυτός αποτελούσε κάτι σαν λίκνο της κλασσικής παιδείας στον γερμανικό χώρο. Εκεί ιδρύθηκαν και ευημερούν πολλά ελληνικά λύκεια και γυμνάσια.

Στο κρατίδιο λοιπόν της Βαυαρίας υπάρχει ένα μόνο πανεπιστήμιο από τα εννιά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα που στεγάζει το "Ινστιτούτο Μεσαιωνικής και Νεοελληνικής Φιλολογίας" με πλήρη κάλυψη από πλευράς διδασκαλίας και βιβλιοθήκη.

Στο πανεπιστήμιο Erlangen της Νυρεμβέργης το δεύτερο μεγαλύτερο πανεπιστήμιο της Βαυαρίας έχει αποκλειστεί η πιθανότητα ίδρυση μίας αυτόνομης θέσης διδασκαλίας της Βυζαντινής και Νεώτερης Ελληνικής Φιλολογίας, λόγω του ότι ο κλάδος θεωρείται και δικαιολογημένα μικρός, ενώ συν τοις άλλοις η διδασκαλία της γλώσσας εκπροσωπείται με δύο ήδη ιδρύματα στο κρατίδιο.

Όμως το πανεπιστήμιο του Erlangen διαθέτει ένα υπερσύγχρονο κέντρο εκμάθησης ξένων γλωσσών όπου ανάμεσα στις άλλες ξένες γλώσσες διδάσκεται τελευταία έστω και δοκιμαστικά η ελληνική γλώσσα, παρ'ότι η εκμάθηση της εντάσσεται στο πεδίο της κλασσικής ελληνικής φιλολογίας<sup>6</sup>.

Στο πανεπιστήμιο της Βιέννης η έδρα των Νεοελληνικών Σπουδών είναι ενταγμένη στο Ινστιτούτο Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών που ιδρύθηκε από τον παγκοσμίως διάσημο βυζαντινολόγο Herbert Hunger στη δεκαετία του '60. Έδρα τακτικού καθηγητή νεοελληνικών σπουδών υπάρχει από το 1982-83 και ο πρώτος της κάτοχος ήταν ο Gunnar Hering, γνωστός ιστορικός.

Αυτήν την στιγμή το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών στην Βιέννη είναι ένα από τα ακμαιότερα τμήματα στην Ευρώπη με εξαιρετικά πλούσια βιβλιοθήκη και ιδιαίτερα γερή οργάνωση<sup>7</sup>.

Σημαντικός παράγοντας αυτής της ακμαιότητας είναι το γεγονός πως σ' αυτό το τμήμα δεν διδάσκεται απλώς η νεοελληνική γλώσσα, αλλά και η νεοελληνική ιστορία πράγμα σπάνιο για την γενικότερη πραγματικότητα των νεοελληνικών

<sup>6</sup> Ο.π., σσ. 82-86.

<sup>7</sup> Ο.π., σσ. 37-39

σπουδών στο εξωτερικό. Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ πως συνηθίζεται να διδάσκεται η νεοελληνική ιστορία σε τμήματα Ιστορία Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

### *Οι νεοελληνικές σπουδές στην Γαλλία και το Βέλγιο*

Στο μεγαλύτερο και διασημότερο πανεπιστήμιο της Γαλλίας, στην Σορβόνη το μάθημα των Νέων Ελληνικών διδάσκεται από το 1913, όταν με την βοήθεια του ελληνικού κράτους ιδρύθηκε το Νεοελληνικό Ινστιτούτο την διδασκαλία του μαθήματος ανέλαβε ο H. Pernot. Το 1931 με την βοήθεια πάλι του ελληνικού κράτους και ειδικά του Ελευθέριου Βενιζέλου δημιουργήθηκε η έδρα Νεοελληνικών. Με την συνταξιοδότηση του H. Pernot το 1946 η έδρα εξαφανίσθηκε και εμφανίσθηκε εκ νέου μετά τα γεγονότα του Μάη του 1968. Την έδρα ανέλαβε ο Mirambel, αλλά ο θάνατος του το 1970 δημιούργησε διδακτικό κενό.

Έτσι η Σορβόνη κάλεσε από την Ελλάδα τον Κωνσταντίνο Δημαρά, τον οποίο διαδέχθηκε η κυρία Κουμαριανού και σήμερα την θέση κατέχει ο Γκυ Σωνιέ, γνωστός νεοελληνιστής με πλούσιο συγγραφικό έργο, γνωστό και στον ελληνικό χώρο<sup>8</sup>.

Στο πανεπιστήμιο του Montpellier της Γαλλίας, το ελληνικό τμήμα ιδρύθηκε το 1960 από τον Καθηγητή Louis Roussel. Ο Louis Roussel δίδασκε στο τμήμα κλασσικής φιλολογίας, μέχρι και το 1971. Το μάθημα των νέων ελληνικών διδασκόταν στους φοιτητές της κλασσικής φιλολογίας από μιάμιση έως και τρεις ώρες την εβδομάδα. Από το 1971 μέχρι και το 1973 το τμήμα έμεινε κλειστό.

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση άλλαξε και το προσανατολισμό του τμήματος καθώς και τις ώρες διδασκαλίας. Έτσι από τρεις ώρες την εβδομάδα το μάθημα των νεοελληνικών διδασκόταν τριανταπέντε ώρες και διευρύνθηκε με μαθήματα πολιτισμού και φιλολογίας.

Το τμήμα διαθέτει εντυπωσιακή βιβλιοθήκη με 4.000 βιβλία, φιλολογίας, φιλοσοφίας, ιστορίας, 1.000 εκ των οποίων είναι δωρεά της συζύγου του

<sup>8</sup> Ο.π., σσ. 181-184.

σημαντικότερου καθηγητή του τμήματος, του θεμελιωτή θά'λεγε κανείς της έδρας της νεοελληνικής φιλολογίας, του Louis Roussel.

Σε ό, τι αφορά στο διδακτικό προσωπικό, το τμήμα διαθέτει από ένα βοηθό το 1973, έναν καθηγητή, τρεις Maitres de Conferences και έναν λέκτορα σήμερα. Χορηγούνται δύο ειδών διπλώματα: τα κρατικά ή εθνικά και τα πανεπιστημιακά. Τα κρατικά είναι διπλώματα ξένων εφαρμοσμένων γλωσσών και για τις επιλεγόμενες νεοελληνικές μελέτες το D. E. A και το Doctorat Ιστορίας και Πολιτισμού<sup>9</sup>.

Ακόμη όμως πιο ιστορική είναι διδασκαλία των νεοελληνικών στο πανεπιστήμιο της INALCO ( Τμήμα Νεοελληνικών Σπουδών της Σχολής Ανατολικών Γλωσσών) στο Παρίσι. Πρόκειται για μία ιστορική σχολή με μεγάλη σημασία για τα γράμματα και την διπλωματία της Γαλλίας.

Η διδασκαλία της νεοελληνικής αρχίζει το 1800 με καθηγητή έναν φίλο του Αδαμάντιου Κοραή, τον Anse de Villosion. Σήμερα το τμήμα διευθύνεται από τον Henry Tonnet.

Τρεις κύκλοι σπουδών απαρτίζουν την διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας:

- 1) Τρία έτη σπουδών με είκοσι μαθήματα γλώσσας, λογοτεχνίας και πολιτισμού, Diplome Unilunguona L.C.O. (DULCO).
- 2) Διετής φοίτηση, στο πρώτο έτος παραδίδονται δέκα μαθήματα γλώσσας και λογοτεχνίας και ακολουθεί το πτυχίο Licence. Στο δεύτερο έτος τα μαθήματα γλώσσας και λογοτεχνίας είναι τέσσερα και έπεται διπλωματική εργασία, ενώ απονέμεται δίπλωμα Maitrise. Στον τρίτο κύκλο γίνονται τέσσερα σεμινάρια και μεταπτυχιακή εργασία, η οποία επιτρέπει την παροχή του Diplome d'Etudes Approfondies<sup>10</sup>.

Νεώτερη είναι η διδασκαλία των Νέων Ελληνικών στο πανεπιστήμιο Rennes II της Βρετάνης. Το 1989 ιδρύθηκε το τμήμα των Νεοελληνικών Σπουδών αν και τα ελληνικά διδάσκονται από παλιά στην έδρα της κλασσικής φιλολογίας από τον γνωστό καθηγητή κ. Στανίτσα.

Το 1994 δημιουργήθηκε το τμήμα "Pole Langues", στο οποίο διδάσκονται πολλές ξένες γλώσσες, 16 ευρωπαϊκές και τρεις μη ευρωπαϊκές, Ιαπωνικά, Κινεζικά, και Αραβικά. Ανάμεσα σ'αυτές συμπεριλαμβάνεται και η ελληνική κατόπιν μεγάλης μάχης των φίλελλήνων καθηγητών.

<sup>9</sup> Ο.π., σσ. 167-170.

<sup>10</sup> Ο.π., σσ. 170-171.

Στην ουσία υπάρχει ένα μικρό αλλά δυναμικό τμήμα στο οποίο η ελληνική γλώσσα διδάσκεται και εμπεδώνεται με επάρκεια και επιτυχία ανάμεσα σε άλλες μικρές πλην σημαντικές για την ιστορία του πολιτισμού αλλά και την διπλωματική ιστορία της Γαλλίας, βεβαίως.

Ο κύκλος σπουδών είναι υποχρεωτικός και διετής. Το πρώτο έτος είναι το πρώτο επίπεδο με 4 ώρες την εβδομάδα, το δεύτερο έτος αποτελεί το δεύτερο επίπεδο με 3 ώρες την εβδομάδα, ενώ εδώ και λίγα χρόνια το τμήμα επέκτεινε τον κύκλο των μαθημάτων και σε ένα τρίτο επίπεδο.

Από την αρχή του ακαδημαϊκού έτους 1994-95 τα νέα ελληνικά διδάσκονται και στο τμήμα L.E.A (Langues Etrangeres Appliquees), δηλαδή "Ξένες Εφαρμοσμένες Γλώσσες". Απ' αυτό το τμήμα 15 φοιτητές στελεχώνουν και το προαναφερθέν τμήμα των Multi-Languages<sup>11</sup>.

Στο Βέλγιο η ελληνική γλώσσα διδάσκεται σε τέσσερα πανεπιστήμια, δύο φλαμανδικά (Γάνδη, Λέβεν) και δύο γαλλόφωνα (Βρυξέλλες, Λουβαίν). Υπάρχουν δύο επιλογές που στην ουσία υφίστανται σε όλα τα πανεπιστήμια που η ελληνική γλώσσα παρουσιάζεται σε όλες τις εκφάνσεις και τις ιστορικές αναδιπλώσεις της (αρχαία, μεσαιωνική και νεώτερη). Έτσι σ' αυτά τα πανεπιστήμια ένας φοιτητής μπορεί να διαλέξει την εκμάθηση της αρχαίας ελληνικής (κλασσικό τμήμα) ή της νεώτερης στο τμήμα των συγχρόνων γλωσσών.

Στην ανώτερη παιδεία τα νεοελληνικά διδάσκονται σε πέντε σχολές μεταφραστών και διερμηνέων: τρεις γαλλόφωνες και δύο φλαμανδόφωνες. Μόνον στην φλαμανδόφωνη σχολή Erasmus υπάρχει πλήρες ελληνικό πρόγραμμα και δίδεται πτυχίο<sup>12</sup>.

### *Οι νεοελληνικές σπουδές στην Ιταλία*

Οι νεοελληνικές σπουδές διαδραματίζουν, απ' ό,τι φαίνεται, μεγάλο ρόλο στην Ιταλία. Μακραίωνη παράδοση συνδέει τις δύο χώρες στην ανταλλαγή πολιτισμικών απόψεων και επιτευγμάτων από την αρχαιότητα, την ελληνιστική και βυζαντινή εποχή, την

<sup>11</sup> Ό.π., σσ. 171-174.

<sup>12</sup> Ό.π., σσ. 136-140.

αποδημία των σπουδαιότερων πνευμάτων του Βυζαντίου στην αναγεννησιακή Ιταλία μέχρι σήμερα.

Το πανεπιστήμιο της Κατάνια δεν διαθέτει δισταγμούς για την σχέση του νεοελληνικού πολιτισμού με τις παρελθούσες ιστορικές του φάσεις. Διδάσκονται Αρχαία Ελληνικά, Λόγια Βυζαντινά, Μεσαιωνικά δημώδη και φυσικά Νέα Ελληνικά.

Τα Νέα Ελληνικά διδάσκονται από το 1947 καθώς θεωρήθηκαν ανεξάρτητα πλέον από τα μεσαιωνικά με την συνεχή παρουσία ελλήνων ποιητών και λογοτεχνών στην νεώτερη πολιτισμική ιστορία της Δύσης. Μοιραία λοιπόν τα Νέα Ελληνικά θεωρήθηκαν "Μοντέρνα γλώσσα".

Από το 1996 το πανεπιστήμιο της Κατάνια απονέμει πτυχία της Νεοελληνικής γλώσσας σε εκείνους τους φοιτητές που φοίτησαν τον κανονικό κύκλο των τεσσάρων ετών σπουδών.

Το πρόβλημα όμως στην επιλογή αυτής της κατεύθυνσης σκοντάφτει στο ότι δύσκολα κάποιος φοιτητής θα την επιλέξει καθώς δεν θα μπορέσει να διορισθεί ακολούθως στο δημόσιο, εφόσον η νεοελληνική δεν διδάσκεται και στην μέση εκπαίδευση<sup>13</sup>.

Στην Τεργέστη η έδρα των νεοελληνικών σπουδών ιδρύθηκε το 1982-83 στα πλαίσια του τομέα "Ξένων Γλωσσών" της Φιλοσοφικής Σχολής, αφού από το 1965-66 η νεοελληνική γλώσσα διδασκόταν κατά τα ευρωπαϊκά έθιμα στο τμήμα των Βυζαντινών σπουδών.

Από το 1983-84 τα μαθήματα ανατέθηκαν σε μία δασκάλα μητρικής γλώσσας με σύμβαση ιδιωτικού έργου. Έτσι άρχισε να δημιουργείται στην Τεργέστη μία παράδοση διδασκαλίας της νεοελληνικής γλώσσας, καθώς το τμήμα διαθέτει δύο διδάσκοντες, βιβλιοθήκη με δύο χιλιάδες τόμους και ετήσια χρηματοδότηση από τα Ιταλικά και Ελληνικά Υπουργεία.

Ακόμη πιο φυσικό είναι για το πανεπιστήμιο της Ρώμης να διαθέτει από τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα αυτού τμήμα νεοελληνικών σπουδών, ως προέκταση της αρχαιογνωσίας και της σκέψης του βυζαντινού πολιτισμού (θα πρέπει να σημειωθεί εδώ πως το πανεπιστήμιο της Νάπολης διαθέτει τμήμα νεοελληνικών σπουδών, στο Istituto Universitario Orientale, από τον προηγούμενο αιώνα)<sup>14</sup>.

<sup>13</sup> 'Ο.π., σσ. 143-144.

<sup>14</sup> 'Ο.π., σσ. 174-176.

Η διδασκαλία των νεοελληνικών στη Ρώμη και το Παλέρμο ανάγεται στο ακαδημαϊκό έτος 1930-31 χάρις στις προσπάθειες των καθηγητών Bruno Lavagnini και Γεώργιο Ζώρα.

Ο Γεώργιος Ζώρας νεαρός απόφοιτος πανεπιστημίου στην Ρώμη εγκαινιάζει στην Φιλοσοφική Σχολή Sapienza τις νεοελληνικές σπουδές υπό μορφή διαλέξεων. Η επιτυχία αυτών των διαλέξεων οδήγησε την σχολή της Ρώμης να εγκαινιάσει τμήμα νεοελληνικών σπουδών.

Ο πόλεμος θα αναγκάσει τον Ζώρα να επιστρέψει στην γενέτειρα και έτσι το ακμάζον τμήμα των νεοελληνικών σπουδών θα σταματήσει την λειτουργία του.

Με το τέλος του πολέμου και την αναθέρμανση των πολιτισμικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας, οι πανεπιστημιακοί κύκλοι της Ρώμης θα ανακηρύξουν ομόφωνα εκ νέου τον Ζώρα ως τακτικό καθηγητή της έδρας νεοελληνικών σπουδών.

Όπως είπαμε η νεοελληνική γλώσσα θεωρείτο ως συνέχεια οργανική της μεσαιωνικής βυζαντινής. Έτσι η έδρα της νεοελληνικής λογοτεχνίας και η έδρα της Βυζαντινής Φιλολογίας και Ιστορίας συγχωνεύθηκαν και δημιούργησαν το 1956 το Istituto di Studi Bizantini e Neoellenici. Από το 1985 και εξής, οι δύο έδρες ενσωματώθηκαν ως Sezione Bizantino-neoellenica στο Dipartimento di Filologia Greca e Latina.

### *Οι νεοελληνικές σπουδές στην Ισπανία*

Οι νεοελληνικές σπουδές στην Ισπανία δεν είναι στον ίδιο βαθμό οργανωμένες όπως σε ορισμένες άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως επί παραδείγματι στην Γαλλία και στην Ιταλία που προαναφέραμε ή ακόμη και στην Γερμανία.

Στο πανεπιστήμιο Santiago de Compostella, που εδρεύει στην ομώνυμη πόλη, μία μικρή πόλη στο δυτικό άκρο της Ευρώπης, οι νεοελληνικές σπουδές εμφανίζονται το 1991. Μέχρι πρόσφατα η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας περιοριζόταν στα τμήματα της κλασσικής φιλολογίας.

Στο τμήμα των νεοελληνικών σπουδών λαμβάνουν μέρος περίπου δεκαπέντε φοιτητές ετησίως. Από το ακαδημαϊκό έτος 1995-96 η εκμάθηση της ελληνικής δεν θα αφορά

μόνον στα κλασσικά τμήματα, αλλά θα αποτελεί μάθημα κατ'επιλογήν σε όλα τα τμήματα της Φιλοσοφικής σχολής του δεδομένου πανεπιστημίου, δηλαδή στα τμήματα Αγγλικής, Γαλλικής, Γερμανικής, Ιταλικής και όλων των λοιπών φιλολογιών.

Τα μαθήματα θα διαρκούν δύο εξάμηνα με δύο βαθμούς, εναρκτήριο και μέσο και τέσσερεις ώρες μάθημα την εβδομάδα, δηλαδή εκατόν είκοσι ώρες διδασκαλία τον χρόνο.

Η σύνδεση της ελληνικής γλώσσας με την κλασσική φιλολογία υφίσταται και στο πανεπιστήμιο της Γρανάδας, όμως η ύπαρξη μαθήματος "Βυζαντινή και Νέα Ελληνική Γλώσσα" χρονολογείται από το 1970 ως κατ'επιλογήν μάθημα του τμήματος της κλασσικής φιλολογίας.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, το μάθημα έχει λάβει σεμιναριακή μορφή και αρχίζει να οργανώνεται καλύτερα, ενώ αναφαίνεται και η ανάγκη για μία πιο επισταμένη προσέγγιση της νεοελληνικής πολιτιστικής ιστορίας, καθώς η χώρα εδραιώνει με τον χρόνο την θέση της στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Η Ελληνική γλώσσα διδάσκεται στην κρατική σχολή Ξένων Γλωσσών της Μαδρίτης από το 1985. Οι σπουδές διαρκούν πέντε χρόνια. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων σπουδαστών ανέρχεται στους εκατον πενήντα<sup>15</sup>.

### *Οι νεοελληνικές σπουδές στην Δανία*

Στην Δανία οι νεοελληνικές σπουδές υπάρχουν μόνον σε ένα πανεπιστήμιο, στο πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης. Για ένα διάστημα υπήρχε στο άλλο μεγάλο πανεπιστήμιο της Δανίας, το Aarhus ένας κύκλος μαθημάτων της νεοελληνικής γλώσσας ως δευτερεύον μάθημα, για φοιτητές από άλλα τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής, αλλά τελικώς διακόπηκε η διδασκαλία τους.

Στην Κοπεγχάγη υπάρχει ένα σύστημα τριών κύκλων σπουδών, όπου οι φοιτητές σπουδάζουν αποκλειστικά νεοελληνική φιλολογία και ιστορία. Ο πρώτος κύκλος διαρκεί τρία χρόνια (συν ένα εξάμηνο που προηγείται των σπουδών και ονομάζεται προπαιδευτικό).

<sup>15</sup> Ο.π., σσ. 195-198.

Απ'αυτά τα τρία χρόνια ο ένας χρόνος είναι αφιερωμένος σε ξένο δευτερεύον μάθημα επιλογής, ενώ τα δύο χρόνια είναι αφιερωμένα στις νεοελληνικές σπουδές και μόνο, δηλαδή στην γλώσσα, την ιστορία και την λογοτεχνία.

Παρατηρούμε κάτι αντίστοιχο και σπάνιο με την περίπτωση του νεοελληνικού τμήματος της Βιέννης. Στην εκμάθηση της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας προστίθεται, εύλογα κατά την γνώμη μας, και μάθημα ιστορίας.

Εύλογα καθώς είναι αδύνατο κατά την προσωπική μας άποψη να μάθει κανείς την γλώσσα και το γλωσσικό εργαστήρι ενός λαού δηλαδή την γραπτή ή προφορική λογοτεχνία, άνευ συγκεκριμένης γνώσης της ιστορικής συνείδησης, των ιστορικών συμβάντων και της πορείας του συγκεκριμένου λαού μέσα στον χρόνο.

Ο πρώτος κύκλος τελειώνει με το δίπλωμα B. A. Νεοελληνικών σπουδών. Ο δεύτερος κύκλος είναι διετής, χωρίς ξένα μαθήματα, δηλαδή ο φοιτητής σπουδάζει μόνο τα νεοελληνικά. Στον κύκλο αυτό απαιτείται μία μεγάλη γραπτή εργασία εκατον πενήντα σελίδων και τελειώνει με το πτυχίο M.A νεοελληνικών σπουδών.

Ο τελευταίος κύκλος είναι εξίσου τριετής και μεταπτυχιακός, όπου ο φοιτητής γράφει την διδακτορική του εργασία με θέμα ελεύθερης επιλογής ή με ένα θέμα από νεοελληνικές σπουδές ή βαλκανολογικές.

Μ'αυτόν τον τρόπο αποκτά τον τίτλο του διδάκτωρα, δηλαδή αποκτά αυτό που λέμε στην αγγλική γλώσσα, αλλά ταυτοχρόνως και την διεθνή πανεπιστημιακή διάτακτο Phd.

Οκτώ λοιπόν χρόνια διαρκεί το σύνολο αυτών των σπουδών και μέσα σ'αυτά τα χρόνια ο φοιτητής αποκτά τον τίτλο του διδάκτωρα, ο οποίος είναι αναγνωρισμένος από το δανέζικο κράτος και το αρμόδιο υπουργείο της Παιδείας<sup>16</sup>.

<sup>16</sup> 'Ο.π., σσ. 199-203.

## Οι Ελληνικές Σπουδές στην Μεγάλη Βρετανία

### Τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών στην Μεγάλη Βρετανία:

University of Birminham, Centre for Byzantine, Ottoman and Modern Greek Studies.

St. Anthony's College (Oxford University).

University of Bradford, Dept of European Studies.

Royal Holloway- The Hellenic Institute.

University of Cambridge, Faculty of Modern and Medieval Languages.

King's College, University of London, Dept. of Byzantine and Modern Greek Studies.

London School of Economics and Political Science. The Hellenic Obser

Pembroke College, The Georgakis Fellowship in Greek Studies.

University of East Anglia, School of Language, Linguistics and Translation.

University of Edinburgh, Centre for Continuing Education.

University of Exeter, Dept. of Continuing and Adult Education.

University of Hull, School of European Languages and Cultures.

University of Leeds, Modern Greek Literature Center.

University of Reading, Centre for Hellenic Studies.

University of Surrey, Dept. of Linguistic and International studies.

Ασφαλώς τα πανεπιστήμια του Caimbridge και του Oxford διαθέτουν όλες εκείνες τις δυνατότητες για να θεωρηθούν οι κατάλληλοι εκπαιδευτικοί μηχανισμοί, ώστε να προωδηθεί με επιτυχία και δημιουργικότητα, το πνεύμα του νεοελληνικού πολιτισμού και της νεοελληνικής ιστορίας σε μία από τις ιστορικότερες και πλέον αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης.

Το σύστημα μέσω του οποίου διδάσκεται η νεοελληνική γλώσσα στα δύο αυτά μεγαλύτερα πανεπιστήμια της Ευρώπης έχει ως εξής: Το πρώτο επίπεδο αντιστοιχεί σ' αυτό που στην Ελλάδα αποκαλούμε προπτυχιακές σπουδές.

Στην περίπτωση του Cambridge και του Oxford ονομάζεται undergraduate level. Το επόμενο επίπεδο ονομάζεται post graduated level και είναι αυτό που στις ελληνικές σπουδές και στα ελληνικά πανεπιστήμια ονομάζουμε μεταπτυχιακό επίπεδο. Το τρίτο επίπεδο ονομάζεται post-doctoral level και θα μπορούσαμε να αποδώσουμε, μάλλον άνετα, στα ελληνικά ως μεταδιδακτορικό.

Οι περισσότεροι προπτυχιακοί φοιτητές κατά την διάρκεια αυτού του επιπέδου των σπουδών σπουδάζουν και μία άλλη ευρωπαϊκή γλώσσα, όπως γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά κ.τ.λ.

Τις υπηρεσίες αυτής της εκπαιδευτικής διαδικασίας τις παρέχουν απλόχερα οι λεγόμενες σχολές των Μοντέρνων ή σύγχρονων Ευρωπαϊκών Γλωσσών, σχολές τις οποίες διαθέτουν και το Cambridge και το Oxford.

Πέρα απ' αυτές τις γόνιμες εκπαιδευτικές διαδικασίες, τα πανεπιστήμια αυτά προσφέρουν και τις απαραίτητες για την γνώση του νεοελληνικού πολιτισμού ιστορικές και πολιτισμικές πληροφορίες που θα εισαγάγουν τον φοιτητή που θα σπουδάσει την συγκεκριμένη γλώσσα στο πολιτιστικό πλαίσιο, μέσω του οποίου αυτή αρθρώθηκε μέσα στο σώμα του ιστορικού χρόνου και της πολύτιμης συλλογικής συνείδησης του λαού που την γέννησε.

Ταυτοχρόνως όμως η παρουσία του νεοελληνικού πολιτισμού και της νεοελληνικής γλώσσας σε ένα πανεπιστήμιο περιωπής και βαθιάς παράδοσης όπως επί παραδείγματι το Cambridge δίνει την ευκαιρία και μίας ευρύτερης σύγκρισης με άλλους πολιτισμούς ευρωπαϊκούς και μη, με την παράλληλη παρουσία σπουδών όλων των σημαντικών πολιτιστικών μορφωμάτων εντός αυτού του πανεπιστημίου.

Έτσι η Ελλάδα δείχνει να συμμετέχει σε ένα παγκόσμιο χάρτη πολιτισμού υπό τις πλέον ευνοϊκές συνθήκες, δηλαδή την γνωστή οργάνωση και ακαδημαϊκή παράδοση δύο εκ των μεγαλύτερων πανεπιστημίων της υφής.

Δεν είναι μόνο η λογοτεχνία που μπορεί να παρουσιάσει με αυτάρκεια την παράδοση ενός τόπου και ενός πολιτισμού. Θά'λεγε κανείς πως ουσιαστικά η λογοτεχνία από μόνη της είναι αδύνατο να καλύψει ολικά την παράδοση των πολιτισμών. Απαιτείται και η βοήθεια άλλων επιστημονικών κλάδων που θα κυκλώσουν τό ζήτημα και θα παρουσιάσουν τις πολύπλευρες πτυχές του.

Γι' αυτόν τον λόγο και τα πανεπιστήμια αυτά εκθέτουν ιστορικές, οικονομικές, κοινωνιολογικές, και γενικότερα επιστημονικές πλευρές του νεοελληνικού πολιτισμού σε συνάφεια με το ιδιαίτερα πλούσιο παρελθόν του.

Πώς να μιλήσεις για νεοελληνική ποίηση αν δεν αναφερθείς, και μάλιστα εκτενώς ώστε να φωτισθούν οι υπόγειες επιδράσεις, στις αρχαιοελληνικές, βυζαντινές και ευρωπαϊκές συνιστώσες του νεοελληνικού πολιτισμού;

Υπάρχει αυτή η ιδιαιτερότητα σε σχέση με τον νεοελληνικό πολιτισμό, δεν αναδύεται σε μεσαιωνικούς ή μοντέρνους καιρούς ώστε να διαθέτει μία ακραιφνώς χριστιανική παράδοση στην οποία σταθερά να αναφέρεται.

Ανάλογο πρόβλημα ή αν θέλετε πολιτισμική παρακαταθήκη διαθέτουν οι Ιταλοί, μόνο που εκεί το πέραςμα στον νεώτερο ευρωπαϊκό κόσμο έγινε οργανικά και μεθοδικά με αποτέλεσμα να μην παρεισφρύουν στοιχεία της ανατολικής ασιατικής κουλτούρας όπως συμβαίνει στην περίπτωση του νεοελληνικού πολιτισμού.

Ένα τυπικό παράδειγμα της σπουδής του νεοελληνικού πολιτισμού που ακολουθείται σε προπτυχιακό επίπεδο στην Οξφόρδη είναι το εξής: στα δύο πρώτα εξάμηνα κάθε εβδομάδα ο φοιτητής πρέπει να παρακολουθεί τέσσερις ώρες μάθημα νεοελληνικής γραμματικής και ταυτόχρονα μετάφρασης της μητρικής γλώσσας στα ελληνικά και τέσσερις ώρες μάθημα γαλλικής γραμματικής και μετάφρασης της μητρικής γλώσσας στα γαλλικά<sup>17</sup>.

Εν τω μεταξύ ο φοιτητής διδάσκεται έξη κείμενα, τα οποία αποτελούν στρατηγικής σημασίας σταθμούς στην λογοτεχνική παράδοση που μελετάται, επί παραδείγματι στην περίπτωση της γαλλικής λογοτεχνίας διδάσκονται κείμενα των Baudelaire, Eluard, Verlaine, δύο κείμενα λογοτεχνών του 19ου αιώνα και ένα του 20ου. Στην περίπτωση της ελληνικής λογοτεχνίας παρουσιάζεται τό έργο του Σολωμού, του Παλαμά και του Σεφέρη.

Ο φοιτητής διαθέτει μία ώρα, κάθε εβδομάδα για προσωπική καθοδήγηση από κάποιον καθηγητή ούτως ώστε να μπορέσει να προσανατολισθεί καταλλήλως στην διαδικασία της εκμάθησης της νεοελληνικής γλώσσας και στην σπουδή του νεοελληνικού πολιτισμού. Η διαδικασία αυτήν στην Οξφόρδη ονομάζεται tutorial και στο Cambridge supervision.

<sup>17</sup> Ό.π., σσ. 34-36.

Κατά την διαδικασία αυτή ο φοιτητής θα πρέπει να έχει ετοιμάσει μία μικρή εργασία (paper) με σκοπό να εξετασθεί ως προς αυτήν από αρμόδιο καθηγητή και ταυτοχρόνως να συζητήσει το εκάστοτε θέμα μ'αυτόν.

Καταλαβαίνει κανείς πόσο σημαντική είναι αυτή η διαδικασία για την εξέλιξη του φοιτητή εντός του πανεπιστημίου και πόσο αντίστοιχα σημαντική είναι για την οργάνωση της πανεπιστημιακής διδασκαλίας. Τόσο ο φοιτητής όσο και ο καθηγητής ξεπερνούν την απρόσωπη μορφή διδασκαλίας που λαμβάνει χώρα μέσα στο αμφιθέατρο και έρχονται σε ζωντανή επαφή, κάτι που ανανεώνει την μορφή της διαντίδρασης και επικοινωνίας ανάμεσα στον διδάσκοντα και τον διδασκόμενο αλλά ταυτοχρόνως διασφαλίζουν με σαφήνεια την ομαλή ροή της εκμάθησης μέσα στο πανεπιστημιακό γίγνεσθαι.

Στο δεύτερο εξάμηνο πρόκειται να διδαχθεί τρία ελληνικά και τρία γαλλικά διηγήματα και υποχρεούνται να γράψει συγκεκριμένες εργασίες πάνω στα φλέγοντα ζητήματα της νεοελληνικής και γαλλικής ταυτότητας, όπως αυτά παρουσιάζονται από τα συγκεκριμένα πολιτιστικά μνημεία αυτών των γλωσσών και παραδόσεων, μνημεία που λειτουργούν όμως σε παράλληλη πορεία με την ιστορία ως κατευθύντηριες γραμμές και συνιστώσες του σύγχρονου πολιτισμού αυτών των χωρών μέσα στην ενότητα του ιστορικού χρόνου.

Κατά αυτόν τον τρόπο ο φοιτητής πληροφορείται όχι μόνον για τους συγκεκριμένους πολιτισμούς, αλλά και για τις γενικότερες νέες εξελίξεις στο επίπεδο της σύγχρονης γλωσσολογικής έρευνας, δηλαδή διδάσκεται διεξοδικά και μέσα από την πρακτική αναζήτηση των ιστορικών δεδομένων γλωσσολογία.

Οι ιδύνοντες και διδάσκοντες στα τμήματα των νεοελληνικών σπουδών αυτών των δύο μεγαλύτερων πανεπιστημίων της Μεγάλης Βρετανίας επιμένουν ότι οι σπουδές αυτές έχουν διπλό ρόλο: αφ'ενός να τονίσουν τις διαφορές άρα και τις ιδιαιτερότητες αυτών των πολιτισμών που διδάσκουν, δηλαδή να χαράζουν τις αδρές γραμμές της ιδιοπροσωπίας σημαντικών ευρωπαϊκών πολιτισμών και αφ'ετέρου να παρουσιάσουν την ερμηνευτική συνέχεια των πολιτισμών αυτών με το βαθύτερο μεσαιωνικό και αρχαίο παρελθόν του ευρωπαϊκού πολιτισμού στην συνολική του παρουσία μέσα στην ιστορία.

Πάντως σε συνεντεύξη του (Το Βήμα, Κυριακή 19 Οκτωβρίου 2003) ο καθηγητής του πανεπιστημίου Ρίτσαρντ Κλογκ επισήμανε τις δυσκολίες χρηματοδότησης που

αντιμετωπίζει το τμήμα ιδιαίτερα των νεοελληνικών και βυζαντινών σπουδών της Οξφόρδης.

Ο Καθηγητής δηλώνει σ' αυτήν του την συνεντεύξη τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει το τμήμα αυτό να κλείσει. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης διδάσκουν 23 καθηγητές ειδικευμένοι στην ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας και Ρώμης, ενώ μόνον ένας, ο καθηγητής Κλόγκ ειδικευμένος στην μεταβυζαντινή και βαλκανική ελληνική ιστορία.

Ο καθηγητής έχει τιμηθεί από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας με τον Χρυσό Σταυρό του Τάγματος της Τιμής το 2002 και είναι απο το 1995 ανώτατος ερευνητικός εταίρος του Κολεγίου St. Antony της Οξφόρδης, βασικού κέντρου διεθνών σπουδών του πανεπιστημίου.

Η μοναδική αυτή έδρα σπουδής της νεοελληνικής ιστορίας και του νεοελληνικού πολιτισμού κινδυνεύει με αφάνισμό καθώς μετά από το 2005 έτος συνταξιοδότησης του καθηγητή δεν υπάρχει καθεστώς διαδοχής και αντιστοίχως δεν προβλέπεται κάτι τέτοιο.

Δηλαδή το πρόβλημα δεν είναι η ανεύρεση ενός αντικαταστάτη του καθηγητή αλλά η εξεύρεση πόρων για να συνεχίσει ομαλά η συγκεκριμένη έδρα την λειτουργία της.

Ο καθηγητής Κλόγκ ξεκαθαρίζει στην συνέντευξη του ότι δεν απειλείται η σπουδή της αρχαίας ελληνικής ιστορίας, καθώς αυτή χρηματοδοτείται κανονικά από τις αρχές του πανεπιστημίου της Οξφόρδης αλλά οι σπουδές των νεοελληνικών σπουδών.

Έτσι προς αυτήν την κατεύθυνση αναζητούνται πόροι για να συνεχισθεί η παράδοση αυτής της σπουδής σ' ένα από τα σπουδαιότερα πανεπιστήμια όχι μόνο της Μεγάλης Βρετανίας αλλά και ολόκληρου του κόσμου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του κολλεγίου του St. Antony ανακοίνωσε ότι αναζητούνται πόροι για την εξασφάλιση μίας θέσης υποτροφίας για έρευνα καθώς επίσης και μίας θέσης υποτροφίας για επισκέπτες που θά έχουν την προνομιακή δυνατότητα να σπουδάσουν τις νεοελληνικές σπουδές και την σύγχρονη ελληνική ιστορία μέσα στο εξαιρετικό ακαδημαϊκό περιβάλλον της Οξφόρδης.

Το ιδανικότερο για τον καθηγητή Κλόγκ είναι να βρεθούν κάποιοι πόροι χρηματοδότησης από το αγγλικό κράτος, αλλά κατά την δική του εκτίμηση κάτι τέτοιο δεν θα πρέπει να θεωρείται πλέον εξαιρετικά ρεαλιστικό.

Έτσι αναζητούνται κονδύλια χρηματοδότησης από φορείς εκτός της Μεγάλης Βρετανίας και πιο συγκεκριμένα από ιδρύματα με ελληνοαμερικανούς φορείς, πολλοί

από τους οποίους έχουν σπουδάσει στο παρελθόν στο περιβόητο και δοξασμένο αυτό πανεπιστήμιο με την λαμπρή και φημισμένη ιστορία.

**Συνεντεύξη με τον καθηγητή Peter Mackridge του τμήματος Βυζαντινών και νεοελληνικών σπουδών του πανεπιστημίου της Οξφόρδης**

#### Ερώτηση 1

Ποιά είναι η κατάσταση των Νεοελληνικών σπουδών στην περίπτωση του τμήματος σας;

Π. Μ.: Η κατάσταση αυτή την στιγμή με τα Νέα Ελληνικά στην Οξφόρδη είναι δύσκολη. Συνταξιοδοτούμαι πρόωρα από την 1η Ιανουαρίου του 2004, και η συνέχιση της ακαδημαϊκής διδασκαλίας των νέων ελληνικών είναι εξασφαλισμένη μέχρι το 2008 και αυτό στο επίπεδο του λέκτορα και όχι του καθηγητή.

Κατόπιν τούτου το μέλλον είναι ολικά αβέβαιο. Αυτήν την στιγμή είναι αδύνατον να πούμε αν το πανεπιστήμιο θα έχει την δυνατότητα να χρηματοδοτήσει στο μέλλον αυτές τις σπουδές.

#### Ερώτηση 2

Πως θα μπορούσε να βελτιωθεί η κατάσταση αυτών των σπουδών;

Π.Μ.: Επί του παρόντος διδάσκω Νεώτερη Ελληνική ιστορία, Ελληνική γλώσσα και Λογοτεχνία. Οι νεοελληνικές σπουδές θα μπορούσαν να βελτιωθούν εφόσον θα μπορούσε να υπάρξει ένας καθηγητής ιστορίας της Νεώτερης Ελλάδας που να απασχολείται όλον τον χρόνο με το αντικείμενο αυτό εντός του τμήματος.

Όμως ο αριθμός των φοιτητών που σπουδάζουν το αντικείμενο είναι μικρός για αυτόν τον λόγο το πανεπιστήμιο αδυνατεί να χρηματοδοτήσει μία θέση τακτικού καθηγητή νεοελληνικής ιστορίας.

Επί του παρόντος Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας διδάσκει ένας διακεκριμένος επιστήμονας ο Richard Clogg, ο οποίος όμως δεν κατέχει θέση ακαδημαϊκή και αντίστοιχες αρμοδιότητες.

Συμπερασματικά χρειάζονται κονδύλια προκειμένου να αναβαθμισθούν οι νεοελληνικές σπουδές στο πανεπιστημιακό μας τμήμα. Κάτι τέτοιο χρειάζεται περισσότερους φοιτητές στο τμήμα μας αλλά η ζήτηση για κάτι τέτοιο είναι μικρή.

## Ερώτηση 3

Ποιός αναλαμβάνει αυτήν την στιγμή το μεγαλύτερο μερίδιο της προώθησης των νεοελληνικών σπουδών και ποιός κατά την γνώμη σας έχει την μεγαλύτερη δυνατότητα να βοηθήσει στην ανάπτυξη των σπουδών αυτών στο εξωτερικό: η ελληνική κυβέρνηση, η τοπική κυβέρνηση της εκεί χώρας, το τοπικό πανεπιστήμιο, ή η ελληνική ομογένεια;

Π. Μ.: Οι νεοελληνικές σπουδές χρηματοδοτούνται και οργανώνονται όπως είναι φυσικό από τα τοπικά πανεπιστήμια στα οποία και φιλοξενούνται αλλά βοηθούνται σημαντικά και από κονδύλια που προέρχονται από την ελληνική κυβέρνηση και από Έλληνες ομογενείς στην Αγγλία.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η έδρα Bywater and Sotheby που κατά τα τέλη της δεκαετίας του 80 σώθηκε από αφανισμό, χάριν της γενναιόδωρης βοήθειας της ελληνικής κυβέρνησης και ελλήνων επιχειρηματιών. Επίσης η συνέχιση και εξασφάλιση του τμήματος των νεοελληνικών σπουδών μέχρι το 2008 οφείλεται στην βοήθεια της ελληνικής κυβέρνησης και Ελλήνων ιδιωτών.

## Ερώτηση 4

Ποιό το ειδικό βάρος των νεοελληνικών σπουδών για αυτές τις χώρες και τους πολιτισμούς τους; Η ανάπτυξη των σπουδών αυτών θα έχει μεγαλύτερο όφελος για τον μοντέρνο ελληνικό πολιτισμό ή για τον πολιτισμό των χωρών που τις υποδέχονται;

Π.Μ: Κάποιος θα μπορούσε να πει πως η διδασκαλία των νεοελληνικών σπουδών στην Μεγάλη Βρετανία θα μπορούσε να οφελήσει και τους δύο πολιτισμούς.

Είναι οπωσδήποτε σωστό να πούμε πως πολλοί νεοελληνιστές τα τελευταία τριάντα χρόνια με τις εκδόσεις του στα αγγλικά, ελληνικά ή άλλες γλώσσες βοήθησαν και αναβάθμισαν το επίπεδο των νεοελληνικών σπουδών παγκοσμίως.

Τα οφέλη του βρετανικού πολιτισμού απ' αυτές τις εξελίξεις δεν είναι ακόμη εμφανώς αναγνωρισμένα. Όμως οι νεοελληνικές σπουδές στην Αγγλία είναι σημαντικές καθώς α) η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και β) η ελληνική είναι μία σημαντική μειονοτική γλώσσα εντός της Μεγάλης Βρετανίας.

Υπάρχουν χιλιάδες Κυπρίων που ζουν στην Βρετανία, για να μην αναφέρουμε τις χιλιάδες των Ελλήνων που δουλεύουν εδώ. Οι Έλληνες συμπεριλαμβανομένων και των Κύπριων είναι σημαντικοί για την βρετανική ζωή όχι μόνο ποσοτικά αλλά και οικονομικά, ειδικά αν λάβει κανείς υπ' όψιν το γεγονός ότι το City of London γνωρίζει την ιδιαίτερα σημαντική εφοπλιστική τους παρουσία.

Παρά ταύτα το ενδιαφέρον των Βρετανών για την ελληνική γλώσσα παραμένει ιδιαίτερα χαμηλό όπως αντίστοιχα και το ενδιαφέρον για την μοντέρνα ελληνική κουλτούρα.

Πιστεύω ότι η Βρετανική κυβέρνηση πρέπει να υποστηρίξει τις νεοελληνικές σπουδές σε πανεπιστημιακό επίπεδο με σκοπό να παραγάγει ειδικούς στον τομέα του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού της Ελλάδας και της Κύπρου, ώστε οι τελευταίοι να πλουτίσουν την γνώση των Βρετανών για την Ελλάδα και να ωφελήσουν την χώρα τους με διάφορους τρόπους, όπως οι μεταφράσεις λογοτεχνίας από τα ελληνικά στα αγγλικά, ή μέσω των διάφορων εργασιών σε διεθνείς οργανισμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

#### Ερώτηση 5

Μπορείτε να συγκρίνετε τον ρόλο και την σχέση των νεοελληνικών σπουδών σε σχέση με άλλες αντίστοιχες εθνικές σπουδές, π.χ σλαβικές, τουρκικές, λατινικές, ή γερμανικές σπουδές. Ποιά εθνική πολιτιστική πολιτική θεωρείται την πλέον επιτυχημένη και πως θα μπορούσαμε να μιμηθούμε το παράδειγμα της;

Π.Μ.: Οι νεοελληνικές σπουδές στην Βρετανία προσελκύουν πολύ λιγότερους φοιτητές απ' ότι επί παραδείγματι οι γερμανικές ή ακόμη και οι σλαβικές σπουδές.

Στο πανεπιστήμιο μου οι ελληνικές σπουδές προσελκύουν τον λιγότερο αριθμό απ' όλες τις υπόλοιπες εθνικές σπουδές (γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά, πορτογαλικά, ρωσικά, τσεχικά). Ο αριθμός των φοιτητών είναι ανάλογος με τις τουρκικές σπουδές, οι οποίες διδάσκονται στην σχολή των ανατολικών σπουδών.

Μάλιστα τελευταία έγινε μία προσπάθεια να ενθαρρυνθούν οι φοιτητές να συνδυάσουν τις νεοελληνικές με τις τουρκικές σπουδές.

Κάτι που επίσης θάθελα να τονίσω είναι η γόνιμη συνεργασία ανάμεσα στα διάφορα τμήματα νεοελληνικών σπουδών στην Βρετανία. Υπάρχει μία μορφής ένωσης ή σύλλογου (Standing Committee on Modern Greek in the University, SCOMIU) η οποία αποτελείται από τους καθηγητές και τους διδάσκοντες των νεοελληνικών στα πανεπιστήμια.

Ο σύλλογος αυτός χρηματοδοτείται από τα ίδια τα μέλη αλλά και από φιλανθρωπικά ιδρύματα και έχει δύο λειτουργίες: α) να επικοινωνεί με μέλη της κυβέρνησης για διάφορα θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής β) να οργανώνει ακαδημαϊκές δραστηριότητες. Αυτές οι δραστηριότητες είναι ένα ετήσιο διήμερο σεμινάριο για τις ελληνικές σπουδές, την ελληνική γλώσσα και ιστορία και ένα ετήσιο μονοήμερο σεμινάριο για τους φοιτητές των νεοελληνικών σπουδών.

### ***Οι νεοελληνικές και βυζαντινές σπουδές στο πανεπιστήμιο του Birminham***

Οι νεοελληνικές σπουδές στο πανεπιστήμιο του Μπέρμινγχαμ συσχετίζονται σε μία ευρύτερη ενότητα σπουδών με την επιστήμη της βυζαντινολογίας και της μελέτης της ιστορίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Το τμήμα διαθέτει πλούσια ιστορία και έχει αναδείξει πληθώρα ερευνητών και καθηγητών οι οποίοι διδάσκουν στις Η.Π.Α, την Μεγάλη Βρετανία, την Ελλάδα και πολλές άλλες χώρες του κόσμου. Εκδίδει ετησίως το Byzantine and Modern Greek Studies μία επιθεώρηση που ερευνά σε βάθος θέματα διαλεγμένα από τις επιστήμες της Βυζαντινολογίας και των νέων ελληνικών σπουδών.

Το πανεπιστημιακό αυτό τμήμα προσφέρει τα εξής επίπεδα μεταπτυχιακών τίτλων: Masters level, Mphil(b), το οποίο διαρκεί είτε δύο πλήρη χρόνια σπουδών είτε δύο χρόνια με ρυθμούς part-time.

Mphil, το οποίο βασίζεται σε ερευνητική εργασία και διαρκεί συνήθως 12 πλήρεις μήνες ή 24 μήνες part-time. Στο τέλος αυτού του επιπέδου ο ερευνητής θα πρέπει να παραδώσει εργασία που δεν ξεπερνά τις 40.000 λέξεις.

Doctorate level (Phd) το οποίο διαρκεί 3 χρόνια και οι φοιτητές οφείλουν στο τέλος των σπουδών να παραδώσουν εργασία που δεν θα ξεπερνά τις 80.000 λέξεις. Η εργασία θα κριθεί σε σχέση με την ικανότητα της να δημοσιευθεί σε οποιοδήποτε επιστημονικό περιοδικό ή να εκδοθεί σε βιβλίο.

Τα αντικείμενα της έρευνας είναι τα εξής: Νέα Ελληνική λογοτεχνία, συγκριτική λογοτεχνία, ιστορία της σκέψης, μετάφραση (θεωρία μετάφρασης) και κινηματογραφικές σπουδές ή νεοελληνική ιστορία και πολιτισμός.

Τα μαθήματα που οδηγούν στην απόκτηση του πτυχίου περιλαμβάνουν σεμινάρια στην θεωρία της λογοτεχνίας, νέα ελληνική λογοτεχνία, σπουδές φύλλων, τεχνολογία και υπολογιστές.

Διοργανώνονται σεμινάρια με ειδικευμένους ομιλητές και ερευνητές ενώ το πανεπιστημιακό τμήμα διαθέτει ιδιαίτερα οργανωμένο κέντρο ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπου οι φοιτητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν την σύγχρονη τεχνολογία και μάλιστα να γράψουν με ελληνικές γραμματοσειρές.

Το τμήμα επίσης διοργανώνει πλήθος συνεδρίων με σκοπό την ανάπτυξη της έρευνας των αντικειμένων που διαθέτει στο πρόγραμμα σπουδών. Και εδώ εμφανίζεται το σύστημα που περιγράψαμε και στην περίπτωση των πανεπιστημίων της Οξφόρδης και του Cambridge δηλαδή αυτό του επιβλέποντα καθηγητή, του προαναφερθέντος tutor.

Με βάση αυτό το σύστημα κάθε φοιτητής έχει τον δικό του επιβλέποντα καθηγητή και δι' αυτής της διαδικασίας εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη ακαδημαϊκή του εξέλιξη και η διασφάλιση της ομαλής πορείας των πανεπιστημιακών σπουδών και από την πλευρά του φοιτητή και από την πλευρά του διδάσκοντα<sup>18</sup>.

<sup>18</sup> Τις πληροφορίες μας έδωσε υπό την μορφή e-mail ο καθηγητής του τμήματος κ. Δημήτρης Τζιόβας.

**ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ**  
**ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ**

*Τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών στις Η.Π.Α:*

University of Utah, Department of Language and Literature, Modern Greek Studies.

University of Washington, Jackson School of International Studies, Hellenic Studies.

Portland State University.

Temple University, Center for Critical Languages, Modern Greek Studies.

Brown University, Committee of Modern Greek Studies.

University of South Alabama, Dpt of Foreign Languages.

University of Houston, College of Humanities, Fine Arts and Communication.

University of Texas at Austin, Dpt of Classics.

New York University, The Alexander S. Onassis Program in Hellenic Studies.

St John's University, Language Studies.

Kent State University, Dpt of History.

Kenyon College, Dpt of Classics.

Ohio State University, Dpt of Greek and Latin.

Cornell University, Dpt of Classics, Program in Modern Greek Studies.

New York State University at Buffalo, World Languages Institute.

New York University, School of Continuing and Professional Studies.

Rutgers University, Program in Modern Greek Studies.

The Richard Stockton College of New Jersey, Arts and Humanities, Greek Studies.

University of New Mexico, Dpt of Foreign Languages and Literature.

University of Minnesota, Twin Cities, Institute of International Studies.

University of Missouri, St Louis, Dpt of Foreign Languages.

Princeton University, Programm in Hellenic Studies.

Holly Cross Greek Orthodox School of Theology.

University of Michigan, C.P. Cavafy Chair in Modern Greek Studies.

Wayne State University, Dpt. Of Classics, Greek and Latin, Modern Greek Studies.

Boston College, Dpt of Classical Studies.

Harvard University, George Seferis Chair.

Hellenic College, Dpt. Of Greek Studies.

University of Chicago, Dpt of Classical Studies.

Ball State University, Dpt of History.

University of Maryland, College Park, Dpt of Classics, Hellenic Studies.

Georgetown University.

Yale University, Center for International and Area Studies, Hellenic Studies.

University of Florida, Center for Greek Studies.

University of South Florida, American Foundation for Greek Language.

University of South Florida, Interdisciplinary Center for Hellenic Studies.

Georgia State University, Center for Hellenic Studies, College of Arts.

University of California, Irvine, Thesaurus Linguae Graecae.

University of California, San Diego, Dpt of Linguistics.

University of California, Santa Barbara, Dpt of Humanities.

Stanford University, Program in Modern Greek Studies, Special Languages.

The Spyros Basil Vryonis Center for the Study of Hellenism.

University of California, Berkeley, Ινστιτούτο για τον Ελληνισμό.

University of Arizona, Dpt of Classics, Modern Greek Program.

California State University, Long Beach Dpt of Classics.

Loyola Marymount University, The Basil Caloyeras Center for Modern Greek Studies.

San Francisco State University, School of Humanities, Center for Modern Greek Studies.

## ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ PRINCETON

Το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών του πανεπιστημίου Princeton των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής ιδρύθηκε το 1979. Σκοπός του τμήματος είναι να εισαγάγει τους φοιτητές και συμμετέχοντες στις πανεπιστημιακές διαδικασίες στην διεξοδική μελέτη του Βυζαντινού και νεοελληνικού πολιτισμού ως συνέχεια του κλασσικού αρχαιοελληνικού και ρωμαϊκού κόσμου.

Το πρόγραμμα οφείλει την ύπαρξη και συνέχισή του στο J. Seeger Hellenic Fund το οποίο ιδρύθηκε από τον J. Seeger με σκοπό να μελετηθεί σε βάθος η κουλτούρα της Αρχαίας Ελλάδας και η επίδρασή της στην πολιτιστική συνέχεια του νεοελληνικού πολιτισμού.

Το πρόγραμμα νεοελληνικών σπουδών του Princeton έπαιξε και παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της μελέτης της νεοελληνικής κουλτούρας στην Αμερική. Έβγαλε εντυπωσιακό αριθμό διαπρεπών επιστημόνων στο επίπεδο των Βυζαντινών Σπουδών, της αρχαιολογίας, της λογοτεχνίας, της ιστορίας, της φιλοσοφίας.

Η πραγματικά γερή ακαδημαϊκή παράδοση του Princeton έχει να καμαρώνει για τους αποφοίτους της. Ονόματα όπως οι Howard Crosby Butler, Charles Rufus Morey, Edward Capps, Oliver Strunk, Georges Florofsky, Gregory Vlastos, Kurt Weitzmann, Kenneth Levy, W. Robert Connor, Edmund Keely υποδηλώνουν την σημαντική δουλειά που έχει πραγματοποιηθεί στο επίπεδο της ακαδημαϊκής έρευνας στο εσωτερικό του εν λόγω πανεπιστημίου.

Και πραγματικά ο σκοπός της ανάπτυξης αυτού του τμήματος δεν είναι μόνο αυτό καθ'εαυτό το αντικείμενο των νεοελληνικών σπουδών αλλά και η διάδοσή του στο εσωτερικό των αμερικανικών πανεπιστημίων.

Όπως κάθε πανεπιστημιακό τμήμα, το Princeton διαθέτει προπτυχιακό, μεταπτυχιακό αλλά και σημαντικό μεταδιδακτορικό επίπεδο σπουδών. Μάλιστα θα πρέπει να τονίσουμε ότι είναι το μοναδικό τμήμα των Ηνωμένων Πολιτειών που δαπανά σημαντικά ποσά για μεταδιδακτορική έρευνα.

Σε ότι αφορά στο προπτυχιακό επίπεδο η προσοχή επικεντρώνεται σε τρεις συνιστώσες μελέτης του νεοελληνικού πολιτισμού. Πρώτον στην σύγχρονη ελληνική

γλώσσα και λογοτεχνία, δεύτερον στην γενικότερη μελέτη των νεοελληνικών σπουδών και τρίτον στις ελληνικές σπουδές γενικώς δηλαδή στον συνδυασμό μελέτης της αρχαίας Ελλάδας, του Βυζαντίου και του μοντέρνου νεοελληνικού πολιτισμού.

Το μεταπτυχιακό επίπεδο αποτελεί το κυρίως ειπείν αντικείμενο της διεξοδικής μελέτης του αρχαίου, μεσαιωνικού και νεώτερου ελληνικού πολιτισμού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει συν τοις άλλοις μεταδιδακτορικούς υπότροφους, επισκέπτες ερευνητές και συγγραφείς.

Ο συμμετέχων στις ακαδημαϊκές διαδικασίες θα πρέπει να γράψει μία διατριβή σαν διπλωματική εργασία και να παρακολουθήσει τα σεμινάρια, τα μαθήματα και τα προαναφερθέντα σε σχέση με την ακαδημαϊκή παράδοση της Οξφόρδης tutorials προκειμένου να αιτηθεί μία κάποια διδακτορική έρευνα (Phd). Το θέμα της διπλωματικής εργασίας θα έχει να κάνει με αντικείμενο την κλασσική, βυζαντινή ή νεοελληνική παράδοση.

Η μελέτη της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας μπορεί να συνδυασθεί με την μελέτη αντικειμένου στα τμήματα της Συγκριτικής λογοτεχνίας ή των Κλασσικών σπουδών.

Ταυτοχρόνως η προαναφερθείσα μελέτη μπορεί να συνδυασθεί με συμμετοχή και μελέτη στα τμήματα της Ιστορία ή των Εγγύς Ανατολικών Σπουδών, εφόσον οι Βυζαντινές σπουδές και η σύγχρονη νεοελληνική ιστορία διαθέτουν όλα τα ερείσματα για να ενταχθούν στο εσωτερικό και την λογική αυτών των πανεπιστημιακών αντικειμένων.

Αλλά στην μελέτη των νεοελληνικών σπουδών εντάσσονται και άλλα εκ πρώτης όψεως διαφορετικά πανεπιστημιακά τμήματα όπως τα τμήματα της Ανθρωπολογίας, της Αρχιτεκτονικής, της Αρχαιολογίας, των Οικονομικών, της Μουσικής, της Φιλοσοφίας, της Πολιτικών επιστημών, της Θρησκευσιολογίας, της Κοινωνιολογίας και το τμήμα του Woodrow Wilson School.

Επίσης το τμήμα των Νεοελληνικών σπουδών συνεργάζεται με τα τμήματα του Αρχαίου Κόσμου, των Εβραϊκών σπουδών, του τμήματος για την μελέτη του ύστερου Αρχαίου κόσμου, των Μεσαιωνικών σπουδών, των Αναγεννησιακών σπουδών.

Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ πως το τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών δεν παρέχει πτυχίο διδακτορικής εργασίας. Το πτυχίο αυτό δίνεται από τα αρμόδια ανωτέρω τμήματα στα οποία ο μεταπτυχιακός φοιτητής έχει μετατεθεί. Επί παραδείγματι ο μεταπτυχιακός φοιτητής που έχει μεταθέσει την έρευνά του στο

τμήμα των κλασικών σπουδών θα πάρει την αναγνώριση της διδακτορικής του διατριβής από το τμήμα των κλασικών σπουδών, όπως επίσης ένας μεταπτυχιακός φοιτητής του τμήματος των κλασικών σπουδών που επέκτεινε την φοίτησή του στο τμήμα των Βυζαντινών και Νεοελληνικών σπουδών θα πάρει επίσης την αναγνώριση της διδακτορικής διατριβής από το τμήμα των κλασικών σπουδών.

Όπως προείπαμε στις ακαδημαϊκές δραστηριότητες εμπλέκονται και οι λεγόμενοι επισκέπτες του προγράμματος. Κάθε χρόνο το πανεπιστήμιο του Princeton φιλοξενεί ένα μεγάλο αριθμό από μεταδιδακτορικούς ερευνητές, επισκέπτες ερευνητές και αυτό που αποκαλείται Writers in residence.

Οι δραστηριότητες της πανεπιστημιακής και ακαδημαϊκής κοινότητας είναι πολυπληθείς και πλούσιες. Κάθε εβδομάδα μεταδιδακτορικοί ερευνητές, επισκέπτες ερευνητές και writers in residence παρουσιάζουν την πρόοδο της εργασίας στο εσωτερικό της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Οι πηγές από τις οποίες αντλείται η επιστημονική πληροφορία και πλουτίζεται η επιστημονική έρευνα είναι πραγματικά εντυπωσιακές, καθώς το πανεπιστήμιο του Princeton διαθέτει ένα τεράστιο αριθμό συλλογών της αρχαίας, βυζαντινής και σύγχρονης νεοελληνικής πολιτισμικής κληρονομιάς.

Ειδικότερα οι συλλογές αυτές αφορούν στον χώρο της κλασικής λογοτεχνίας, τέχνης, αρχαιολογίας και φιλοσοφίας. Επίσης στο πεδίο της βυζαντινής ιστορίας, λογοτεχνίας, αρχιτεκτονικής, και τέχνης, βυζαντινών κερμάτων και χειρογράφων, μοντέρνας ελληνικής λογοτεχνίας και λαϊκής τέχνης, πειστήρια του αγγλοαμερικανικού φιλελληνισμού, βιβλία περιηγητών, νεοελληνικό θέατρο, ιστορία, κουλτούρα και πολιτική. Υπάρχει ένα καταπληκτικό Μουσείο τέχνης όπου φιλοξενούνται συλλογές αρχαίας Ελληνικής, ρωμαϊκής, υστεροαρχαίας και βυζαντινής τέχνης.

Σχεδόν όλοι οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του προγράμματος των νεοελληνικών σπουδών λαμβάνουν ολική υποτροφία για τις σπουδές τους από το ίδρυμα του Stanley J. Seeger για την μελέτη του αρχαίου, βυζαντινού και νεοελληνικού πολιτισμού. Σε ότι αφορά στους ελληνικής υπηκοότητας φοιτητές του προγράμματος αυτοί λαμβάνουν ολικές υποτροφίες από το J. F. Costopoulos Foundation.



### *Μαθήματα και Σεμινάρια*

Για τους νέους φοιτητές για το 2003 προσφέρεται το σεμινάριο *The Mediterranean and its Travelers*, μία προσπάθεια να καταλάβει ο εισαγόμενος στις νεοελληνικές σπουδές τον φυσικό χώρο στον οποίο αναπτύχθηκε και αναπτύσσεται ο αρχαίος, μεσαιωνικός και νεώτερος πολιτισμός της Ελλάδας μέσω των αφηγήσεων που άφησαν στην μνήμη της ανθρωπότητας οι διάφοροι ξένοι περιηγητές που επισκέφθηκαν την Ελλάδα.

Ένα μάθημα εισαγωγής στα Νέα Ελληνικά όπου ο φοιτητής εισέρχεται στις στοιχειώδεις δομές της νεοελληνικής γλώσσας και συνάμα κουλτούρας, στην γραπτή και προφορική της παράδοση.

Το μάθημα που ονομάζεται *Intermediate Modern Greek*, όπου ο φοιτητής εισάγεται στο έργο μεγάλων Ελλήνων ποιητών και λογοτεχνών όπως ο Καβάφης, ο Σεφέρης, ο Ρίτσος, αλλά ταυτοχρόνως διαβάζει εφημερίδες, περιοδικά που κυκλοφορούν στον ελληνικό χώρο, ακούει τραγούδια και βλέπει κινηματογραφικές ταινίες που σημάδεψαν την ιστορία της Ελλάδας.

Μάθημα Βυζαντινής τέχνης και αρχιτεκτονικής, όπου οι φοιτητές μαθαίνουν την τέχνη και την αρχιτεκτονική της ανατολικής Μεσογείου και της ανατολικής Ευρώπης από το 600 μέχρι το 1500 μ.Χ. Μαθαίνουν δηλαδή όχι μόνο την Βυζαντινή τέχνη και αρχιτεκτονική αλλά και την επίδραση του Βυζαντινού πολιτισμού σε χώρες όπως η Ρωσία, η Αρμενία, η Γεωργία, η Σικελία, Βενετία, η Σερβία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία.

Μία εισαγωγή στην μετακλασική Ελλάδα από την ύστερη αρχαιότητα μέχρι την Βυζαντινή εποχή, όπου οι φοιτητές δά μαθαίνουν να διαβάζουν και να αναλύουν κείμενα της προαναφερθείσας εποχής.

Μάθημα για συγκεκριμένες πλευρές του νεοελληνικού πολιτισμού και ιδιαίτερα τις σχέσεις με την Ευρώπη, καθώς και τις πολυπλοκές και πολυμερείς σχέσεις της Ανατολής και της Δύσης όπως αυτές εμφανίσθηκαν ιστορικά μέσα στο σώμα του νεοελληνικού πολιτισμού.

Μάθημα μεσαιωνικής τέχνης ειδικά για τα βυζαντινά μοναστήρια την τέχνη με την οποία κατασκευάσθηκαν και την αρχιτεκτονική τους, καθώς και την γενικότερη κουλτούρα του μοναστηρίου, όπως αυτή αρθρώνεται από το 400 μέχρι το 1500 μ. Χ.

Μέχρι τώρα παρουσιάσαμε εκείνα τα μαθήματα που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως υποχρεωτικά ή αν θέλετε θεμελιώδη για την εισαγωγή των φοιτητών στο κλίμα των σπουδών. Υπάρχουν όμως και πλήθος μαθημάτων επιλογής που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κατανόηση του νεοελληνικού πολιτισμού και της ιστορίας του, μαθήματα που ταυτοχρόνως επιτρέπουν στον φοιτητή να καταλάβει σε βάθος την πολυπλοκότητα και τον πλούτο αυτής της παράδοσης μέσα στην ιστορική του συνέχεια.

Ένα τέτοιο μάθημα είναι η Ελληνική Αρχαιολογία της εποχής του σιδήρου, το μάθημα της αρχιτεκτονικής της εποχής του Περικλή, μάθημα για τους μύθους στην αρχαία ελληνική τέχνη, μάθημα για την συμμετοχική δημοκρατία από την αρχαία Ελλάδα μέχρι την σημερινή μεταμοντέρνα εποχή, μάθημα για τον ελληνικό κόσμο στην ελληνιστική εποχή, μάθημα για την ελληνική τραγωδία τον πόλεμο και την αυτοκρατορία, εισαγωγικό μάθημα στην Ιλιάδα, μάθημα για τον Σωκράτη, για την αρχαία ελληνική πόλη, και άλλα πολλά<sup>19</sup>.

<sup>19</sup> Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από τον δικτυακό τόπο του MGSA ( Modern Greek Studies Association).

**ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ**  
**ΩΝΑΣΗΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ**

Η Βοήθεια του Ιδρύματος Ωνάση στην ανάπτυξη των νεοελληνικών σπουδών είναι ιστορική και σπουδαία. Το πρόγραμμα Αλέξανδρος Ωνάσης έχει ως σκοπό να βοηθήσει εκείνους που επιθυμούν να σπουδάσουν την γλώσσα, την λογοτεχνία, την ιστορία και την πολιτική της μετακλασικής Ελλάδας.

Μέσα από σωρεία μαθημάτων οι φοιτητές εισάγονται στην γνώση της πολιτισμικής ιστορίας της Βυζαντινής, Οθωμανικής αυτοκρατορίας και ταυτοχρόνως στην ιστορική συνέχεια της σύγχρονης όπως αυτή αρθρώνεται από την συνύπαρξή της με γειτονικούς λαούς και υπό το βάρος της ιστορίας της.

Επίσης ο φοιτητής εισάγεται στην τέχνη και την λογοτεχνία του νεοελληνικού πολιτισμού, καθώς και στην βαθύτατη και σημαντική επίδραση του ευρωπαϊκού πολιτισμού στην μοίρα αυτής της χώρας.

Πέραν των μαθημάτων υπάρχει πλήθος δραστηριοτήτων που αφορούν στην κουλτούρα της Ελλάδας και την εικόνα που προβάλλει σήμερα στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

Σημαντική επίσης είναι η παρουσία μίας ιδιαίτερα πλούσιας βιβλιοθήκης που κάνει την διδασκαλία του νεοελληνικού πολιτισμού κάτι παραπάνω από επαρκή. Πρόκειται για την Παπαμάρκου Βιβλιοθήκη Βυζαντινών και Μεσαιωνικών Ελληνικών Βιβλίων καθώς και την Βαρδινογιάννεια Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Πολιτισμού.

Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόζεται στο πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης και έχει ως σκοπό την διάδοση του νεοελληνικού πολιτισμού, της ελληνικής γλώσσας καθώς και της νεοελληνικής κοινωνίας στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Το πρόγραμμα Ωνάσης στο πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης έχει παραπλήσια δομή με το προαναφερθέν τμήμα των Νεοελληνικών Σπουδών στο πανεπιστήμιο του Princeton.

Undergraduate Studies (υπεύθυνος ο Evangelos Kalotychos), Graduate Studies (υπεύθυνη η Katherine Fleming) ενώ διευθύντρια του πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης για το πρόγραμμα Ωνάσσης στην Ελλάδα είναι η Λιάνα Θεοδωράτου.

Τα μαθήματα που διδάσκονται στο πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης σε ό,τι αφορά τις νεοελληνικές σπουδές είναι ενδεικτικώς τα εξής: Εισαγωγή στα Νέα Ελληνικά, Ιστορία και Γλώσσα της νεοελληνικής ποίησης, Αρχαία Ελληνική κωμωδία, Ιστορία του Ελληνικού κόσμου από τον Αλέξανδρο στον Αύγουστο, Ιστορία της Κωνσταντινούπολης, Ελληνικό Δράμα: Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης, Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας, οι σχέσεις της Ελλάδας με την Δυτική Ευρώπη από το 1700 μέχρι το 1900 μ.Χ., η ελληνική διασπορά ως μεταφορά στο έργο του Έλληνα σκηνοθέτη Θεόδωρου Αγγελόπουλου, ο εκχριστιανισμός της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, Βυζαντινός πολιτισμός, μοντέρνα ελληνική λογοτεχνία: για τον Γιάννη Ρίτσο και το τραγικό μοτίβο στο έργο του, Βαλκάνια και Βαλκανιοποίηση μέσα στην λογοτεχνία και τον κινηματογράφο της νεώτερης Ελλάδας, Έλληνες στοχαστές και πολλά άλλα<sup>20</sup>.

---

<sup>20</sup> Από τον δικτυακό τόπο MGSA.

### Η ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΚΑΒΑΦΗ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΟΥ ΜΙΣΙΓΚΑΝ

Μία σημαντική για τις νεοελληνικές σπουδές έδρα βρίσκεται στο πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν των ΗΠΑ. Πρόκειται για την έδρα Καβάφη. Η έδρα ιδρύθηκε τύποις το 1990 στο Κολλέγιο κλασικών σπουδών, Λογοτεχνίας, Επιστημών και τεχνών.

Στην αρχή της οργάνωσης αυτού του τμήματος υπήρχε μόνο ένα σεμινάριο εκμάθησης Ελληνικών με καθηγητή τον Τραιανό Γκάγκο. Αργότερα προστέθηκαν στο πανεπιστημιακό του δυναμικό και οι καθηγητές Μιχάλης Φωτιάδης και Ludwig Koenen, καθώς και η καθηγήτρια Karen van Dyck.

Οι οικονομικές δυσκολίες της έδρας υπήρξαν μεγάλες και ο σημαντικός αυτός φορέας των νεοελληνικών σπουδών κινδύνευε με αφανισμό μέχρι που η συνεργασία του τμήματος των κλασικών σπουδών και της συγκριτικής λογοτεχνίας απέδωσε καρπούς και το τμήμα αυτό των νεοελληνικών σπουδών έγινε μία πλήρης έδρα.

Αυτό έγινε εφικτό και με την οικονομική βοήθεια της ελληνικής ομογένειας. Τα τμήματα που πρωτοστάτησαν στην δημιουργία της έδρας στράφηκαν προς την ελληνική κοινότητα της περιοχής και η τελευταία απάντησε με ενθουσιασμό.

Η ομογένεια ίδρυσε το Foundation for Modern Greek Studies και χρηματοδότησε τις προσπάθειες της έδρας με το ποσό των 750.000 δολλάρων. Το 1999 στο δυναμικό του τμήματος προστέθηκε ο καθηγητής Βασίλης Λαμπρόπουλος και οι καθηγήτριες Κωνσταντίνα Μιχαλάκη και Άρτεμις Λεοντή. Το 2001 στο δυναμικό αυτό εντάχθηκε και η Δέσποινα Μαργομένου.

Με την βοήθεια του ιδρυματος που προαναφέραμε η έδρα του Κωνσταντίνου Καβάφη στο πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν συνεχίζει την πορεία με ιδιαίτερη ευρωστία και διοργανώνει συχνά εκθέσεις, εκδηλώσεις και εκδόσεις.

Τα διαθέσιμα επίπεδα των σπουδών που παρέχει το τμήμα είναι τα εξής:

- α) τρία χρόνια εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας
- β) το επίπεδο minor για την ελληνική γλώσσα ως κατώτερη μορφή επάρκειας στην γνώση της
- γ) το επίπεδο πλήρους επάρκειας στην γνώση της ελληνικής γλώσσας

Επίπεδα Master, Phd τα οποία πραγματοποιούνται στα τμήματα των Ελληνικών σπουδών, Ανθρωπολογίας, Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, Συγκριτικής Λογοτεχνίας,

Σπουδών Κινηματογράφου και Βίντεο, Ιστορίας της Τέχνης, Πολιτικών Επιστημών, Κοινωνιολογίας και Γυναικείων Σπουδών<sup>21</sup>.

*Συνεντεύξη με τον καθηγητή της έδρας του Κ.Π. Καβάφη στο πανεπιστήμιο του  
Μίσιγκαν Βασίλη Λαμπρόπουλο*

#### Ερώτηση 1

Πόση απήχρηση έχουν οι νεοελληνικές σπουδές στις Ηνωμένες Πολιτείες;

Β.Λ.: Είναι κάτι περιθωριακό. Πόση απήχρηση έχουν στην Ελλάδα τα σουηδικά; Εξαιρετικά περιορισμένη. Σε μία χώρα 250.000.000 κατοίκων με χιλιάδες πανεπιστήμια που διαφοροποιούνται ως προς την ποιότητα των σπουδών που προσφέρουν, η παρουσία των ξένων γλωσσών είναι περιθωριακή. Ωστόσο τα ελληνικά έχουν ένα πλεονέκτημα: την κλασική παράδοση. Επομένως χαίρουν ευρύτερου σεβσμού και εν τέλει δεν υστερούν ουσιαστικά σε σχέση με τα γαλλικά και τα γερμανικά.

#### Ερώτηση 2

Μήπως όμως μένουμε δέσμιοι του παρελθόντος;

Β.Λ.: Απολύτως, αλλά αν δεν είχαμε την κλασική παράδοση οι πάντες θα αδιαφορούσαν για μας.

#### Ερώτηση 3

Ποιό στοιχείο προσελκύει τους αμερικανούς φοιτητές στο μάθημά σας;

Β.Λ.: Τους αρέσει πολύ. Πρώτο γιατί έχει την αίγλη του ελληνικού. Επίσης ως νεοελληνικό τους κάνει τρομερή εντύπωση το διαχρονικό, τα 3000 χρόνια πολιτισμικής συνέχειας. Ο πολιτισμός μας τους φαντάζει μυθικός. Αισθάνονται ότι έχουμε μία άμεση σχέση με τις μυθικές μορφές, τον Ηρακλή, τον Αχιλλέα κτλ. Η διπλανή από το πανεπιστήμιο πόλη, που ιδρύθηκε κατά την διάρκεια της ελληνικής επανάστασης, λέγεται Ύψηλάντη και φέρει το όνομα του Αλέξανδρου Ύψηλάντη. Μετά από 15 χρόνια προσπάθειας να αφήσω τους αρχαίους απ'έξω κατάλαβα πως χωρίς αυτούς δε θα μετρούσαμε καθόλου.

#### Ερώτηση 4

<sup>21</sup> Απο τον δικτυακό τόπο MGSA.

Πως κρίνεται το μέλλον της νεοελληνικής λογοτεχνίας και της νεοελληνικής γραμματείας εν γένει;

Β.Λ: Θα έλεγα πως το μέλλον της νεοελληνικής λογοτεχνίας διαγράφεται θετικότερα. Έχει μάλιστα αρκετά στοιχεία πειραματισμού και αυτογνωσίας τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν περισσότερο. Όμως, ως προς τη νεοελληνική γραμματεία ανησυχώ κανείς ότι σε σχέση με τη λογοτεχνία, η κριτική και η θεωρία βρίσκονται πολύ πίσω και σε πλήρη απομόνωση από τον διεθνή χώρο. Βρισκόμαστε σε μια κατάσταση όπου ο λογοτεχνικός στοχασμός είναι πολύ οξυδερκέστερος του αναλυτικού και έτσι στερείται συνομιλητών.

Ερώτηση 5

Σε ένα χωνευτήρι πολιτισμών όπως είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες χρειάστηκε να κάνετε υποχωρήσεις;

Β.Λ: Ευτυχώς ναι. Σπάνια έχεις την ευκαιρία να πεις τα πράγματα όπως θέλεις, αλλά αυτό σε κρατάει σε συνεχή εγρήγορση γιατί δεν θεωρείς τίποτα δεδομένο. Πράγματι, το επίπεδο σε σχέση με ένα ελληνικό πανεπιστήμιο είναι πολύ χαμηλό. Πολλοί φοιτητές δε ξέρουν καν τι είναι η Αναγέννηση. Ωστόσο, το να λειτουργείς σε έναν χώρο που απαιτεί να αποδεικνύεις συνεχώς ότι έχεις κάτι να προσφέρεις ως γλώσσα και ως κουλτούρα, απαίτηση που προέρχεται και από τους φοιτητές και από τους συναδέλφους, σε οδηγεί να μην θεωρείς τίποτε αυταπόδεικτα αξιόλογο και να πρέπει διαρκώς να σκέφτεσαι γιατί ο Σεφέρης και ο Καβάφης θα πρέπει ενδιαφέρουν τον συνάδελφο και τον φοιτητή.

Ερώτηση 6

Θα συμφωνούσε το πνεύμα της ποίησης του Καβάφη με μία έδρα που φέρει το όνομα του; Δεν γίνεται με αυτόν τον τρόπο ο Καβάφης ένα μνημείο;

Β. Λ.: Νομίζω πως θά έλεγε ότι αφού είναι να γίνει κάποιος μνημείο ας είμαι εγώ. Από τη μία, εντάξαμε τον Καβάφη σε ένα κανόνα για τον οποίο ο ίδιος είχε πολλές επιφυλάξεις, αλλά από την άλλη, δεν υπήρξε άλλος που να επιδίωξε τόσο συστηματικά να εξασφαλίσει την ένταξη του στον αιώνιο κανόνα.

Ερώτηση 7

Δηλαδή ο Καβάφης δεν ήταν ένας συνεσταλμένος άνθρωπος, αλλά επιθυμούσε διακαώς την καλλιτεχνική αναγνώριση.

Β.Λ.: Διακαώς και με τον πιο μακροπρόθεσμο προγραμματισμό. Πολύ περισσότερο από την αναγνώριση επιδιώξε να παραμείνει ενδιαφέρων. Εξ ου και τα αινιγματικά ποιήματα. Δεν δίνει καμμία 'απολύτως απάντηση. Αφήνει το ποίημα σε μία ερμηνευτική διαθεσιμότητα όπου κάθε ερμηνεία μπορεί να σταθεί λογώ της αινιγματικότητας του ποιήματος. Μπορούμε να μιλάμε για πολυ καιρό για ένα μόνον στίχο του χωρίς ποτέ να καταλήγουμε σε ένα τελειωτικό συμπέρασμα και αυτό ακριβώς είναι το κατόρθωμα της ποίησης του.

#### Ερώτηση 8

Γιατί ο Καβάφης παραμένει ο πιο γνωστός Έλληνας ποιητής στο εξωτερικό, ενώ άλλες προσωπικότητες όπως ο Σεφέρης και ο Ελύτης που τιμήθηκαν με το μέγιστο λογοτεχνικό βραβείο, ξεθώριασαν;

Β.Λ.: Ο κυριότερος λόγος είναι η ερμηνευτική διαθεσιμότητα του Καβάφη. Η ποίηση του δεν εξαντλείται σε μία μόνο ερμηνεία και υπήρξε και υπάρχει μία μεγάλη διαμάχη για το τι σημαίνει ακόμη και ένας στίχος του. Επιπλέον, ο Καβάφης στέκεται σε απόσταση από τα πράγματα, δεν ταυτίζεται με το θέμα του και αυτό τον κάνει ανθεκτικότερο στο πέρασμα του χρόνου. Τέλος, είναι η φωνή της διασποράς και αυτή γνωρίζουν στο εξωτερικό και όχι την μητροπολιτική Ελλάδα.

#### Ερώτηση 9

Ποιός Καβάφης είναι γνωστός; Υπάρχουν δηλαδή κάποια ποιήματα όπως επί παραδείγματι η "Ιθάκη" με τα οποία ασχολούνται οι πάντες, ενώ το υπόλοιπο έργο του παραμένει άγνωστο; Μήπως τελικά η πρόσληψη του Καβάφη είναι περιορισμένη;

Β.Λ.: Είναι γεγονός ότι τα συμβολιστικά ποιήματα είναι πιο δημοφιλή, αλλά και εδώ είναι πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι αυτά τα συμβολιστικά ποιήματα είναι διαθέσιμα για πολλές ερμηνείες, ενώ έργα άλλων κορυφαίων καλλιτεχνών περιορίζονται σε μία μόνο ερμηνεία. Δεν πρέπει να μας παραξενεύει το ότι κάποια καθαφικά ποιήματα έχουν προβληθεί περισσότερο από άλλα. Με πολλούς μεγάλους καλλιτέχνες μας πιάνει κάποια εμμονή με μερικά έργα τους και ξεχνάμε άλλα αξιόλογα δημιουργήματα τους.

#### Ερώτηση 10

Στην ποιητική του ο Καβάφης γράφει: "Δεν είμαι Έλληνας ούτε Ελληνίζων αλλά Ελληνικός". Τι σημαίνει αυτή η φράση;

Β. Α: Σημαίνει ότι δεν διεκδικώ μία ουσία ή μία ταυτότητα, αλλά μία ποιότητα. Είμαι ένα επίθετο. Είμαι ελληνικός ως προς ότι κάνω ή πιστεύω κάποια πράγματα αλλά δεν υπάρχει τίποτα ουσιαστικό που να μου αποδίδει την ταυτότητα του Έλληνα.

#### Ερώτηση 11

Είναι δίκαιο να προβάλεται από κάποιες ομάδες, πρωτίστως ή και αποκλειστικά η ομοφυλοφιλία του ως το ουσιαστικότερο στοιχείο της ποίησης του;

Β.Α.: Αυτό ανοίγει το θέμα των ταυτοτήτων. Στην εποχή μας, η έννοια της ουσίας, π.χ η πανανθρώπινη δικαιοσύνη, έχει αντικατασταθεί από την έννοια της ταυτότητας, είτε γλωσσικής είτε εθνικής είτε σεξουαλικής. Στην εποχή των ταυτοτήτων, μειονότητες ή διάφορες ομάδες ανακαλύπτουν καλλιτέχνες ή και άλλες σημαντικές προσωπικότητες, με τους οποίους μοιράζονται την ίδια ιδιαιτερότητα και τους κάνουν λάβαρα. Κάθε ομάδα δημιουργεί και προβάλλει τον δικό της κανόνα. Στον βαθμό που η ερμηνεία τους είναι πειστική θα έλεγα ότι δικαιούνται να κάνουν κάτι τέτοιο.

#### Ερώτηση 12

Πολλά ποιήματα του Καβάφης είτε βασίζονται σε κάποιο ιστορικό γεγονός είτε εφορμούνται από κάποιο προσωπικό βίωμα. Ποιά θέση κατέχουν η ιστορία και η μνήμη στο έργο του;

Β.Α.: Η ιστορία πολύ μεγάλη γιατί μέσα από την ιστορία που διαβάξει ανασύρει μία ερμηνεία για την εποχή του και ίσως ακόμη για το πως κινείται η ιστορία. Διαμέσου της ιστορίας ο Καβάφης διαθλά ότι έχει να πει. Τον διακρίνει απίστευτη ιστορική συνείδηση, η οποία βασίζεται στην ανάγνωση μίας εποχής που χαρακτηρίζεται παρακμιακή. Από την άλλη το βίωμα διαδραματίζει πολύ μικρό ρόλο. Υπάρχει η αυτοπεποίθηση ότι μπορώ να πλάσω ένα κόσμο, θα επινοήσω κάτι που θα στέκεται με αξιοπρέπεια και θα προσελκύει την προσοχή και αυτό δεν έχει καμμία σχέση με το αν χθες γνώρισε έναν νεαρό.

Δηλαδή ο Καβάφης είναι παρακμιακός;

Β.Α.: Μόνο με την έννοια ότι εκφράζει μία εποχή παρακμής.

## Ερώτηση 13

Την εποχή που ζούσε ο Καβάφης υπήρχαν πολλά καλλιτεχνικά κινήματα, ο συμβολισμός, ο μοντερνισμός κτλ. Γιατί δεν εντάχθηκε ποτέ σε κάποιο από αυτά;

Β.Λ.: Επειδή στέκονταν σε μία κάποια απόσταση από τα πράγματα και ήταν καχύποπτος απέναντι σε οποιαδήποτε ουσία. Είναι ο πιο αντιμεταφυσικός ποιητής. Δεν σου επιτρέπει να πεις ότι πιστεύω στον έρωτα, στην ελευθερία ή σε οτιδήποτε άλλο. Δεν σε ενθαρρύνει να ταυτιστείς με κάτι.

## Ερώτηση 13

Ποιόν ρόλο επιθυμεί ο Καβάφης να διαδραματίζει ο ποιητής;

Β.Λ.: Αυτόν της αντίρρησης και της επιφύλαξης. Να είναι μία φωνή που εκφράζει επιφυλάξεις για απόλυτες ιδέες. Να δίνει την ευκαιρία στους αναγνώστες να ξανασκεφτούν τα πράγματα. Θέλει τον ποιητή να διαβάζεται, να είναι μέρος μίας ανταλλαγής ιδεών, να ακούγεται να αισθάνεται ότι έχει κάτι να πει.

Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας

Β.Λ.: Εγώ σας ευχαριστώ<sup>22</sup>.

### ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ COLUMBIA

*Τις πληροφορίες που δίδονται για το πανεπιστήμιο του Columbia μας τις έδωσε η διευθύντρια της σχολής κ. Karen Van Dyck υπό την μορφή e-mail.*

Το πρόγραμμα Ελληνικών Σπουδών του πανεπιστημίου του Columbia της Νέας Υόρκης προσφέρει ένα μεγάλο εύρος προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων γλώσσας και λογοτεχνίας. Οι φοιτητές σπουδάζουν πανεπιστημιακά αντίκειμενα όπως Μοντέρνα Ελληνική Λογοτεχνία, Ιστορία, Ανθρωπολογία, Αρχιτεκτονική και άλλα πολλά μαθήματα για τα οποία το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών ενθαρρύνει την μελέτη τους.

<sup>22</sup> Την συνεντεύξη πήρε ο Αχιλλέας Ζούπας για το περιοδικό Lapsus Linguae του Εργαστηρίου Ρητορικής και Λόγου του τμήματος Μ.Μ.Ε και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου.

Το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών προσφέρει πέρα από τα μαθήματα που παρουσιάζουν τις πολύπλευρες πτυχές του νεοελληνικού πολιτισμού και μία σειρά από σεμινάρια, διαλέξεις και εκδηλώσεις που συμπληρώνουν με δραστικό και ζωντανό τρόπο το αντικείμενο της ακαδημαϊκής διδασκαλίας.

Οι εκδηλώσεις αυτές σύμφωνα με την ίδια την διευθύντρια του ινστιτούτου Karen Van Dyck αποσκοπούν στο να ενώσουν δημιουργικά τις ομογενειακές και ακαδημαϊκές κοινότητες του ελληνισμού στην περιοχή της Νέας Υόρκης.

Υπό την αιγίδα του τμήματος των κλασικών σπουδών το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών προσφέρει την δυνατότητα στους φοιτητές του να σπουδάσουν την Ελλάδα στην σύγχρονή της μορφή και να ετοιμασθούν με επάρκεια για το επαγγελματικό τους μέλλον όπου και αν αυτό τοποθετηθεί εντός του πανεπιστημίου ή εκτός.

Το curriculum της σχολής έχει ως σκοπό να παράσχει μία εκτενή γλωσσολογική βάση του νεώτερου ελληνισμού, αλλά ταυτοχρόνως να παρουσιάσει σε όλο του το εύρος το φαινόμενο της πολιτιστικής ταυτότητας και διαφοράς.

Όταν έφθασε στην σχολή το 1988, μας πληροφορεί η κυρία Van Dyck, δίδασκε έξι μαθήματα τον χρόνο συν κάποια αυτόνομα μαθήματα. Δίδασκε μάθημα διάρκειας δύο ετών σε σχέση με την γλώσσα και τον πολιτισμό, σειρά μαθημάτων στα ελληνικά, ένα για κάθε εξάμηνο σε μία προοπτική τεσσάρων εξαμήνων.

Όταν έγινε λέκτορας του τμήματος ο αριθμός των μαθημάτων της μειώθηκε σε πέντε και έτσι απέκτησε την δυνατότητα να διδάσκει στο Ινστιτούτο Γυναικείων Σπουδών και Φύλλων. Εκεί κατάλαβε ότι χρειαζόταν ένα μάθημα διαπολιτισμικό και διαγλωσσικό ώστε να προσελκυσθούν και φοιτητές στο τμήμα των νεοελληνικών σπουδών.

Υπό το καθεστώς αυτής της απαίτησης δημιουργήθηκε το 1995 το σεμινάριο που ονομαζόταν "Η Ελληνοαμερικανική εμπειρία" και το αντικείμενο των νεοελληνικών σπουδών αναβαθμίσθηκε.

Η μεγάλη πρόκληση για τους φοιτητές του τμήματος είναι η δυνατότητά τους να ακούσουν σε μία σειρά από διαλέξεις, σεμινάρια και εκδηλώσεις σημαντικούς στοχαστές και καλλιτέχνες που παρουσιάζουν με γλαφυρότητα και ζωντάνια τον νεοελληνικό πολιτισμό.

Οι καλές δημόσιες σχέσεις της καθηγήτριας με ελληνικούς και βρετανικούς πανεπιστημιακούς θεσμούς, καθώς και μεγάλες δυνατότητές της να βρίσκει πόρους

χρηματοδοτήσεις ενισχύουν την δραστηριότητα και αποτελεσματικότητα αυτών των εκδηλώσεων.

Έτσι αυτές οι εκδηλώσεις χρηματοδοτούνται από την ελληνική κυβέρνηση και τα υπουργεία ή άλλου ιδιωτικού οργανισμού στην Ελλάδα ή συγχρηματοδοτούνται με άλλα προγράμματα νεοελληνικών σπουδών όπως αυτά του Harvard, του Princeton, του NYU.

Κάθε χρόνο η διευθύντρια του τμήματος διοργανώνει έξη ή και παραπάνω εκδηλώσεις όπως " Η Πολιτική της Συνέχειας: Βυζάντιο και Νεώτερη Ελλάδα", "Ελληνική και Ιρλανδική Ποίηση", ή η ετήσια διάλεξη του Κίμωνα Δούκα για την Διασπορά ή θεατρική παράσταση υπό την μορφή του αναλογίου με την Ολυμπία Δουκάκη.

### *Προσφερόμενα Μαθήματα*

Εισαγωγή στην Νέα Ελληνική Γλώσσα, Ιστορία και Πολιτισμό, Η Δημιουργία της Νέας Ελληνικής Ποίησης, όπου οι φοιτητές εισάγονται σε ένα πανόραμα της νεώτερης ελληνικής ποίησης και τους σημαντικούς σταθμούς που αυτή γνώρισε μέσα στον χρόνο.

Οι φοιτητές διαβάζουν και διδάσκονται την ελληνική ποίηση της γενιάς του 30 και των δεκαετιών του 1920, του 1880, του 1820. Απ' αυτό το πανόραμα δεν λείπουν βεβαίως και μοντέρνοι ποιητές όπως η Λαϊνά, ο Ρίτσος, η Καρέλη, ο Σεφέρης, ο Καβάφης, λογοτέχνες όπως ο Βιζυηνός, ο Παλαμάς, ο Σολωμός.

Μάθημα για τον Ελληνικό κίνηματογράφο με ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα των σεξουαλικών διαφορών. Μελετάται το έργο σημαντικών Ελλήνων σκηνοθετών όπως οι Αγγελόπουλος, Κακογιάννης, Βούλγαρη, η Μαρκετάκη, ο Κώστας Γαβράς, ο Ζυλ Ντασέν.

Μάθημα Νέων Ελληνικών για δίγλωσσους φοιτητές, αλλά και σημαντικά σεμινάρια όπως το "Ηθική και Πολιτική της Διαφοράς στην Σύγχρονη Ελλάδα, όπου εξετάζεται το ζήτημα της διαφοράς στο επίπεδο των φύλλων, της οικογένειας, της φιλίας, της εθνικής ταυτότητας, της ατομικής ταυτότητας, της συλλογικής ταυτότητας, της ταξικής ταυτότητας.

Μάθημα για τις σπουδές του φύλλου όπου μελετάται το έργο του Κ.Π. Καβάφη και έχει τον τίτλο "Η Τυπογραφία της Επιθυμίας". Μελετώνται από κοντά οι επηρροές μεγάλων ξένων συγγραφέων και λογοτεχνών στο έργο του Καβάφη όπως οι E.M Forster, Lawrence Durrell, W.H Auden, Marguerite Yourcenar και άλλοι.

## **ΟΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ**

### **Τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών της Αυστραλίας:**

Macquarie University, Dpt. Of European Languages.

Saint Andrews Greek Orthodox Theological College.

University of Tasmania, Dpt of Classics.

Monash University, Faculty of Arts, School of European Languages.

RMIT University, Faculty of Education, Language and Culture.

University of Melbourne, School of Languages, Modern Greek Program.

The University of Notre Dame Australia, Greek Studies Program.

The University of Sydney, Dpt. Of Modern Greek.

University of New England, School of Languages, Cultures and Linguistics.

Australian National University, Dpt of Classics.

Flinders University of South Australia, School of Languages, Modern Greek.

La Trobe University, Greek Studies Program.

The University of New South Wales, School of Modern Language Studies.

### **ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ**

Το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών του πανεπιστημίου του New England δημιουργήθηκε το 1967 και είναι το πρώτο που εμφανίσθηκε στην Αυστραλία. Το τμήμα αυτό προωθεί την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό και

ταυτοχρόνως είναι το μοναδικό τμήμα που παρέχει εκπαίδευση διά αλληλογραφίας. Διαθέτει περίπου εκατό φοιτητές και τρεις λέκτορες.

Το τμήμα για μακρό χρονικό διάστημα συναγωνίσθηκε με επάρκεια τις μεγάλες ευρωπαϊκές γλώσσες, όπως τα γαλλικά τα γερμανικά ή τα ιταλικά, όμως η εισβολή των ασιατικών γλωσσών απείλησε αυτήν την επάρκεια. Αποτέλεσμα αυτής της εισβολής δεν ήταν απλώς η αμφισβήτηση της δυνατότητας που είχε το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών να συναγωνίζεται άλλα τμήματα που είχαν ως αντίκειμενο τον πολιτισμό μεγάλων ευρωπαϊκών εθνών, αλλά και η ίδια η επιβίωσή του.

Οι εξελίξεις αυτές κατέστησαν σαφές ότι η πολιτική και οικονομική ενίσχυσή του τμήματος και εν γένει των σπουδών από την κυβέρνηση της Αυστραλίας δεν αρκούσε από μόνη της για να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους. Απαιτείται πλέον η πολύπλευρη ενίσχυση από την πλευρά της Μητροπολιτικής Ελλάδας.

Αυτό σημαίνει ότι οι νεοελληνικές σπουδές στο πανεπιστήμιο της Νέας Αγγλίας χρειάζονται την βοήθεια της ελληνικής κυβέρνησης ή άλλων ιδιωτικών φορέων της Ελλάδας προκειμένου να μπορέσουν όχι μόνον να επιβιώσουν αλλά και διεκδικήσουν με δυνατότερα επιχειρήματα παροχές και από την ίδια την αυστραλιανή κυβέρνηση που αποτελεί και τον επίσημο φορέα που δεξιώνεται τις ελληνικές σπουδές.

Το 1994 το τμήμα εγκαινίασε δύο νέα προγράμματα σπουδών: α) νεοελληνική γλώσσα και πολιτισμός και β) συγκριτική ευρωπαϊκή λογοτεχνία και θεατρολογία. Σε ότι αφορά στο πρώτο πρόγραμμα, δηλαδή το "Νεοελληνική Γλώσσα και Πολιτισμός", το βάρος της παιδευτικής διαδικασίας ρίχνεται στην επαρκή εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας με την ευρύτερη χρήση των οπτικοακουστικών μέσων.

Μάλιστα το τμήμα κατάφερε να εξασφαλίσει τακτικό χρόνο παρουσίας στο κρατικό κανάλι της αυστραλιανής τηλεόρασης για μαθήματα νεοελληνική γλώσσας. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι κάτι τέτοιο έχει επιτευχθεί εδώ και πολλά χρόνια για άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Επί παραδείγματι το τηλεοπτικό πρόγραμμα "French in Action" που αγόρασε το γαλλικό τμήμα από το πανεπιστήμιο του Princeton συγκεντρώνει γύρω στους πεντακόσιους φοιτητές στο κάθε έτος. Για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού απαιτείται η συνεργασία της ελληνικής πολιτείας με την παροχή οπτικοακουστικού υλικού.

Θα πρέπει να γίνει μία προσεκτική μελέτη και οργάνωση του υλικού ώστε ο τηλεθεατής να μαγνητισθεί από τον πλούτο της ελληνικής γλώσσας και να θελήσει να την μάθει, να επισκεφθεί την Ελλάδα, να πληροφορηθεί περισσότερο για την ιστορία και τον πολιτισμό της κτλ.

Όλα αυτά σε μία εποχή που η προαναφερθείσα προσοχή έχει επιτευχθεί από άλλους πολιτισμούς, όπως ο Σλαβικός, ο Αραβικός, ο Τουρκικός και οι ανάλογες σπουδές που σημειώνουν επί του παρόντος μεγάλη άνοδο στα πανεπιστήμια της Αυστραλίας και τούτο εν μέρει οφείλεται και στην οικονομική ενίσχυση που απολαμβάνουν από τις μητροπολιτικές χώρες.

Σε ότι αφορά στο δεύτερο πρόγραμμα δηλαδή το "Συγκριτική Λογοτεχνία και Θεατρολογία" αποτελεί μία προσπάθεια του τμήματος νεοελληνικών σπουδών να προσελκυσθούν και φοιτητές που σπουδάζουν στην ευρύτερη αυστραλιανή πανεπιστημιακή κοινότητα. Και εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι απαιτείται η συμβολή του ελληνικού κράτους καθώς παρουσιάζεται οξύ πρόβλημα έλλειψης μεταφράσεων.

Παρουσιάζεται μεγάλη έλλειψη βιβλίων που αφορούν για παράδειγμα στο νεοελληνικό θέατρο, καίτοι υπάρχει μία κάποια επάρκεια στην ύπαρξη βιβλίων για την νεοελληνική ποίηση και πεζογραφία<sup>23</sup>.

### **ΟΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΝΟΤΙΑΣ ΟΥΑΛΙΑΣ**

Τα νεοελληνικά διδάσκονται μέχρι στιγμής στα εξής πανεπιστήμια της Νέας Νότιας Ουαλίας: The University of New England (Adelaide), The University of

<sup>23</sup> Τα στοιχεία για το τμήμα αυτό δόθηκαν από την διευδύντρια Πατρисια Κόκκορη, η οποία είχε και την ευγενική καλοσύνη να μας παράσχει άφθονο υλικό για τις νεοελληνικές σπουδές στην Αυστραλία. Παρότι το τμήμα έχει κλείσει από το 2001 προτιμήσαμε να παραθέσουμε όλες τις απεγνωσμένες προσπάθειες της διευδύντριας να το σώσει. Τα στοιχεία που παραθέτουμε αποτελούν εισηγήσεις της διευδύντριας προς ελληνικά υπουργεία. Νομίζουμε πως τα στοιχεία αυτά αποτελούν ενδείξεις για τα σοβαρά προβλήματα που μαστίζουν τις νεοελληνικές σπουδές στην Αυστραλία και παρέχουν την γλαφυρή εικόνα της κατάρρευσης ενός νεοελληνικού τμήματος στο εξωτερικό. Αυτήν την στιγμή σύμφωνα με τους ιδύνοντες η κατάσταση αρχίζει να αναστρέφεται.

Sydney, Macquarie University (Sydney), The University of New South Wales (Sydney).

Το 2001 το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών στο πανεπιστήμιο της Νέας Αγγλίας πρόκειται να κλείσει δεδομένου ότι η κατάσταση στην φιλοσοφική σχολή του πανεπιστημίου είναι άθλια<sup>24</sup>. Το 1971 τα νεοελληνικά εισήχθησαν και στο πανεπιστήμιο του Σύδνευ μετά από γενναιόδωρη προσφορά του τσιριγώτη ομογενή Νικόλαου Λουράντου. Τα τελευταία οκτώ χρόνια δημιουργήθηκαν και τα υπόλοιπα τμήματα των νεοελληνικών σπουδών που προαναφέραμε χάρις τις υπεράνθρωπες προσπάθειες που κατέβαλαν συμπαρόικοι και παροικιακοί θεσμοί.

Όπως είπαμε το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών της Νέας Αγγλίας έχει ήδη κλείσει παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των καθηγητών που δίδασκαν εκεί. Τα τρία τμήματα που έχουν απομείνει αποτελούν επί του παρόντος το καύχημα του νεοελληνικού πολιτισμού στην χώρα της Αυστραλίας.

Παρά το γεγονός αυτό η ύπαρξη των τμημάτων αυτών δεν θα πρέπει να θεωρείται ούτε δεδομένη ούτε εξασφαλισμένη. Η εξασφάλιση της ύπαρξης αυτών των τμημάτων δεν εναπόκειται μόνο στην οικονομική ενίσχυση που θα έρθει είτε από την πλευρά της αυστραλιανής κυβέρνησης είτε από την πλευρά της μητροπολιτικής Ελλάδας. Απαιτείται η προσέλκυση μεγάλου αριθμού φοιτητών προκειμένου να αντισταθούν οι νεοελληνικές σπουδές στην όλο και αυξανόμενη άνοδο άλλων εθνικών σπουδών που αυτήν την στιγμή λαμβάνει χώρα.

Ίππήξε και αυτό που θα λέγαμε η "χρυσή εποχή" των νεοελληνικών σπουδών στην Αυστραλία. Πρόκειται για την περίοδο 1975-1990. Από το 1990 και μετά παρατηρείται μία κάμψη στην προσέλκυση φοιτητών στα νεοελληνικά τμήματα. Η ελληνική γλώσσα συνεχίζει να είναι μία από τις σημαντικές ξένες γλώσσες της τεράστιας αυτής ηπείρου, δεν κατέχει όμως πλέον μία θέση ανάμεσα στις πρώτες. Τα γαλλικά, γερμανικά και ιταλικά προσελκύουν πλέον πολύ μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών ενώ μεγάλη πλέον σημασία λαμβάνουν οι ασιατικές γλώσσες.

Οι λόγοι αυτής της κάμψης των νεοελληνικών σπουδών είναι οι εξής: α) η μείωση της μετανάστευσης από την Ελλάδα και τα ελληνοκατοικημένα μέρη του κόσμου προς την Νέα Νότια Ουαλία, ειδικά από το 1980 και μετά, έχει οπωσδήποτε επιδράσει στην επιβίωση των νεοελληνικών εδρών. Κατά το παρελθόν ήταν σαφές ότι οι έδρες αυτές θα τροφοδοτούνταν από "Ελληνες φοιτητές της πρώτης γενιάς. Οι επόμενες

γενιές ήταν μοιραίο να μην διατηρήσουν την ίδια εθνική συνείδηση με των προηγούμενων και να μην επιθυμούν την εγγραφή στα τμήματα των νεοελληνικών σπουδών. Οι επόμενες γενιές δεν θεωρούσαν ως αυτονόητη την σύνδεση της φοίτησης στα τμήματα των νεοελληνικών σπουδών και την διατήρηση και συνέχιση της εθνικής τους συνείδησης.

Β) η γεωγραφική θέση της Αυστραλίας έμελε να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης των εμπορικών της συναλλαγών με τις ασιατικές χώρες που γειτνιάζαν με αυτήν. Παρεπόμενη εξέλιξη ήταν και η ενίσχυση των πολιτιστικών ανταλλαγών, πράγμα που αποδείχθηκε με την αυξανόμενη ζήτηση εκμάθησης των ασιατικών γλωσσών.

Η οικονομική ενίσχυση των ασιατικών γλωσσών και σπουδών δεν έλλειψε αν λάβει μάλιστα κανείς υπόψιν του την οικονομική ανάπτυξη που παρουσίασαν τις τελευταίες δεκαετίες στο παγκόσμιο πολιτικό και οικονομικό σύστημα, ενώ η αυστραλιανή κυβέρνηση παρείχε αφειδώς υποτροφίες στους νεαρούς αυστραλιανούς που επιθυμούσαν την εξειδίκευσή τους στις προαναφερθείσες ασιατικές γλώσσες.

Με την εισαγωγή των ασιατικών γλωσσών στα πανεπιστήμια της Αυστραλίας παρουσιάσθηκε και ένα άλλο συγκρητικό και σημαντικό μειονέκτημα της ελληνικής γλώσσας προς αυτές. Ο αριθμός των ξένων γλωσσών που πρέπει να χειρίζεται ένας Αυστραλός φοιτητής αυξήθηκε, έτσι η εκμάθηση μίας γλώσσας όπως τα ελληνικά έγινε πολυτελής. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι ενώ ο αριθμός των ξένων γλωσσών που πρέπει να χειρίζεται ο φοιτητής στην Αυστραλία αυξήθηκε δεν αυξήθηκε αντίστοιχα και η ζήτηση για εκμάθηση των ασιατικών γλωσσών. Σ' αυτές τις εξελίξεις θα πρέπει να προστεθεί και η ίδια η δυσκολία εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας.

Η ελληνική ακόμη και στην απλουστευμένη νεοελληνική της εκδοχή συνεχίζει να θεωρείται μία δύσκολη και στρυφνή γλώσσα με μπόλικους αρχαϊσμούς που πολύ δύσκολα μαθαίνει κανείς σε ένα επίπεδο υψηλό. Στην Αυστραλία συνεχίζει να θεωρείται μία γλώσσα που αφορά τους ίδιους τους Έλληνες και όχι τον παγκοσμιοποιημένο κόσμο των διεθνών οικονομικών σχέσεων.

Αυτός είναι θάλεγε κανείς και ο λόγος για τον οποίο πολύ λίγοι φοιτητές στην Αυστραλία ασχολούνται με την μελέτη της ελληνικής γλώσσας, τουλάχιστον σε ότι αφορά την εκδοχή της εντός του νεοελληνικού μεταβυζαντινού κόσμου. Πέραν λοιπόν

<sup>24</sup> Βλ. Νίκος Μαχαλιάς: Τα Νεοελληνικά στα Πανεπιστήμια της Νέας Νότιας Ουαλίας, στο Hellenic

των οικονομικών συνιστωσών που οδηγούν σε συρρίκνωση του ενδιαφέροντος για τις νεοελληνικές σπουδές υφίστανται και σοβαροί (χωρίς τούτο να σημαίνει και μη προσπελάσιμοι) λόγοι δυσκολίας στην εκμάθηση της νεοελληνικής γλώσσας λόγω της εσωτερικής περίπλοκης δομής της.

Άλλη μεγάλη δυσκολία που έχουν οι νεοελληνικές σπουδές στην προσέλκυση ξένων φοιτητών είναι και η τεχνολογική υστέρηση που παρατηρείται στην υποδομή των τμημάτων νεοελληνικών σπουδών. Είναι γνωστή η τεχνολογική ανάπτυξη των ασιατικών χωρών και κατά συνέπεια η μεγαλύτερή τους δυνατότητα να εφοδιάζουν τα τμήματα των σπουδών με τέτοια τεχνολογία, ώστε να καθίστανται πολύ πιο ελκυστικές αυτές.

Ο αριθμός των μαθητών λυκείου της Νέας Ουαλίας που έχει δώσει εξετάσεις στα νέα ελληνικά έχει μειωθεί δραματικά. Μόνον 269 μαθητές έχουν δώσει εξετάσεις στα νέα ελληνικά το 2000 έναντι 503 το 1994. Η τάση αυτή δεν δείχνει σημάδια αναχαίτισης.

Σε ότι αφορά τις οικονομικές παροχές της Κοινοπολιτείας, παρότι η ελληνική γλώσσα παραμένει γλώσσα προτεραιότητας (priority language), τα τελευταία χρόνια το κριτήριο με το οποίο παρέχει τα κονδύλια της είναι ο αριθμός φοιτητών ενός τμήματος και όχι η σπουδαιότητα της γλώσσας που εκπροσωπεί ή η παραγωγικότητα των διδασκόντων και διδασκομένων που διδάσκουν και φοιτούν σε κάποιο τμήμα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αν σημαντικοί οικονομικοί παράγοντες της ελληνικής παροικίας ή της μητροπολιτικής Ελλάδας δεν βοηθήσουν τις νεοελληνικές σπουδές στην Αυστραλία, τότε το μέλλον τους καθίσταται αβέβαιο και το καύχημα των Ελλήνων μεταναστατών της Αυστραλίας, τα τμήματα των νεοελληνικών σπουδών κινδυνεύουν με κλείσιμο.

Συν τοις άλλοις όμως, και όπως παρατηρήσαμε και προηγουμένως, απαιτείται η ευέλικτη πολιτική των ίδιων των τμημάτων, ούτως ώστε να τραβήξουν όλο και περισσότερο κόσμο φοιτητών στις αντίστοιχες έδρες. Απαιτείται δηλαδή πολύπλευρη και ανοικτή λογική και από αυτούς που διαχειρίζονται τα υπάρχοντα κονδύλια για να προσαρμοσθούν αυτά τα τμήματα στις απαιτήσεις του νέου παγκοσμιοποιημένου πολυπολιτισμικού κόσμου.

Ένα τεράστιο πρόβλημα που έχει ανακύψει την τελευταία δεκαετία είναι η διχόνοια ανάμεσα στους ηγέτες του παροικιακού ελληνισμού που εμποδίζει την εξέλιξη και ανάπτυξη του νεοελληνικού πολιτισμού στην Αυστραλία. Η διχόνοια αυτή μάλιστα εμποδίζει και την άκρως αναγκαία συνεργασία με τους καθηγητές και την πανεπιστημιακή κοινότητα των νεοελληνικών εδρών.

Για την πρακτική κατάσταση των εδρών του νεοελληνικού πολιτισμού της Αυστραλίας δεν ευθύνονται όμως μόνο εξωτερικοί προς την οργάνωση, την δομή και την λειτουργία τους παράγοντες. Οι πανεπιστημιακοί πρέπει να αντιληφθούν την παρακμή αυτή και να την αναστρέψουν.

Η νεοελληνική γλώσσα δείχνει εγκλωβισμένη στον χαρακτηρισμό της ως παροικιακή γλώσσα (community language) κάτι που σημαίνει ότι πρέπει να λειτουργεί μέσα στα πλαίσια μίας μειονότητας και όχι να ανοίγεται έξω απ' αυτήν σε όρια που αφορούν και άλλους πολιτισμούς ή πολιτιστικές μειονότητες.

Ίσως μάλιστα να έφθασε ή ώρα να ενταχθεί μέσα στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον της Αυστραλίας ως ξένη γλώσσα και να αρχίσει να διδάσκεται ως τέτοια στα γυμνάσια και τα λύκεια όπως συνέβει και με άλλες σημαντικές γλώσσες του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Ίφίσταται ανάγκη μίας εκτεταμένης έρευνας και επισκόπησης για τους λόγους που οδήγησαν σ' αυτήν την συρρίκνωση του νεοελληνικού πολιτισμού στην Αυστραλία και να καταδειχθούν από τους ίδιους τους νεαρούς φοιτητές οι λόγοι για τους οποίους οι σπουδές αυτές δεν είναι γοητευτικές γι' αυτούς.

Πρέπει ταυτοχρόνως να υπάρξει μία μεγαλύτερη συνεργασία ανάμεσα στους ακαδημαϊκούς και τους δασκάλους των δημοτικών ή τους καθηγητές των γυμνασίων και των λυκείων ώστε εντοπισθούν στην παιδευτική πράξη οι ανάγκες που αφορούν την ανάπτυξη του νεοελληνικού πολιτισμού.

Οι νεοελληνικές έδρες πρέπει πέρα από το τακτικό τους προσωπικό να επιδιώξουν να στελεχωθούν και από Ελλαδίτες αποσπασμένους καθηγητές που κατέχουν όλα τα σύγχρονα εργαλεία διδασκαλίας αλλά που διαθέτουν ταυτόχρονα τον ζήλο και την θέληση να ενταχθούν και να προσαρμοσθούν στο εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και το πολυπολιτισμικό περιβάλλον της σύγχρονης Αυστραλίας, όρος απαραίτητος πάντοτε όταν μεταναστεύει κανείς σε ξένες χώρες που συγκεντρώνουν πληθυσμούς από πολλές άλλες και πασχίζουν να συνενώσουν με επιτυχία διαφορετικούς πολιτισμούς.

*Συνέντευξη με την καθηγήτρια Eleni Amvrazi, διευθύντρια του τμήματος  
Νεοελληνικών Σπουδών στο πανεπιστήμιο του New South Wales*

Ερώτηση 1

Ποιά είναι η παρούσα κατάσταση των Νεοελληνικών Σπουδών στο πανεπιστήμιο σας. Θα μπορούσατε να περιγράψετε αυτήν την κατάσταση;

Απάντηση

Τι εννοείτε με τον όρο κατάσταση; Εννοείτε την ποιότητα της διδασκαλίας, τα προβλήματα χρηματοδότησης, την απαίτηση για την χρήση των Ελληνικών ή όλα τα ανωτέρω;

Οι νεοελληνικές σπουδές στο τμήμα μας περνάνε κρίση λόγω της έλλειψης ενδιαφέροντος και χρηματοδοτήσεων. Οι γλώσσες γενικότερα και ειδικότερα τα Ελληνικά δεν θεωρούνται ελκυστικές σε σχέση με τον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων.

Ερώτηση 2

Υπάρχει η δυνατότητα βελτίωσης αυτών των σπουδών;

Απάντηση

Η ερώτησή σας είναι μάλλον διφορούμενη, έτσι δεν μπορώ να απαντήσω.

Ερώτηση 3

Ποιός φέρει το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης στην ανάπτυξη αυτών των σπουδών; η ελληνική κυβέρνηση, η τοπική κυβέρνηση, το πανεπιστήμιο σας, η ελληνική διασπορά;

Απάντηση

Αν εννοείτε ποιός τις χρηματοδοτεί, τότε θα έλεγα ότι την ευθύνη έχουν η ελληνική κοινότητα και το πανεπιστήμιο.

Ερώτηση 4

Ποιά είναι η βαρύτητα των νεοελληνικών σπουδών για την πατρίδα σας και την κουλτούρα σας; Ποιός έχει το μεγαλύτερο όφελος από την ανάπτυξη αυτών των σπουδών: η κουλτούρα της πατρίδας σας ή ο ελληνικός πολιτισμός;

Απάντηση

Και οι δύο. Η αυστραλιανή κοινωνία είναι υποτίθεται πολυπολιτισμική- με τους ΑγγλοΚέλτες να είναι πάντοτε η κυρίαρχη κουλτούρα- και τα ελληνικά υποτίθεται ότι είναι ακόμη σε χρήση.

Ενισχύοντας την ελληνική γλώσσα και κουλτούρα στην ευρύτερη αυστραλιανή κοινότητα, συνεισφέρουμε στο να γίνει αυτή η κοινότητα πλουσιότερη πολιτισμικά και ανοικτότερη στην έννοια της διαφοράς.

Γιατί αυτήν την στιγμή η έννοια της διαφοράς και της πολυπολιτισμικότητας παρουσιάζεται με ιδιαίτερα πονηρό τρόπο ώστε να παραχθεί και να διαιωισθεί η κυρίαρχη προαναφερθείσα κουλτούρα των Αγγλοκελτών.

Γι' αυτήν την έννοια, εμείς οι Έλληνες μπορούμε να κερδίσουμε πολλά αν καταφέρουμε να παρουσιάσουμε την κουλτούρα μας ως κάτι περισσότερο από "Καλαματιανό" και "Σουβλάκι".

Πρέπει να αποφύγουμε τις γραφικότητες του παρελθόντος και να ενταχθούμε στις απαιτήσεις του νέου κόσμου που διαγράφεται μπροστά μας. Αυτός ο νέος κόσμος, ο ανταγωνιστικός επιβάλλει την δημιουργική προσαρμογή μας στα νέα του δεδομένα,

και πάντοτε η ιστορία δημιουργεί νέα δεδομένα στα οποία ο εκάστοτε ιστορικός άνθρωπος καλείται να προσαρμοσθεί.

Έτσι βοηθούμε την ελληνική κουλτούρα στο να ισχυροποιήσει την θέση της και να την εξασφαλίσει ανεβάζοντας το επίπεδό της στα μάτια της κυρίαρχης κουλτούρας.

#### Ερώτηση 5

Θα μπορούσατε να συγκρίνετε και να αντιπαραβάλετε τον ρόλο, την θέση, και το ειδικό βάρος των Νεοελληνικών Σπουδών σε σχέση με άλλες εθνικές σπουδές, για παράδειγμα: Τουρκικές Σπουδές, Σλαυικές Σπουδές, Λατινικές Σπουδές, Γαλλικές Σπουδές, Γερμανικές Σπουδές;

#### Απάντηση

Στην δική μας σχολή των Σύγχρονων Γλωσσών, οι Ασιατικές Σπουδές και ειδικότερα τα Ιαπωνέζικα και τα Κινέζικα έρχονται πρώτες και ακολουθούν οι Ευρωπαϊκές Σπουδές.

Μετά τις Ρωσικές Σπουδές, οι Ελληνικές Σπουδές αποτελούν το μικρότερο τμήμα της σχολής μας. Όπως προείπα οι απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου επιφέρουν και αλλαγές στην μελέτη και σπουδή των διάφορων πανεπιστημιακών αντικειμένων. Έτσι οι Ασιατικές Σπουδές κερδίζουν αυτήν την στιγμή έδαφος καθώς η οικονομική τους ανάπτυξη είναι έντονη.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

*Συνεντεύξη με την Καθηγήτρια Στέλλα Πριοβόλου Ειδική Γραμματέα Παιδείας  
Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης*

### Ερώτηση 1

Ποιά είναι αυτήν την στιγμή η κατάσταση των νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό και ειδικότερα στην Αγγλία, ΗΠΑ και Αυστραλία; Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για ακμή, παρακμή ή στασιμότητα;

### Απάντηση

Για την περίπτωση της Αυστραλίας θα μπορούσαμε να μιλήσουμε με βεβαιότητα για άνθηση σε ότι αφορά στην δεκαετία του 70. Αυτήν την στιγμή τα τμήματα της Αυστραλίας βρίσκονται σε κατάσταση παρακμής έως και αποσύνθεσης. Την τελευταία διετία -τριστία άρχισαν να κλείνουν σταδιακά, να συρρικνώνονται, να μην διαθέτουν φοιτητές και καθηγητές.

Θα πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι και οι ίδιοι οι καθηγητές διαμαρτυρόντουσαν για το επίπεδο των φοιτητών και καθηγητών που άρχισαν να στελεχώνουν αυτά τα τμήματα. Οι καθηγητές που στελέχωναν τα τμήματα δεν μπορούσαν σε ορισμένες περιπτώσεις να ανταπεξέλθουν ούτε κατά το ελάχιστο στο επίπεδο των σπουδών που έπρεπε να παράσχουν.

Αυτήν την στιγμή πάντως παρατηρούνται κάποιες διαδικασίες που θα φέρουν τις νεοελληνικές σπουδές σε μία κάποια ανάκαμψη. Κάτι που ίσως να οφείλεται σε κάποιες συντονισμένες προσπάθειες δύο -τριών καθηγητών στην Αυστραλία και της ελληνικής κυβέρνησης που απ' ότι φαίνεται ετοιμάζεται για μία επίσημη

χρηματοδότηση και επίσημη ενίσχυση αυτής της προσπάθειας βελτίωσης της ποιότητας σπουδών.

Η ελληνική κυβέρνηση πλέον όχι μόνον χρηματοδοτεί τις νεοελληνικές έδρες στο εξωτερικό αλλά ταυτοχρόνως εφοδιάζει τα κέντρα αυτά με πλήθος εξειδικευμένων φιλολόγων, δηλαδή προσφέρει και εκπαιδευτικό προσωπικό έτοιμο να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες αυτού του είδους της διδασκαλίας και αυτού του είδους της εκτός έδρας αποστολής.

Η παροχή αυτή είναι εξίσου σημαντική με την οικονομική, καθώς η απόσπαση ειδικευμένων φιλολόγων και η αποστολή τους στα κέντρα νεοελληνικών σπουδών του εξωτερικού βοηθούν στην λειτουργία μικρών τμημάτων που αναζητούσαν εδώ και καιρό το στοιχειώδες: την διδασκαλία της νεοελληνικής σε στοιχειώδες, αλλά και ανώτερο επίπεδο. Μπορεί αυτό να φαντάζει απλό αλλά μέχρι πρότινος παρέμενε ένα θεμελιώδες πρόβλημα.

Έτσι λοιπόν και με τις χρηματοδοτήσεις που άρχισαν να γίνονται μέσω οργανωμένων επιτροπών, ειδικότερα από την επιτροπή Νέων Ελληνικών Σπουδών αρχίσαμε να μιλάμε για νεοελληνικές σπουδές στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία. Διαπιστώσαμε ότι ουσιαστικά σπουδές νεοελληνικών στην Αυστραλία δεν υπάρχουν. Υπάρχουν βεβαίως κλασσικές σπουδές, αλλά σε ότι αφορά τις νεοελληνικές σπουδές αυτές προωθούνται κυρίως από το πανεπιστήμιο La Trobe σε συνεργασία με το EKEME, στο οποίο πρόεδρος είναι ο κύριος Τάμης και ο καθηγητής Κόντλετ, επίσης το πανεπιστήμιο FLINDERS με τον κύριο Τσιανίκα, το New South Wales με την κυρία Αμβράζη, καθώς και το πανεπιστήμιο του Sydney.

Στην Αγγλία τα ελληνικά δέν περπατάνε για οικονομικούς λόγους, δηλαδή οι Άγγλοι ενδιαφέρονται για προώθηση τμημάτων που παρουσιάζουν ζήτηση "βιομηχανικών πτυχίων".

## Ερώτηση 2

Ποιός ευθύνεται για την παρούσα κατάσταση των νεοελληνικών τμημάτων. Τα τοπικά πανεπιστήμια, οι τοπικές κυβερνήσεις, η ομογένεια ή η ελληνική κυβέρνηση;

## Απάντηση

Πάντως αν δεν συνεργάζονται όλοι αυτοί οι φορείς, εάν δεν συνεργασθεί η ελληνική κυβέρνηση με την τοπική κυβέρνηση, με το τοπικό πανεπιστήμιο και την ελληνική ομογένεια η κατάσταση δεν μπορεί να προχωρήσει. Πολλές φορές η ομογένεια μπορεί και να μην παρέμβει, δεν είναι απαραίτητο.

Αν υπάρχει ενδιαφέρον από την χώρα, από τους φοιτητές να παρακολουθήσουν ένα τμήμα και υπάρχει ένα καθηγητής εκεί όπου έχει την όρεξη και τα αντίστοιχα όράματα δεν είναι απαραίτητη η συμβολή της ομογένειας.

Υπάρχουν μέρη όπου δεν έχουμε ισχυρό ελληνικό στοιχείο και οικονομικά ανδρό και όμως το τμήμα των νεοελληνικών σπουδών παρουσιάζει αξιοσημείωτη ανάπτυξη και εξέλιξη. Και υπάρχουν μέρη του κόσμου, ειδικά στην Αμερική όπου υπάρχει σημαντική παρουσία του ελληνικού στοιχείου, όπου δεν ασχολούνται καθόλου με τις νεοελληνικές σπουδές. Παρά τούτα το πανεπιστήμιο πηγαίνει πολύ καλά και επεκτείνει την παρουσία του νεοελληνικού πολιτισμού.

Ένας σημαντικός παράγοντας για την συρρίκνωση των νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό είναι και η ατόνιση του ενδιαφέροντος γι' αυτές από την μεριά της δεύτερης και τρίτης γενιάς των Ελλήνων στις συγκεκριμένες χώρες της οικουμένης.

Τόσο οι γονείς τους όσο και ίδιοι οι φοιτητές προσανατολίζονται μοιραία προς επιστήμες και πανεπιστημιακά αντικείμενα που διαθέτουν από οικονομικό όφελος, σιγουρεύουν δηλαδή το επαγγελματικό προσανατολισμό των συγκεκριμένων ανθρώπων.

Εμείς σαν επιτροπή έχουμε μία δεδομένη πολιτική και νοοτροπία: δεν μας ενδιαφέρει σε ένα απόλυτο βαθμό η ελληνική ομογένεια, με την έννοια ότι η ομογένεια δεν είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη των νεοελληνικών σπουδών ή τουλάχιστον δεν είναι περισσότερο υπεύθυνη γι' αυτές από το κράτος της μητροπολιτικής Ελλάδας και τις επιτροπές που μεριμνούν για αυτές.

Μας ενδιαφέρει λοιπόν η προώθηση του ελληνικού πολιτισμού και όχι αυτή καθ' εαυτή η ομογένεια. Δεν μας ενδιαφέρει επί παραδείγματι η ελληνική ομογένεια της Ουκρανίας και της Μαριούπολης, αλλά οι Ουκρανοί που θέλουν να καταστούν κοινωνοί της νεοελληνικής κουλτούρας.

Το ίδιο και στην Αμερική: δεν μας ενδιαφέρει η ομογένεια με την έννοια ότι αυτή έχει χάσει την ταυτότητά της, ειδικά όταν μιλάμε για εικοσάχρονα παιδιά της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Εμάς μας ενδιαφέρει ένα διαφορετικό άνοιγμα.

Και το άνοιγμα αυτό αρχίσει να παρουσιάζει απτά αποτελέσματα αν κρίνουμε από συνέδρια και νέα τμήματα, που ανοίγουν σ' όλον τον κόσμο. Πρόσφατα παρουσιάσθηκε ένα πανεπιστήμιο στην Σκωτία που ενδιαφέρθηκε να ξεκινήσει ένα νεοελληνικό τμήμα.

Φαντάζομαι ότι αυτό θα συμβεί και με άλλες περιπτώσεις στο εξωτερικό, καθώς η θέση της Ελλάδας θα βελτιώνεται συνεχώς στον διεθνή στίβο μέσα από εκδηλώσεις όπως η Ολυμπιάδα, μέσα από την όλο και αυξανόμενη συμμετοχή της στις διεργασίες της ευρωπαϊκή ενοποίησης, στον κεντρικό οικονομικό και πολιτιστικό ρόλο που θα παίζει από εδώ και στο εξής στον ευαίσθητο γεωπολιτικά και στρατηγικά χώρο των Βαλκανίων.

Εκείνο που πραγματικά απαιτείται αυτήν την στιγμή είναι να παρουσιασθεί υγιής η ανάμιξη του ελληνικού κράτους στις νεοελληνικές σπουδές στα μεγάλα, αλλά και μικρότερα πολιτιστικά κέντρα της οικουμένης.

Και κάτι τέτοιο νομίζω πως αρχίζει να διαφαίνεται στον ορίζοντα, καθώς το ελληνικό κράτος δείχνει να τακτοποιεί τις υποθέσεις του και τα σχέδια του σε σχέση με την περιβόητη πολιτιστική πολιτική.

Δεν μπορούμε πλέον να περιμένουμε αποτελέσματα μόνο από κάποιες φιλότιμες προσπάθειες ιδιωτών (αν και αυτές παραμένουν ως προς την ουσία τους σημαντικές και καθοριστικές σε πολλές περιπτώσεις): απαιτείται συνολική ενεργοποίηση των γηγενών δυνάμεων με σκοπό την ευπρεπή και αποτελεσματική εκπροσώπηση του ελληνικού πολιτισμού στο εξωτερικό.

Το ελληνικό κράτος αντιλαμβάνεται πλέον την σημασία αυτής της πολιτιστικής πολιτικής και κινητοποιείται προς την κατεύθυνση μίας αυτοδύναμης πορείας παράλληλα με την οποία θα αναμένεται και η συνεπικουρία σημαντικών παραγόντων την παροικιακής και ομογενειακής ζωής και κοινωνίας.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια δημιουργήθηκε, αλλά το κυριότερο άρχισε να λειτουργεί δραστηικά η Επιτροπή των Νέων Ελληνικών Σπουδών. Η επιτροπή των Νέων Ελληνικών Σπουδών υπάρχει από το 1996 και ουσιαστικά ξεκίνησε τις δραστηριότητές της από πέρυσι. Από το Υπουργείο παιδείας συντονίστρια και ειδική γραμματέας είναι η υποφαινόμενη, καθηγήτρια Στέλλα Πρισβόλου, από το Υπουργείο Πολιτισμού είναι η κυρία Άλκηστις Σουλογιάννη, από την Διεύθυνση μορφωτικών σχέσεων, από το Υπουργείο Εξωτερικών η κ. Αλιβέρτη και η κ. Τριανταφυλλίδου σύμβουλος του υφ. υπουργού Εξωτερικών κ. Μαγκριώτη, από το

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας ο καθηγητής κ. Δημήτρης Φατούρος, από το Εθνικό Ίδρυμα Πολιτισμού ο καθηγητής κ. Αργύρης Φατούρος, τέλος από το Ίδρυμα Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, ο καθηγητής κ. Γεώργιος Μάρκου.



### Το κέντρο ελληνικής Γλώσσας

Συνέντευξη με την διευθύντρια του παραρτήματος Αθηνών κ. Ουρανία Λαμψίδου

#### Ερώτηση 1

Ποιά είναι αυτή την στιγμή η κατάσταση των νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό γενικά και ιδιαίτερα στις ΗΠΑ και την Αυστραλία; Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για ακμή, παρακμή ή στασιμότητα;

#### Απάντηση

Σίγουρα δεν μπορούμε να μιλήσουμε για ακμή, όχι μόνο για τις νεοελληνικές σπουδές, αλλά γενικότερα και τις άλλες μεγάλες γλώσσες, όπως τα γαλλικά ή τα ιταλικά. Βρισκόμαστε σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον που αλλάζει με μεγάλες ταχύτητες επαναπροσδιορίζοντας τα πάντα μέσα στα μεγάλα πανεπιστήμια, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ και την Αυστραλία. Αυτό το ξέρουμε και από τα ελληνικά πανεπιστήμια, όπου στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι νεοελληνικές σπουδές είναι θύματα αυτών των επαναπροσδιορισμών.

Η περίοδος της ακμής έχει περάσει εδώ και χρόνια. Αυτή τη στιγμή μπορούμε να μιλάμε για στασιμότητα με εξαίρεση μερικές περιπτώσεις δυναμικών σπουδών που παρουσιάζουν κάποια κινητικότητα. Στην Αμερική και στην Αυστραλία ισχύει το ίδιο αντιθέτως με την Ευρώπη, όπου ίσως τα πράγματα είναι πιο ελκυστικά.

Υπάρχει μία κεκτημένη ανάμνηση του φιλελληνισμού και αυτό είναι καλό για τις νεοελληνικές σπουδές. Στην Αμερική και στην Αυστραλία, όπου τις έδρες των νεοελληνικών σπουδών τις συντηρούσε κατά κάποιο τρόπο η ελληνική ομογένεια,

αυτό έχει αρχίσει να υποχωρεί, γιατί η τοπική κουλτούρα και η γλώσσα τους είναι βεβαίως η Αγγλική. Σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να μιλάει ακνείς για ορισμένες εστίες που είχαν την τύχη να έχουν δυναμικούς καθηγητές και είχαν την ευστροφία να μεταλλάξουν τις έδρες αυτές με αποτέλεσμα να προσαρμόσουν το αντικείμενο των νεοελληνικών σπουδών στη σύγχρονη πραγματικότητα.

Αυτό θα έλεγα ότι είναι το μυστικό για να διασώσουμε σε κάποιο βαθμό τις νεοελληνικές σπουδές. Δηλαδή να δούμε το πως μπορούν να επανενταχτούν στα νέα ακαδημαϊκά τοπία. Για να μην θεωρηθεί όμως ότι από αυτά τα προβλήματα πάσχουν μόνον οι νεοελληνικές σπουδές, θα πρέπει να πούμε ότι το ίδιο ισχύει και για τις παραδοσιακά μεγάλες γλώσσες, όπως τα Γερμανικά, τα Ιταλικά, ή τα Γαλλικά.

Στην Αμερική και την Αυστραλία υπάρχει μία μετατόπιση προς τις ανατολικές γλώσσες, όπως τα Αραβικά, τα Κινεζικά, ή τα Ιαπωνικά και στην περίπτωση των ΗΠΑ υπάρχει ανάπτυξη και για τα Ισπανικά. Μετά την πτώση του τείχους, τα ρώσικα τμήματα στην Αμερική, που ήταν ανθηρά μέχρι τότε, άρχισαν να κλείνουν με ταχείς ρυθμούς, παρουσιάζοντας μείωση μέχρι και 80 τοις εκατό. Αυτό συμβαίνει και με άλλες γλώσσες και το πρόβλημα αυτό εντείνεται συνεχώς.

## Ερώτηση 2

Πως θα μπορούσε να βελτιωθεί η ποιότητα αυτών των σπουδών;

## Απάντηση

Πρέπει να παίρνουμε πάντα υπ' όψιν ότι τον νεοελληνικό αντικείμενο είναι πάρα πολύ περιορισμένο. Άντεξε σε κάποια περίοδο που υπήρχε η μόδα για την ελληνική γλώσσα και είχε σύνδεση με κάποια γεγονότα, όπως αυτά της δεκαετίας του 60 με τον ελληνικό κινηματογράφο και την δικτατορία βέβαια. Για δύο δεκαετίες η Ελλάδα υπήρξε στον χάρτη λόγω ειδικών συνθηκών.

Το ένα είναι λοιπόν να ελπίζει κανείς ότι δυναμικοί άνθρωποι μέσα στα πανεπιστήμια που έχουν στα χέρια τους τα νέα ελληνικά, θα μπορέσουν να αντιληφθούν τι γίνεται και να αναπροσαρμόσουν το νεοελληνικό αντικείμενο προς την κατεύθυνση της ιστορίας, των ανθρωπιστικών σπουδών, της ανθρωπολογίας, του πολιτισμού, προς τις βαλκανικές ή τις ανατολικό-μεσογειακές σπουδές. Αυτό είναι ένα προνόμιο για την Ελλάδα, δηλαδή μπορεί να ενταχθεί σε προγράμματα σπουδών ευρύτερα που δεν έχουν άλλες χώρες, όπως είναι η Πορτογαλία ή Δανία. Σε αυτό

βέβαια θα πρέπει να βοηθήσουν οι ίδιοι οι νεοελληνιστές που έχουν την μεγαλύτερη ευθύνη.

Ένα άλλο πρόβλημα είναι η οικονομική βοήθεια που δίνεται στις έδρες των νεοελληνικών σπουδών. Έχει παρατηρηθεί όμως, ότι ακόμη και όταν η οικονομική βοήθεια είχε δεκαπλασιασθεί τη δεκαετία του 70 το αποτέλεσμα δεν ήταν θετικότερο σε σχέση με τα χρηματικά ποσά.

Δηλαδή εκεί που υπήρχε κρίση εξακολουθούσε να υπάρχει. Εκεί που υπήρχε δυναμικό αξιοποιήθηκε. Θέλω να πω μ'αυτό ότι τις περισσότερες φορές οι άνθρωποι έχουν την αντίληψη ότι τις περισσότερες φορές εάν το κράτος σπεύσει να δώσει χρήματα θα λυθούν αυτομάτως και όλα τα προβλήματα. Πρέπει κανείς να μπορεί να αντιληφθεί την εποχή του και αναλόγως να προσαρμοστεί σε αυτήν.

### Ερώτηση 3

Ποιός αναλαμβάνει αυτήν την στιγμή το μεγαλύτερο μερίδιο της προώθησης των νεοελληνικών σπουδών και ποιός κατά την γνώμη σας έχει την μεγαλύτερη δυνατότητα να βοηθήσει στην ανάπτυξη των σπουδών αυτών στο εξωτερικό: η ελληνική κυβέρνηση, η τοπική κυβέρνηση της εκεί χώρας, το τοπικό πανεπιστήμιο, η ελληνική ομογένεια;

### Απάντηση

Απ'ότι ξέρω και ιδιαίτερα στην Αυστραλία η ομογένεια έχει παίξει πολύ θετικό ρόλο στη χρηματοδότηση των νεοελληνικών σπουδών. Όλοι αυτοί οι φορείς που αναφέρετε το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι χρηματοδοτούν τις εστίες αυτές και να τις συντηρούν.

Το "μάρκετινγκ" των νεοελληνικών σπουδών δεν μπορεί να γίνει από άλλους, παρά μόνον από αυτούς που κατέχουν τις έδρες των νεοελληνικών σπουδών. Πολλές φορές όμως, τα χρήματα που δίνονται δημιουργούν ένα εφησυχασμό, με την έννοια ότι ξέρει κάποιος ότι θα εισπράξει και αφήνει τα πράγματα όπως έχουν. Βεβαίως πρέπει να υπάρχει το Υπουργείο Πολιτισμού που κατά παράδοξο τρόπο έχει τις έδρες των νεοελληνικών σπουδών στην ευθύνη του, αντί του Υπουργείου Παιδείας.

Πρέπει να υπάρχει διαρκής συντήρηση αυτών των φορέων, χωρίς αυτοί να επεμβαίνουν στο περιεχόμενο των νεοελληνικών εδρών. Να μην θεωρούν δηλαδή αυτές τις έδρες εστίες προπαγάνδας. Αυτό θα πρέπει να αποφευχθεί πάση θυσία. Αυτή είναι και προσπάθεια που κάνουμε όλα αυτά τα χρόνια, έτσι ώστε να μην είμαστε απλώς φιλοξενούμενοι στα πανεπιστήμια του εξωτερικού, αλλά όπου είναι δυνατόν να εντάσσονται αυτές οι σπουδές στο προφίλ των πανεπιστημίων.

Ο άλλος πόλος, που είναι ο πιο δραματικός και πρωταγωνιστικός, είναι ο ρόλος των ακαδημαϊκών και η κινητικότητα που δείχνουν αυτοί στην πανεπιστημιακή κοινότητα.

#### Ερώτηση 4

Ποιό το ειδικό βάρος των Νεοελληνικών σπουδών για αυτές τις χώρες και τους πολιτισμούς τους; η ανάπτυξη των σπουδών αυτών θα έχει μεγαλύτερο όφελος για τον μοντέρνο ελληνικό πολιτισμό ή για τον πολιτισμό των χωρών που τις υποδέχονται;

#### Απάντηση

Και στην περίπτωση της Αυστραλίας και σε αυτή των ΗΠΑ, μιλάμε για κοινωνίες πολυπολιτισμικές και πολυσυλλεκτικές που πάντα είναι ανοικτές στο να ενσωματώνουν στοιχεία άλλων πολιτισμών που φιλοξενούνε. Νομίζω ότι και τα δύο είναι χρήσιμα. Δηλαδή, και τα ελληνικά στοιχεία του πολιτισμού να έρχονται σε επικοινωνία με πολιτισμούς άλλων εθνών και μέσα από ένα πολύ γόνιμο διάλογο να εισπράτουμε στοιχεία και εμείς μέσα από αυτούς τους πολιτισμούς, κάνοντας πιο ευέλικτη την δική μας αντίληψη για τον Ελληνικό πολιτισμό.

Τώρα για το ειδικό βάρος... το ειδικό βάρος είναι ανάλογο του μεγέθους και της χώρας. Προφανώς η Ελλάδα έχει το χώρο της και θα πρέπει να μην διεκδικεί πολλά περισσότερα, δηλαδή να μην είναι υπερβίαλες οι προσδοκίες της, με αποτέλεσμα να συρρικνώνεται και να αυτοταπεινώνεται. Νομίζω ότι η Ελλάδα μπορεί να βρεί το στίγμα της, αλλά να το βρεί επί της ουσίας. Να μιλάει μία γλώσσα περισσότερο επιστημονική και λιγότερο ιδεολογική.

#### Ερώτηση 5

Μπορείτε να συγκρίνετε τον ρόλο και την θέση των νεοελληνικών σπουδών σε σχέση με άλλες αντίστοιχες εθνικές σπουδές π.χ Σλαβικές, Τουρκικές, Λατινικές, ή Γερμανικές σπουδές. Ποιά εθνική πολιτιστική πολιτική θεωρείται την πλέον επιτυχημένη και πως θα μπορούσαμε να μιμηθούμε το παράδειγμα της;

#### Απάντηση

Εθνική πολιτιστική πολιτική υπάρχει σε δύο περιπτώσεις όπως έχει αποδειχθεί. Η μία είναι όταν είσαι ηγεμονικός πολιτισμός και πουλάς τα πάντα, από καρφίτσες μέχρι αεροπλάνα και όπλα, και η άλλη είναι όταν είσαι περιφερειακός πολιτισμός, χωρίς πολύ ξεκαθαρισμένη ταυτότητα. Αυτό δημιουργεί μία ανασφάλεια και σε κάνει πολύ επιθετικό.

Να φτιάχνεις δηλαδή μία πολιτιστική πολιτική με στόχο να πείσεις για μία ταυτότητα που είναι και για σένα ασαφής. Τα λατινικά είναι και αυτά σε μεγάλη υποχώρηση και υπάρχει το θέμα του πως μπορεί κανείς να διαχειριστεί αυτές τις νεκρές κουλτούρες, όπως είναι τα λατινικά ή τα αρχαία ελληνικά.

Από εκεί και πέρα, τα σλαβικά είναι της μόδας και θα είναι για αρκετά χρόνια, όσο κρατούν οι κοινωνικές και πολιτικές ανακατατάξεις σε αυτό το χώρο της Βαλκανικής.

Τα τουρκικά για τα οποία γίνεται φασαρία τώρα τελευταία. Υπάρχουν δικοί μας που προκαλούν ψεύτικες εντυπώσεις οι οποίες δεν ισχύουν. Δηλαδή, οι ίδιοι οι Τούρκοι, στους οποίους θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι είναι μία μεγάλη χώρα ποσοτικά και έχουν ένα πολιτισμό που πολύ πρόσφατα ήταν αυτοκρατορία. Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι ίδιοι δεν έχουν κάνει ιδιαίτερη προσπάθεια για την ανάπτυξη εδρών και εστιών τουρκικών σπουδών.

Εμείς είχαμε ήδη ένα μεγάλο κατακτημένο έδαφος πριν οι Τούρκοι αρχίσουν να κινούνται. Εγώ θεωρώ ότι η πιο επιτυχημένη εθνική πολιτική είναι αυτή που δεν επιτίθεται με ανασφάλεια, που είναι πιο σεμνή και πιο σύγχρονη, ξέρει τα όριά της και προσπαθεί να είναι πάντα στον χάρτη είτε πρόκειται για πολιτισμικές σπουδές είτε για φιλολογικές.

## Συμπεράσματα

### Οι γενικότεροι πολιτισμικοί παράγοντες

Από την έρευνα που κάναμε προκύπτει το συμπέρασμα ότι κατ'αρχάς οι Ελληνικές Σπουδές στο εξωτερικό γνωρίζουν μία κατάσταση στασιμότητας ή και παρακμής. Τα προβλήματα που γνωρίζουν είναι πολλά και περίπλοκα και έχουν να κάνουν με την έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά του ελληνικού κράτους και των τοπικών παροικιακών παραγόντων.

Η έλλειψη ενδιαφέροντος είναι θά'λεγε κανείς ένα σοβαρό αλλά μάλλον επιφανειακό πρόβλημα σε ό, τι αφορά στην παρούσα κατάσταση των Νεοελληνικών Σπουδών στο εξωτερικό. Από πίσω αναφαίνεται η βαθύτερη αδυναμία της σύγχρονης Ελλάδας να υποστηρίξει τον πολιτισμό της.

Η Ελλάδα έχει να συναγωνισθεί στο επίπεδο αυτό μεγάλες και ισχυρές από κάθε άποψη χώρες. Πώς να συναγωνισθεί η Ελλάδα χώρες όπως η Γαλλία ή η Γερμανία ή ακόμη και η Ισπανία στο οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο σε τεράστιες χώρες υποδοχής όπως οι Η.Π.Α και η Αυστραλία, χώρες - ήπειροι που απαιτούν εξοντωτικό μόχθο σε ό,τι αφορά την πολυεπίπεδη προσαρμογή και επίδωση στο εσωτερικό των πολυπολιτισμικών τους πολιτισμών;

Στην περίπτωση της Αγγλίας θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς πως υπάρχει και ένα πρόβλημα επιπρόσθετο: η έλλειψη ενδιαφέροντος για τον νεοελληνικό πολιτισμό από την πλευρά του αγγλικού κράτους και της αγγλικής ακαδημαϊκής κοινότητας. Η τεράστια παράδοση των κλασικών σπουδών σ'αυτήν την χώρα δείχνει να αποτελεί το ισχυρότερο ανάχωμα που γνωρίζει η πολιτιστική πολιτική της σύγχρονης Ελλάδας στην Μεγάλη Βρετανία.

Το πρόβλημα αυτό είναι σημαντικό και εμφανίζεται σε όλες τις χώρες που διαθέτουν κέντρα Ελληνικών Σπουδών. Είναι ανάγκη να αποκτήσει μία σχετική αυτονομία το

επιστημονικό αντικείμενο των νεοελληνικών σπουδών και από τις κλασικές σπουδές και από την Βυζαντινολογία.

Η σχετική αυτή αυτονομία θα μπορούσε να σημαίνει και οργανική ένταξη των νεοελληνικών σπουδών στις κλασικές και βυζαντινές και εδώ νομίζουμε ότι εμφανίζεται η μεγαλύτερη εσωτερική αντινομία του νεοελληνικού πολιτισμού. Κατά βάθος θά'θελε να ενταχθεί οργανικά σε μία ενότητα του ελληνικού πολιτισμού από τους κλασσικούς και βυζαντινούς χρόνους μέχρι τους Νέους χρόνους, αλλά στην ουσία αδυνατεί να το κάνει.

Οι λόγοι γι' αυτήν την αδυναμία αυτή είναι πολύπλευροι και ιδιαίτερα σύνθετοι και αφορούν στην λεγόμενη νεοελληνική ιδεολογία που εγκλωβίσθηκε σε ένα ιδιότυπο εμφύλιο πόλεμο προοδευτικών και συντηρητικών που στέρησε από την Ελλάδα μία γενικότερη πολιτιστική σύνθεση, ικανή να την οδηγήσει στο μέλλον και να την εντάξει αρμονικά στο απαιτητικό και εξαιρετικά σκληρό σύγχρονο οικουμενικό περιβάλλον.

Έτσι οι Νεοελληνικές Σπουδές δείχνουν να παραμένουν έωλες και αστήρικτες σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό πολιτισμικό πεδίο. Η περίπτωση της Αγγλίας είναι η πιο χαρακτηριστική ώστε να τονίσει την έλλειψη αυτοδυναμίας του νεοελληνικού πολιτισμού.

Στις Η.Π.Α το πρόβλημα της παράδοσης και της νεωτερικότητας του ελληνικού πολιτισμού παρότι υφίσταται δεν έχει τον χαρακτήρα που έχει στην Μεγάλη Βρετανία. Η Αμερική, μία πολυεθνική ήπειρος δείχνει ενδιαφέρον και για κουλτούρες που δεν έχουν στενή σχέση με το κλασικό παρελθόν της Ελλάδας και της Ευρώπης.

Θα πρέπει πλέον να το παραδεχθούμε: όσο η νεοελληνική κουλτούρα δεν εντάσσεται με επιτυχία στην ενότητα του ελληνικού πολιτισμού και την πολυεπίπεδη συνέχειά του θα παραμένει μία κουλτούρα εξωτική, η οποία μάλιστα δεν θα μπορεί να ενταχθεί και στην κατεξοχήν νεωτερική παράδοση του δυτικού πολιτισμού.

Η ταύτιση σε πολλά τμήματα της Αμερικής και της Αυστραλίας νεοελληνικού και βυζαντινού πολιτισμού συνδέεται με μία ανατολίζουσα ερμηνεία αυτού του πολιτισμού από τις μεγαλύτερες δυτικές χώρες.

Αυτό το πρόβλημα της σύνθεσης αποτελεί το βαθύτερο κατά την γνώμη μας πρόβλημα που γνωρίζουν οι Νεοελληνικές σπουδές στο εξωτερικό. Αυτό το πρόβλημα της σύνθεσης αρχαίου, βυζαντινού και νεοελληνικού πολιτισμού δημιουργεί και τα

δευτερεύοντα πλέον σημαντικά προβλήματα της χρηματοδότησης και του ενδιαφέροντος των υπευθύνων για την ύπαρξη των κέντρων ελληνικών σπουδών στα μεγάλα κέντρα του κόσμου.

### Η Ομογένεια

Τα κέντρα Ελληνικών Σπουδών στην Αμερική και την Αυστραλία υποστηρίχτηκαν για δεκαετίες από τους ομογενείς. Το μεγάλο κύμα της μετανάστευσης που γνώρισε η Ελλάδα κατά τον προηγούμενο και αυτόν τον αιώνα, δημιούργησε εκ των πραγμάτων την ανάγκη να συσταθούν Ελληνικές σπουδές στις χώρες υποδοχής.

Οι πρώτες γενιές των Ελλήνων μεταναστών αποδείχθηκαν ιδιαίτερα δραστήριες και αποδοτικές. Οι Έλληνες μετανάστες άρχισαν με την πάροδο του χρόνου να δυναμώνουν την παρουσία τους στις ξένες χώρες, να συσσωρεύουν κεφάλαια, να επενδύουν και ταυτοχρόνως να μην παύουν να διατηρούν γερούς δεσμούς με την γενέτειρα πατρίδα.

Έτσι δημιουργήθηκαν τα πρώτα κέντρα Ελληνικών Σπουδών, με χρηματοδότηση από ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες της ελληνικής ομογένειας ή από οικονομικούς οργανισμούς που συγκέντρωναν χρήματα από το συνολικό σώμα της ομογένειας.

Οι δεσμοί με την γενέτειρα πατρίδα ήταν οργανικοί και αναγκαίοι με την έννοια ότι παρέμεναν συναισθηματικοί εξαιτίας της μικρής χρονικής απόστασης που χώριζε τον μετανάστη πατέρα από τον εκπατρισμό.

Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει όπως άλλωστε αναμενόταν η δεύτερη και τρίτη γενιά Ελλήνων της Αμερικής και της Αυστραλίας διατηρεί δεσμούς γραφικής απόστασης από την μητροπολιτική Ελλάδα. Συχνά οι πιο πολλοί απ' αυτούς ντρέπονται για την διαφορά ανάπτυξης της χώρας στην οποία κατοικούν και της χώρας από την οποία κατάγονται.

Οι δεσμοί αυτής της τρίτης γενιάς είναι γραφικοί γιατί δεν είναι πλέον συναισθηματικοί και αναγκαίοι. Η τρίτη γενιά είναι πλέον μία αφομοιωμένη γενιά και θεωρεί τον εαυτό της περισσότερο Αμερικάνο ή Αυστραλό και ασφαλώς λιγότερο Έλληνα, σαν να πρόκειται για μία μακρυνή συγγένεια χωρίς ιδιαίτερη σημασία και μάλλον ξεχασμένη.

Εδώ βεβαίως δεν θα πρέπει γενικώς να σβήσουμε την παρουσία του ελληνισμού στην Αμερική, καθώς είναι γνωστή η παρουσία πλήθους οργανώσεων και ιδρυμάτων της ομογένειας με εντυπωσιακή παρουσία στον χώρο της φιλανθρωπίας και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Οι ομογενειακές αυτές οργανώσεις συνεχίζουν να χρηματοδοτούν ένα μέρος των Νεοελληνικών σπουδών στις τεράστιες αυτές πολυπολιτισμικές χώρες, όπως η Αμερική και η Αυστραλία.

Είναι σαφές όμως πλέον ότι το ελληνικό κράτος δεν μπορεί να βασισθεί αποκλειστικά σ' αυτές, ούτε αυτές να αντικαταστήσουν την πολιτιστική πολιτική που αυτό οφείλει να ακολουθήσει.

### Το ελληνικό κράτος

Το ελληνικό κράτος βασίσθηκε για δεκαετίες στον μύθο του Έλληνα μεγιστάνα του εξωτερικού που θα έλθει και θα σώσει το ανήμπορο κρατικό μόρφωμα του νεοελληνικού πολιτισμού.

Ο Έλληνας μεγιστάνας ήταν βεβαίως υπερήφανος για την ελληνική του καταγωγή και την δύσκολη επίδωσή του σε ξένους τόπους και πολιτισμούς πλην όμως δεν ήταν διατεθειμένος να θυσιάσει το βίός του για το ασαφές και συχνά απατηλό μεγαλείο του αθάνατου ελληνικού πολιτισμού.

Όταν ο μύθος αυτός κατέρρευσε εμφανίσθηκε η αλήθεια και η πραγματικότητα γυμνή. Το ελληνικό κράτος όταν άρχισε να αναπτύσσεται και να παύει να διώχνει τους πολίτες του στο εξωτερικό για να βρουν καλύτερη τύχη, όταν δηλαδή εντάχθηκε στην προοπτική της ένωσης των ευρωπαϊκών κρατών και προσπάθησε να καταστεί ισότιμο μέλος με πανίσχυρες ευρωπαϊκές χώρες, αντιλήφθηκε ότι έπρεπε να σπάσει το καθεστώς της ιδιότυπης απομόνωσής του.

Έτσι τώρα που οι Έλληνες μετανάστες παύουν να ενδιαφέρονται για τις νεοελληνικές σπουδές, το ελληνικό κράτος αρχίζει να αντιλαμβάνεται τον ρόλο που οφείλει να παίζει σ' αυτόν τον τομέα.

Το ζήτημα δεν είναι δευτερεύον ούτε πλέον πολυτελές· για να επιδιώσει η Ελλάδα στο δύσκολο και ανταγωνιστικό παρόν πρέπει να διαφημίσει τον εαυτό της στο εξωτερικό.

Το ζήτημα καθίσταται ακόμη πιο επείγον από την στιγμή που χώρες που δεν ανήκουν στο πλούσιο μόρφωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά πρόκειται να ενταχθούν σ' αυτό γνωρίζουν άνθηση σε σχέση με τις δικές τους πολιτιστικές σπουδές. Αναφέρουμε πρόχειρα για αυτό την περίπτωση των Σλαβικών Σπουδών που αυτήν την στιγμή δείχνουν να βρίσκονται υπό καθεστώς ακμής και η τάση αυτή δείχνει να βελτιώνεται.

Από την έρευνα μας προέκυψε το συμπέρασμα ότι για πρώτη φορά τα τελευταία δέκα χρόνια το ελληνικό κράτος αρχίζει να κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση ενεργά με την σύσταση συμβουλίων και οργανισμών που σκοπό έχουν την προώθηση των νεοελληνικών σπουδών, αλλά και την συγκεκριμένη και μελετημένη χρηματοδότηση φορέων για αυτόν τον σκοπό στο εξωτερικό.

### Οι πανεπιστημιακές κοινότητες

Η στασιμότητα ή και παρακμή των Νεοελληνικών Σπουδών στο εξωτερικό δεν οφείλεται μόνον σε εξωγενείς σε σχέση με την λειτουργία των πανεπιστημίων παράγοντες.

Απαιτείται πλέον και η ενεργός συμμετοχή των πανεπιστημιακών στα εκεί κέντρα, ούτως ώστε να βελτιωθεί το επίπεδο των σπουδών και να προσελκυσθούν πλήρη φοιτητών που θα καταστήσουν το αντικείμενο αξιόπιστο, λειτουργικό και ωφέλιμο υπό πάσα έννοια.

Από την έρευνα που κάναμε έγινε σαφές ότι σε σχέση με την εσωτερική λειτουργία των τμημάτων νεοελληνικού πολιτισμού μεγάλο ρόλο για την φήμη αλλά κυρίως και για την χρηματοδότηση αυτών τμημάτων παίζει ο αριθμός των φοιτητών που σπουδάζουν σ' αυτά.

Με λίγα λόγια και τα πανεπιστημιακά αντικείμενα πλέον στον σύγχρονο κόσμο έχουν ενταχθεί στην σφαίρα του οικονομικού κέρδους και του οικονομικού κόστους.

Δεν θα πρέπει ξεχνάμε ότι αυτά τα τμήματα νεοελληνικών σπουδών βρίσκονται σε χώρες με πανίσχυρες οικονομίες και για να παραχθούν αυτά τα οικονομικά αποτελέσματα τόσο ο δημόσιος τομέας όσο και ο ιδιωτικός χρηματοδοτούν αυτούς του φορείς που μέσω της οργάνωσης και της αποδοτικότητάς τους αποδεικνύουν την δυνατότητά τους να είναι οικονομικά ωφέλιμοι.

Οι ίδιοι οι καθηγητές αυτών των τμημάτων θα πρέπει να αντιμετωπίζουν το ελληνικό κράτος ως αρωγό και όχι ως απόλυτο και αποκλειστικό χρηματοδότη τους. Μέχρι τώρα αποδείχθηκε ότι η πολιτική αυτής της αποκλειστικής χρηματοδότησης παρήγαγε φαινόμενα παρασιτισμού και κρατικοδιαίτης νοοτροπίας.

Οι ίδιοι οι καθηγητές αυτών των τμημάτων θα πρέπει να αναζητήσουν κονδύλια από τα εκεί πανεπιστήμια, τις εκεί κυβερνήσεις και τους εκεί οικονομικούς παράγοντες και ιδιώτες ώστε αυτά τα τμήματα να καταστούν πραγματικά αυτόνομα και αυτοδιοικούμενα, βασιζόμενα αποκλειστικά στο δικό τους ελκυστικό προϊόν και την δική τους παραγωγικότητα.

## Η δομή της Διευθύνσεως Μορφωτικών Σχέσεων του Υπουργείου Πολιτισμού

Τα στοιχεία δόθηκαν από την Δρ. Άλκηστις Σουλογιάννη

### Διάρθρωση ΔΙΜΣ

Η Διεύθυνση Μορφωτικών Σχέσεων, διά της οποίας ασκείται η εξωτερική πολιτιστική πολιτική, όπως εφαρμόζεται από το ΥΠΠΟ, διαρθρώνεται, σύμφωνα με τον ισχύοντα Οργανισμό του ΥΠΠΟ (Π.Δ. 941-1977, αρ. 29), και αναπτύσσει τις δραστηριότητες της με τα ακόλουθα Τμήματα:

- Τμήμα Προγραμματισμού και Μορφωτικών Συμβάσεων.
- Τμήμα Εκτελέσεως Ειδικών Προγραμμάτων.
- Τμήμα Διεθνών Οργανισμών.
- Τμήμα Ξένων Πολιτιστικών Ιδρυμάτων εν Ελλάδι και Διακρατικών Σωματείων.
- Τμήμα Παροχής Πολιτιστικών Πληροφοριών

#### 1.1 Τμήμα Προγραμματισμού και Μορφωτικών Συμβάσεων

Κύριες αρμοδιότητες του τμήματος:

- Προγραμματισμός και παρακολούθηση των δραστηριοτήτων του ΔΙΜΣ (Προϋπολογισμός- Απολογισμός κ.λ.π.).
- Συγκέντρωση και επεξεργασία προτάσεων των Ύπηρεσιών του ΥΠΠΟ για την κατάρτιση, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών, των Διακρατικών-Μορφωτικών Συμβάσεων (ACCORDS CULTURELS) και των Μορφωτικών Προγραμμάτων σε εκτέλεση των Συμβάσεων (PROGRAMMES CULTURELS),

και παρακολούθηση εφαρμογής αυτών, σε συνεργασία με ΥΠΕΞ και τις ξένες διπλωματικές αρχές.

## 1.2. Τμήμα Εκτελέσεως Ειδικών Προγραμμάτων

Κύριες αρμοδιότητες του Τμήματος:

- Εκτέλεση προγραμμάτων, για την διάδοση των Νεοελληνικών Σπουδών στα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα του εξωτερικού και για την οργάνωση μορφωτικών επισκέψεων ξένων σπουδαστών στην Ελλάδα.
- Δραστηριότητες σε εφαρμογή των Διακρατικών Μορφωτικών Συμβάσεων και Προγραμμάτων.
- Συμμετοχή της Ελλάδας σε διεθνείς πολιτιστικές εκδηλώσεις, πέραν των προβλεπομένων από τις Μορφωτικές Συμβάσεις και τα Μορφωτικά Προγράμματα.

### 1.2.1 Μη Αυτοτελές Γραφείο Πολιτιστικών Σχέσεων με τον Απόδημο Ελληνισμό

Κύριες αρμοδιότητες:

- Αποδελτίωση πολιτιστικών δεδομένων στον χώρο των Απόδημων Ελλήνων.
- Συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού και με φορείς Αποδήμων.

## 1.3. Τμήμα Διεθνών Οργανισμών

Κύριες αρμοδιότητες του τμήματος:

- Συνεργασία με την UNESCO και την Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO, συμμετοχή στα πολιτιστικά όργανα της UNESCO κατά τις γενικές διασκέψεις αυτής σε συνεργασία με το ΥΠΕΞ, την Μ.Ε.Α UNESCO και τις άλλες

συναρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ, και επεξεργασία προγραμμάτων συμμετοχής σε πολιτιστικές δραστηριότητες του Οργανισμού.

- Συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης (Συμβούλιο Πολιτιστικής Συνεργασίας) συμμετοχή ειδικότερα στις εργασίες της Επιτροπής Πολιτισμού και συνεργασία με τις συναρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ που μετέχουν σε άλλες Επιτροπές (π.χ για την Πολιτιστική Κληρονομιά), καθώς και συμμετοχή σε Πολιτιστικά Προγράμματα του Οργανισμού, σε συνεργασία με το ΥΠΕΞ, την Μ.Ε.Α στο Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους Κρατικούς ή μη φορείς.

- Συνεργασία με το Μεσογειακό FORUM.

- Συνεργασία με το Διεθνές Δίκτυο Υπουργών για την Πολιτιστική Πολιτική, διά της μόνιμης Γραμματείας αυτού που εδρεύει στον Καναδά.

- Συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς ως προς τις πολιτιστικές τους δραστηριότητες (π.χ. Οργανισμός Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου- ΟΣΕΠ), όπως και με τα Παραρτήματα Διεθνών Πολιτιστικών Μη Κυβερνητικών Οργανισμών με έδρα την Ελλάδα, επίσης ρύθμιση οικονομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις, καθώς και ρύθμιση των οικονομικών υποχρεώσεων των Διεθνών Μη Κυβερνητικών Οργανισμών προς την UNESCO.

#### 1.4. Τμήμα Ξένων Πολιτιστικών Ιδρυμάτων εν Ελλάδι και Διακρατικών Σωματείων.

Κύριες αρμοδιότητες του τμήματος:

- Συνεργασία με ξένα Πολιτιστικά Ιδρύματα στην Ελλάδα, και ενίσχυση ιδιωτικών φορέων (Σωματείων, Συλλόγων) στο εξωτερικό και στην Ελλάδα, που στοχεύουν στην ανάπτυξη των πολιτιστικών σχέσεων της Ελλάδος με τις αντίστοιχες ξένες χώρες.

#### 1.5. Τμήμα Παροχής Πολιτιστικών Πληροφοριών

Κύριες αρμοδιότητες του τμήματος:

- Μέριμνα για τη συγκέντρωση και παροχή πολιτιστικών πληροφοριών σε αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα, και εφοδιασμός τους με πολιτιστικό υλικό, που προβάλλει τον Ελληνικό Πολιτισμό.

## 2. Δραστηριότητες ΔΙΜΣ

Οι δραστηριότητες του ΔΙΜΣ ταξινομούνται σε γενικές κατηγορίες, ως ακολούθως:

2.1 Προβολή στο εξωτερικό του Ελληνικού Πολιτισμού, λαμβανομένου ως ενότητας στις τρεις κύριες περιόδους του (αρχαία, βυζαντινή, νεότερη- σύγχρονη) σε διμερές επίπεδο, και γνωριμία αντίστοιχα του Ελληνικού κοινού με την πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία ξένων λαών.

Η προώθηση του στόχου αυτού επιδιώκεται κατά κύριο λόγο, σε συνεργασία κατά περίπτωση με τις αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ, με δραστηριότητες απορρέουσες από την εκτέλεση των Διακρατικών Διμερών Μορφωτικών Συμβάσεων και Προγραμμάτων, που διασυνδέουν τη Χώρα μας με 80 ξένες χώρες.

2.2 Διάδοση της Νεοελληνικής Γλώσσας και του Πολιτισμού, κυρίως στη σπουδαστική νεολαία των ξένων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Η δραστηριότητα αυτή συντελεί δυνάμει στη στέρεη διασύνδεση της χώρας μας, ως ζώσας πραγματικότητας, με την ανά κόσμο μελλοντική πνευματική ηγεσία, προς τον σκοπό της δημιουργίας και της συντήρησης ενός δικτύου φίλων της Ελλάδας με πολιτισμική και ταυτόχρονα πολιτική δυναμική.

Στο πλαίσιο αυτό, από 25ετίας και πλέον, η ΔΙΜΣ έχει διασυνδεθεί με 150 έδρες και τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών ξένων πανεπιστημίων σε 25 χώρες ανά τον κόσμο. Έχει δημιουργηθεί έτσι ένα συνεχώς διευρυνόμενο δίκτυο των ανωτέρω φορέων, που ενισχύεται οικονομικά από το ΥΠΠΟ για την ανάπτυξη παράλληλων προς τη διδασκαλία της γλώσσας πολιτιστικών δραστηριοτήτων και διευρύνεται με την προσφορά κατ'έτος μηνιαίων υποτροφιών σε σπουδαστές τους, που μετέχουν σε

επιμορφωτικά σεμινάρια γλώσσας και πολιτισμού που οργανώνει το ΥΠΠΟ- ΔΙΜΣ στην Θεσσαλονίκη σε συνεργασία με το Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου Αίμου- ΙΜΧΑ.

2.3 Διατήρηση και ανάπτυξη πολυμερών σχέσεων στο πλαίσιο Διεθνών Οργανισμών, των οποίων η χώρα μας είναι μέλος, και συμμετοχή στα πολιτιστικά τους προγράμματα, για την προβολή, σε διεθνές επίπεδο, των πολιτιστικών μας δραστηριοτήτων και συμφερόντων.

Στο πλαίσιο αυτό, συστήθηκε στη ΔΙΜΣ μ.η αυτοτελές γραφείο για την υλοποίηση Ευρω-μεσογειακών προγραμμάτων, του οποίου η λειτουργία δεν έχει αρχίσει ακόμη.

2.4 Διεθνής πολιτιστική προβολή της χώρας μας, πραγματοποιούμενη με την οικονομική ενίσχυση φορέων στο εξωτερικό, που συμβάλλουν με τις δραστηριότητές τους στον στόχο αυτόν, όπως και ανάπτυξη των πολιτιστικών μας σχέσεων με ξένες χώρες, δια των δραστηριοτήτων των ξένων πολιτιστικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα.

2.5 Πολιτιστική προβολή της χώρας μας στο εξωτερικό με την παροχή πληροφόρησης, καθώς και του υλικού σχετικού προς τα ελληνικά πολιτιστικά προγράμματα.

### 3. Συντονισμός με αρμόδιους φορείς

Κατά την εκτέλεση των προγραμμάτων της, η ΔΙΜΣ συνεργάζεται με τους ακόλουθους φορείς:

- Υπουργείο Εξωτερικών
- Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού
- Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού.
- Ε.Ο.Τ
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Κέντρο Μελέτης και Προβολής του Ελληνικού Πολιτισμού Μαύρης Θάλασσας.
- Ίδρυμα Κωστόπουλου.
- Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.
- Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη.
- Ανώτατα Πνευματικά Ιδρύματα.

#### 4. Προτεραιότητες δραστηριοτήτων ΔΙΜΣ

- 4.1. Δραστηριότητες που απορρέουν από τις Διμερείς Μορφωτικές Συμφωνίες και τα Διμερή Μορφωτικά Προγράμματα.
  - 4.1.1. Δραστηριότητες εκτός Μορφωτικών Συμφωνιών.
- 4.2. Ενίσχυση Νεοελληνικών Σπουδών στα ξένα πανεπιστήμια.
- 4.3 Δραστηριότητες στο πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών, με έμφαση στην Ευρω-μεσογειακή συνεργασία.
- 4.4 Ελληνική συμμετοχή σε μεγάλες διεθνείς πολιτιστικές εκδηλώσεις, π.χ. Πολιτιστικές Πρωτεύουσες, Φεστιβάλ.
- 4.5 Δραστηριότητες με διεθνή επετειακό χαρακτήρα, π.χ. "Έτος Σεφέρη" για τη συμπλήρωση εκατό χρόνων από την γέννησή του (συνεργασία με έδρες- τμήματα Νεοελληνικών Σπουδών σε ξένα πανεπιστήμια και με ελληνικές διπλωματικές αρχές τις χώρες όπου υπηρέτησε ο Σεφέρης.
- 4.6 Συνεργασία με ξένα πολιτιστικά ιδρύματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

#### Τα Κέντρα των Ελληνικών Σπουδών στις Η.Π.Α, Αυστραλία και Μεγάλη Βρετανία

Τα στοιχεία αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα [www.isocrates.gr](http://www.isocrates.gr)

#### Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

University of Utah, Dpt of Language and Literature, Modern Greek Studies.

Υπεύθυνος: Prof. William D. Cocorinos.

Φοιτητές: 30-40 κάθε εξάμηνο.

Αντικείμενο Σπουδών: Γραμματική και Έκθεση, Δράμα, Νέα Ελληνική Λογοτεχνία.

University of Washington, Jackson School of International Studies, Hellenic Studies.

Υπεύθυνος: Prof. Theodore Kaltsounis.

Φοιτητές: 100

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα, Ελληνική Ιστορία.

Portland State University

Υπεύθυνος: Καθ. Χάρης Αναστασίου

Αντικείμενο Σπουδών: Μεταπτυχιακό πρόγραμμα: Διδασκαλία Θεμάτων Επιλύσεων Κρίσεων.

Temple University, Center for Critical Languages, Modern Greek Studies.

Υπεύθυνος: Prof. John Means

Φοιτητές: 20

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνικά, 3 επίπεδα τριών εξαμήνων, Σύγχρονη Ανθρωπολογία, Σύγχρονη Ελληνική Λογοτεχνία.

Brow University, Committee of Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Antony Molho

Φοιτητές: 40-50

Αντικείμενο Σπουδών: Λαογραφία, Ιστορία, Λογοτεχνία, Ελληνική Γλώσσα.

University of Houston, College of Humanities, Fine Arts and Communication.

Υπεύθυνος: Dr. Valentini Papadopoulou- Brady, Dora Pozzi.

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα

University of South Alabama, Dpt of Foreign Languages

Υπεύθυνος: Prof. Sophia Metzakis Laszlo

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα.

University of Texas at Austin, Dpt of Classics

Υπεύθυνος: Prof. Cynthia W. Shelmerdine

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα.

New York University, The Alexander S. Onassis Program in Hellenic Studies

Υπεύθυνος: Prof. Phillip Mitsis

Αντικείμενο Σπουδών: Γλώσσα, Λογοτεχνία, Βυζαντινή Ιστορία.

St John's University, Language Studies.

Υπεύθυνος: Prof. Frederick E. Hueppe

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα

Kent State University, Dpt of History, Dpt of Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Victor Papacosma

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα, Ιστορία των Βαλκανίων.

Ohio State University, Dpt of Greek and Latin.

Υπεύθυνος: Prof. Gregory Jusdanis

Αντικείμενο Σπουδών: Λογογραφία, Νέα Ελληνικά, Βυζαντινή Λογοτεχνία, Σύγχρονη Ελληνική Λογοτεχνία, Σύγχρονο Ελληνικό Θέατρο, Ελληνοαμερικανικός Πολιτισμός.

Columbia University, Dpt of Classics, Program in Hellenic Studies

Υπεύθυνος: Prof. Caren Van Dyck, Μαρίνα Κοτζαμάνη

Φοιτητές: 60

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα, Νέα Ελληνική Ποίηση, Γραφή, Νέο Ελληνικό Μυθιστόρημα.

Cornell University, Dpt of Classics, Program in Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Jeffrey Rusten

Φοιτητές: 24 (περίπου)

Αντικείμενο Σπουδών: Λογοτεχνία, Ποίηση, Λαογραφία, Ιστορία.

New York State University at Buffalo, World Languages Institute

Υπεύθυνος: Prof. Mark A. Ashwill

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα

New York University, School of Continuing and Professional Studies

Υπεύθυνος: Dr. Milena Savona

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα

Rutgers University, Program in Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Antonia Tripolitis

Φοιτητές: 365

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα, Εκκλησιαστική Ιστορία, Σύγχρονη Πολιτική και Κοινωνία

The University of New Mexico, Dpt of Foreign Languages and Literature

Υπεύθυνος: Prof. Walter Putnam, Prof. Monica Sereno

Φοιτητές: 500

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Γλώσσα

City University of New York, Queens College, Center for Byzantine and Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Harry Psomiades

Φοιτητές: 500

Αντικείμενο Σπουδών: Ιστορία, Λογοτεχνία, Πολιτισμός, Νέα Ελληνικά.

University of Minnesota, Twin Cities, Institute of International Studies

Υπεύθυνος: Professor Th. Stavrou

Φοιτητές: 50

Αντικείμενο Σπουδών: Νεοελληνικές Σπουδές, Ιστορία και Πολιτισμός της Ορθοδοξίας, Νέα Ελληνικά.

University of Missouri- St. Louis, Dpt of Foreign Languages

Υπεύθυνος: Prof. Michael Cosmopoulos

Φοιτητές: 50

Αντικείμενο Σπουδών: Διαθεματικές Σπουδές, Νέα Ελληνικά, Διαχρονική Μελέτη του Ελληνικού Πολιτισμού

Princeton University, Program in Hellenic Studies

Υπεύθυνος: Prof. A. Nehamas, D. Gondicas

Φοιτητές: 60

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνικά, Λογοτεχνία, Ιστορία, Βυζαντινή Ιστορία

Holly Cross Greek Orthodox School of Theology

Υπεύθυνος: Prof. Aristotle Michopoulos

Φοιτητές: 170

Αντικείμενο Σπουδών: Προγράμματα που προσφέρουν 4 masters

Regis College, Dpt of History and Classics

Υπεύθυνος: Prof. A. Lily Makrakis

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα, Ιστορία των Βαλκανίων, Βυζαντινή Ιστορία, Ιστορία και Πολιτισμός.

Tufts University, Fletcher School of Law and Diplomacy

Υπεύθυνος: Prof. Thanos Veremis

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Πολιτική στην Μεσόγειο

University of Michigan, C.P. Cavafy Chair in Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. V. Lambropoulos, Artemis Leontis

Φοιτητές: 150

Αντικείμενο Σπουδών: Λογοτεχνία, Εισαγωγή στον Σύγχρονο Ελληνικό Πολιτισμό, Συγκρητική Λογοτεχνία, Νέα Ελληνικά

Wayne State University, Dpt of Classics, Greek and Latin, Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Kathleen McNamee

Φοιτητές: 95

Αντικείμενο Σπουδών: Σύγχρονη Ελληνική Λογοτεχνία και Πολιτισμός

Boston College, Dpt of Classical Studies

Υπεύθυνος: Prof. Dia M. L. Philippides

Φοιτητές: 40 ανά εξάμηνο

Αντικείμενο Σπουδών: Λογοτεχνία, Σύγχρονο Ελληνικό Μυθιστόρημα, Μετανάστευση στην Σύγχρονη Νεοελληνική Λογοτεχνία, Νέα Ελληνικά

Harvard University, George Seferis Chair

Υπεύθυνος: Prof. Pan. Roilos

Φοιτητές: 60

Αντικείμενο Σπουδών: Εισαγωγή στον Σύγχρονο Ελληνικό Πολιτισμό, Λαογραφία, Μυθολογία, Ελληνική Λογοτεχνία, Καδάφης

Hellenic College, Dpt of Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Aristotle Michopoulos

Φοιτητές: 170

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνοαμερικανική Ιστορία, Βυζαντινή Ιστορία, Νέα Ελληνικά

University of Chicago, Dpt of Classical Languages

Υπεύθυνος: Prof. K. Kazazis

Φοιτητές: 60

Αντικείμενο Σπουδών: Νεοελληνικές Σπουδές και Λατινικά

Georgetown University

Υπεύθυνος: Dr. James Alatis

Φοιτητές: 15

Αντικείμενο Σπουδών: Πρόγραμμα Νεοελληνικών Σπουδών

University of Florida, College of Liberal Arts and Science, Center for Greek Studies

Υπεύθυνος: Karelisa Hardigan

Φοιτητές: 300

Αντικείμενο Σπουδών: Νεοελληνική Λογοτεχνία, Ελληνικός Πολιτισμός και Ιστορία, Αντιστασιακή Λογοτεχνία, Ιστορία των Νεότερων Ολυμπιακών Αγώνων.

University of South Florida, American Foundation for Greek Language

Υπεύθυνος: Prof. Chris P. Tsokos, Dr. John U. Balis

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνικά, Μαθήματα Κλασσικών Σπουδών, Μαθήματα Καινής Διαθήκης.

University of South Florida, Interdisciplinary Center for Hellenic Studies

Υπεύθυνος: Prof. William Murrey

Φοιτητές: 900-1300

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνικός Πολιτισμός, Νέα Ελληνική Γλώσσα

University of California, Irvine, Thesaurus Linguae Graecae

Υπεύθυνος: Καθηγητής Θανάσης Αναγνωστόπουλος

Φοιτητές: 55

Αντικείμενο Σπουδών: Συλλογή απάντων των Αρχαίων Ελληνικών

San Francisco State University, School of Humanities, Center for Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Martha Klironomos

Φοιτητές: 50

Αντικείμενο Σπουδών: Ελλάδα και Βαλκάνια, Βυζαντινός Πολιτισμός, Σύγχρονη Ελληνική Ποίηση, Όμηρος και Καζαντζάκης, Νέα Ελληνική Γλώσσα, Λαογραφία, Λαογραφία της Κρήτης

Stanford University, Program in Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Eva Prionas

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνικά

The Spyros Basil Vryonis Center for the Study of Hellenism

Υπεύθυνος: Dr. James Reed

Αντικείμενο Σπουδών: Ερευνητικό Κέντρο

University of California, Berkeley, Ινστιτούτο για τον Ελληνισμό

Υπεύθυνος: Prof. Maria Kotzamanidou

Φοιτητές: 40

Αντικείμενο Σπουδών: Συγκριτική Λογοτεχνία, Νέος Ελληνικός Πολιτισμός,  
Νεοελληνική Ποίηση

Loyola Marymount University, The Basil P. Caloyeras Center for Modern Greek  
Studies

Υπεύθυνος: Demetrios Liappas

Φοιτητές: 100

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Ιστορία, Η Μουσική και οι Χοροί της  
Ελλάδας, Ελληνικός Κινηματογράφος, Νέα Ελληνικά.

### Τα Κέντρα Ελληνικών Σπουδών στην Αυστραλία

Macquarie University, Dpt of European Languages, Discipline of Greek Studies

Υπεύθυνος: Dr. Elizabeth Kefallinos

Φοιτητές: 100

Αντικείμενο Σπουδών: Σεμινάρια Ελληνική Γλώσσα, Ιστορίας, Λογοτεχνίας και  
Πολιτισμού

Saint Andrew's Greek Orthodox Theological College

Υπεύθυνος: Dr. Vrasidas Karalis

Φοιτητές: 48

Αντικείμενο Σπουδών: Σύγχρονος Ελληνικός Πολιτισμός, Ελληνιστική Κοινή, Βυζαντινή Ιστορία

University of Tasmania

Υπεύθυνος: Dr. Peter Davis

Αντικείμενο Σπουδών: Αρχαίος Ελληνικός Πολιτισμός, Νέα Ελληνικά

Monash University, Faculty of Arts, School of European Languages and Culture

Υπεύθυνος: Pavlos Andronikos

Φοιτητές: 120 προπτυχιακοί, 4 μεταπτυχιακοί, 1 διδακτορικό

Αντικείμενο Σπουδών: Δημοκρατία: Η Ελληνική Προέλευση, Ελληνικός Κινηματογράφος, Γλώσσα και Πολιτισμός, Αρχαία Αθήνα: Ο Χρυσός Αιώνας, Έπος και Προκλασική Ελλάδα, Ελληνική Γλώσσα

RMIT University (City Campus), Faculty of Education, Language and Culture

Υπεύθυνος: Άννα Χατζηνικολάου

Φοιτητές: 50

Αντικείμενο Σπουδών: Σύγχρονος Ελληνικός Πολιτισμός, Ιστορία Νεώτερων Χρόνων, Νέα Ελληνικά

The University of Notre Dame Australia, Greek Studies Program

Υπεύθυνος: Prof. Peter Dallimore

Φοιτητές: 35

Αντικείμενο Σπουδών: Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Σύγχρονη Ελληνική Οικονομία

The University of Sydney, Dpt of Modern Greek

Υπεύθυνος: Prof. Vrasidas Karalis

Φοιτητές: 130-140

Αντικείμενο Σπουδών: Λογοτεχνία, Πολιτισμός, Ιστορία, Νέα Ελληνική Γλώσσα

University of New England, School of Languages, Cultures and Linguistics

Υπεύθυνος: Nickos Mahalias

Φοιτητές: 100 το 1999, 115 το 2000

Αντικείμενο Σπουδών: Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία, Ελληνική Πεζογραφία του 19ου και 20ου αιώνα, Νέα Ελληνικά

Flinders University of South Australia, School of Languages, Modern Greek

Υπεύθυνος: Dr. Michael Tsianikas

Φοιτητές: 100

Αντικείμενο Σπουδών: Αρχαία Ελληνική Μυθολογία και Σύγχρονος Πολιτισμός, Κυπριακή Πολιτιστική Κληρονομιά, Σύγχρονος Ελληνικός Κινηματογράφος, Νέα Ελληνικά

La Trobe University, Greek Studies Program

Υπεύθυνος: Stathis Gauntlett, Ελένη Νίκα

Φοιτητές: 220

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνική Λογοτεχνία και Πολιτισμός, Ελληνικές Σπουδές και Πολιτισμός

National Centre for Hellenic Studies and Research, La Trobe University

Υπεύθυνος: Prof. Anastasios Tamis

Φοιτητές: 20 μεταπτυχιακοί

Αντικείμενο Σπουδών: Ψηφιακή Καταγραφή των Αρχείων της Ελληνικής Διασποράς, Μελέτες που αφορούν την Εγκληματικότητα, Κοινωνικοοικονομική κατάσταση των Ελλήνων Μεταναστών

The University of New South Wales, School of Modern Languages

Υπεύθυνος: Dr. Eleni Amvrazi

Φοιτητές: 60

Αντικείμενο Σπουδών: Πολιτισμός και Εθνική Ταυτότητα μέσα από λογοτεχνικά κείμενα, Ιστορία και Πολιτισμός της Νεώτερης Ελλάδας, Μαθήματα Ελληνικής Γλώσσας

Τα κέντρα Νεοελληνικών Σπουδών στην Μεγάλη Βρετανία

University of Reading, Centre for Hellenic Studies

Υπεύθυνος: Prof. Philippaki- Warburton

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνικές Σπουδές

University of Surrey, Dpt of Linguistic and International Studies

Υπεύθυνος: G.M. Anderman

Αντικείμενο Σπουδών: Μεταφραστικό τμήμα

University of Glasgow, Dpt of Continuing Education, Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Ms Irene Kavoura

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα

Royal Holloway, The Hellenic Institute

Υπεύθυνος: Prof. J.Harris

Αντικείμενο Σπουδών: Μελέτη της Ελληνικής Παράδοσης και Πολιτισμού

St. Antony's College, Oxford University

Υπεύθυνος: Richard Clogg

Αντικείμενο Σπουδών: Έδρα Νεοελληνική Ιστορίας

University of Birmingham, Centre for Byzantine, Ottoman and Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Prof. Dimitris Tziovas

Αντικείμενο Σπουδών: Μοντέρνα Ποίηση, Σύγχρονη Πεζογραφία

University of Bradford, Dpt of European Studies

Υπεύθυνος: Jean Monnet, Savvidis

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα

University of Cambridge, Faculty of Modern and Medieval Languages

Υπεύθυνος: David Holton

Φοιτητές: 26 και ένα διδακτορικό

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα, Λογοτεχνία, Ιστορία και Πολιτισμός

University of East Anglia, School of Language, Linguistics, and Translation

Υπεύθυνος: Dr. H. Anagnostopoulou

Φοιτητές: 15, 80 σε διαθεματικά

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα και Πολιτισμός

University of Edinburgh, Centre for Continuing Education

Υπεύθυνος: Katy Logotheti- Anderson

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνικά

University of Exeter, Dpt of Continuing and Adult Education

Υπεύθυνος: Dr. Tina Feidi- Maskell

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα

University of Hull, School of European Languages and Cultures

Υπεύθυνος: Δεν αναφέρεται

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα

University of Leeds, Modern Greek Literature Center

Υπεύθυνος: Chr. Savvidis

Αντικείμενο Σπουδών: Νέα Ελληνική Γλώσσα

University of Oxford, Sub- Faculty of Medieval and Modern Languages

Υπεύθυνος: Prof. Peter Mackridge

Αντικείμενο Σπουδών: Νεοελληνικός Πολιτισμός

King's College, University of London, Dpt of Byzantine and Modern Greek Studies

Υπεύθυνος: Phillip Carabott, Dr David Ricks

Φοιτητές: 40 περίπου

Αντικείμενο Σπουδών: Ελληνικός Πολιτισμός, Λογοτεχνία και Ιστορία

London School of Economics and Political Science

Υπεύθυνος: Kevin Featherstone

Αντικείμενο Σπουδών: Κοινωνικές, Πολιτικές και Οικονομικές Εξελίξεις στην Ελλάδα

Pembroke College, The Georgakis Research Fellowship in Greek Studies

Υπεύθυνος: Δημήτριος Λιβάνιος

Αντικείμενο Σπουδών: Νεοελληνικές Σπουδές

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anemoyiannis, V., Greek Bilingual Education in Historical Perspective, in H.J Psomiades and A. Scourby (eds), *The Greek American Community in Transition*, New York 1982.

Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Ευρώπη, Πρακτικά της Συνάντησης των Ευρωπαίων Ελληνιστών, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Εξωτερικών, Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, Αθήνα 1995.

*Institutions Offering Courses of Modern Greek in Greece and Abroad*, a brief Guide updated and revised, Ministry of National Education and Religious Affairs, Directorate of International Relations, Centre for the Greek Language, Athens-Thessaloniki 1998.

*Hellenic Studies in the Antipodes, at the Dawn of the 21st century*, World Council of Hellenes Abroad (SAE), Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού (ΣΑΕ), Sydney 1999.

*The Teaching of Modern Greek in the English - Speaking World, A Review of the Discipline, Evolution of the Language, and Teaching Approaches*, Hellenic College Press, Massachusetts 1984.

*Greek American Families, Traditions and Transformations*, New York 1999.

*Education and Greek Americans, Process and Prospects*, New York 1987.

Frangoudakis, A (ed), *Education in Greece today, a Symposium*, Journal of the Hellenic Diaspora, 11 1981.

Kopan A.T, *Creek Ethnicity and American Education*, Greek World 1978.

- *Greek Survival in Chicago, The Role of Ethnic Education 1890-1980*, in P. D'A Jones and M.G Holli (eds), *Ethnic Chicago*, 1981.

Lagios G.A, The Development of Greek American Education in the United States, 1908-1973 its Theory, Curriculum, and Practice, Unpublished Doctoral Dissertation, University of Connecticut 1977.

Salutos , Theodore, The Greeks in the United States, Cambridge Mass. 1964.

Spiridakis J., Greek Bilingual Education, The Future of the Greek Language, Paper presented to the Tenth Annual New York State Bilingual Educators Conference, New York 1987.

Waggoner, D. , European Language Minorities of other than Spanish in the United States, Paper presented to the Ninth Annual International Bilingual Bicultural Education Conference, Anaheim Ca. 1980.

